

60
JAAR

Maandschrift voor

Bijenteelt

VERSCIJNT MAANDELIJKS - 59e JAARGANG - NUMMER 9 - SEPTEMBER 1957

Onze jubilerende voorzitter tot de imkers:

Ik heb u in dit feestnummer een beeld trachten te geven van de hoogtepunten, welke in mijn herinnering zijn achtergebleven van de 13 imkersdagen, die ik in mijn kwaliteit van voorzitter heb mogen meemaken en heb mogen leiden. Zo God wil hoop ik u nog menigmaal ter reünie op te roepen. Moge het u dan zo vergaan als het mij steeds is gegaan, namelijk dat gij op een stille zondag aan de mooie dingen uit uw eigen verleden terugdenkende, u bij uw herinneringen altijd weer terugstuit op de vriendschappelijke ontmoetingen welke de imkersdagen de imkers van Nederland weten te verschaffen.

Komt daarom allen en verkwikt u in de vriendschappelijke sfeer die door een jarenlange reeks van traditionele bijeenkomsten het geheim van onze vereniging is geworden, een geheim, waarover tallozen buiten onze organisatie, indien het hen tenminste aan het nodige voorstellingsvermogen niet ontbreekt, ons slechts kunnen benijden.

Rotterdam, geleid door haar gulle burgemeester, verwacht ons op 7 september in haar Riviera-hal en wij maken ons in groten getale op haar vreugdevol te gaan begroeten.

mij is de bij 'n tale

ERELID R. TER BRUGGE

ERELID JOH. A. JOUSTRA

Bijenhouden betekent voor mij een bron van intelligente vrijetijdsbesteding die veel vreugde en genoegdoening schenkt

Bijenhouden geeft rust en bezinning en een open oog voor de grootheid der schepping

ERELID A. VAN ROOIJEN

ERELID TJ. STIENSTRA

de bijen vragen zoveel belangstelling en zorg, dat ze je over de problemen die het dagelijkse drukke, soms harde leven je stelt, heen helpen, waardoor je ze lief krijgt en ze een stuk van je leven gaan worden

Dr. S. L. Mansholt

De bijenteelt, die al zeer oud is, verricht een nuttige functie in de land- en tuinbouw.

Al staat het winnen van honing en bijenwas in de imkerij van vandaag niet meer zó sterk op de voorgrond als in vroeger eeuwen, toen deze produkten vooral ten platelande tot de onmisbare levensbehoeften behoorden, toch blijft de natuurlijke, door bijen gewonnen honing een bij velen gewild produkt. Daarnaast heeft de goede kwaliteit van de natuurlijke bijenwas bij haar gebruikers nog niets van haar oude reputatie ingeboet.

Het werk der bijen voor de bevruchting van verschillende gewassen is nog steeds van belang. Vooral voor de vruchtzetting in de fruitteelt en bij sommige zaadgewassen is de honingbij een gewaardeerde medewerker. Werd vroeger de betekenis van de bijen voor dit werk minder hoog aangeslagen, hierin blijkt langzamerhand een wending te zijn gekomen, ook in verband met het belang van een biologisch evenwicht. Zo is reeds de stelling verdedigd, dat deze taak van de bijen belangrijker wordt, doordat de moderne intensieve ziektebestrijding niet zonder gevolgen is gebleven op het aantal van andere bestuivende insecten.

De imkerij is voorts een goede vrije-tijdsbesteding voor degenen, die plezier hebben in het omgaan met bijen en hun genoeg vinden in het bestuderen van de belangwekkende levensgewoonten van dit nijvere insect. Dat de beoefening hiervan voor velen bovendien nog een bijverdienste oplevert kan een aantrekkelijkheid te meer zijn. Gaarne wens ik bestuur en leden van de Vereniging tot bevordering der bijenteelt in Nederland, die zoveel hebben gedaan voor de ontwikkeling van deze cultuur, geluk met het zestig-jarig bestaan van hun organisatie.

De minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening,

A handwritten signature in dark ink, which appears to read 'Mansholt'. The signature is fluid and cursive, written in a professional style.

Dr. J. W. Honig,
Directeur van de tuinbouw

60

jaar vereniging

Nu de voor onze bijenteelt zo nuttige organisatie, de Vereniging tot bevordering van de bijenteelt in Nederland, zestig jaar bestaat en dit feit niet onopgemerkt laat voorbijgaan, komt men er onwillekeurig toe het jammer te vinden, dat de bevolking in haar grote lagen zo onkundig is van het nut en de betekenis, welke de bij en daarmee ook de bijenteelt in ons leven heeft. Wij zouden dit graag anders wensen; wij zouden gaarne zien, dat het doen en laten van de bij in bredere kring belangstelling had. Die grotere belangstelling is op de eerste plaats reeds volledig verantwoord omdat het bijenleven op zich zelf zo interessant is, maar zij is bovenal van zo grote betekenis omdat die grotere aandacht onder bredere lagen der bevolking de basis moet zijn voor de verdere ontwikkeling van de imkerij. De bijenteelt in Nederland zou een stevige groei op de grondslag van die ruimere belangstelling best kunnen gebruiken.

De imkerij is reeds een heel oud vak en daar het hierbij gaat om het verzorgen en leiden van levende wezens is het bovendien een moeilijk vak. In vroegere tijden moest het van vader op zoon, van oudere op jongere worden geleerd. Als men langs de empirische weg, dus door doen en ondervinden wat moet leren, dan is een grote belangstelling voor het vak wel de allereerste vereiste. Tegenwoordig gaat het wat gemakkelijker; dank zij een goede samenwerking tussen de organisaties en de Rijksdienst is er een goede voorlichting voor de bijenhouders en wordt er veel ge-

daan aan het wetenschappelijke onderzoek. Ook het onderwijs is goed ontwikkeld. Als men zich tegenwoordig op de bijenhoudery wil toeleggen, behoeft men waarlijk niet meer met lege handen en een totaal genis aan vakkennis te beginnen. Doch ook vandaag geldt nog wat in het verleden steeds voorop stond: men moet voor het bedrijf een initiële belangstelling hebben en deze kan men niet op een cursus leren. Die moet men, eventueel na voorlichting, uit zich zelf opbrengen.

Een oud vak maakt in de loop der tijden vele „ups and downs” mee; de imkerij is hierop geen uitzondering. Veranderingen in de levensgewoonten en opvattingen zijn van invloed op de waardering van de diensten van het vak. Eeuwenlang stond het vast, dat de bijen voor de bestuiving en bevruchting in de fruitteelt en bij verscheidene zaadgewassen eenvoudig onmisbaar waren. In die opvatting is een kentering gekomen — ik laat in het midden of zij juist is of niet. Maar het gevolg ervan was, dat de waardering van het nut der bijen kleiner werd en soms helemaal verdween. Fruittelers, die vroeger hun eigen bijenstal hielden, hebben deze opgeruimd. De imkerij werd kleiner in omvang. De situatie is thans zo, dat de bijenhoudery in Nederland moeilijk een volledige broodwinning kan geven, enkele uitzonderingen daargelaten. De bijenteelt zal het in de toekomst meer dan vroeger moeten hebben van hen, die in het houden van bijen op zich zelf plezier hebben en die zich al doende, mede door voorlichting,

onderwijs en onderzoek een zodanige kennis van het vak vergaren, dat zij niet alleen de kosten dekken, maar van hun liefhebberij ook nog iets weten over te houden. In deze richting biedt de imkerij nog ruimte genoeg.

De bredere belangstelling voor het nut van de bijen moet niet beperkt blijven tot hen, die de imkerij praktisch beoefenen. Er is een duidelijker inzicht nodig in de betekenis van het werk der bijen in de land- en tuinbouw. In dit opzicht ligt er nog een ruim veld voor het onderzoek braak.

Op de resultaten daarvan wil ik niet vooruit lopen. Zij die beweren, dat de waardering voor de taak van de bij voor de bevruchting der gewassen in de toekomst weer zal toenemen, zouden zeker wel eens gelijk kunnen krijgen. De heer ir. Mommers heeft er onlangs nog op gewezen, dat de plaats van de bij belangrijker zal worden omdat door de intensieve ziektebestrijding de van nature aanwezige bestuivende insecten steeds kleiner in aantal worden. Er is dus bij de mijlpaal van haar zestigjarig bestaan voor de Vereniging tot bevordering der bijenteelt in Nederland nog een ruim arbeidsveld aanwezig, waarop zij haar streven naar de verdere ontwikkeling van de imkerij zal kunnen ontplooiën.

Gaarne wens ik de Vereniging geluk met haar jubileum en spreek de hoop uit, dat zij ook in de toekomst vol activiteit zal blijven voor de bevordering van de bijenteelt in Nederland.

*Mr. G. E. van Walsum,
Burgemeester van Rotterdam*

Een relatie te vinden tussen de stad Rotterdam en de bijenteelt lijkt mij niet bepaald eenvoudig. Wat hebben bijen te zoeken op onze drukke verkeerswegen en tussen de stenen gevaarten van onze hoge bouwblokken? In weerwil van hetgeen onze ijverige plantsoenendienst doet, kan Rotterdam zich toch niet omtoveren tot een tuinstad en de ontwerpers van ons nieuwe centrum hebben ook duidelijk de bedoeling niet gehad in deze richting te gaan.

Inplaats van te vluchten in de symboliek en stil te staan bij de spreekwoordelijk „nijvere” bijen, wilde ik mij maar losmaken van iedere poging om een nader verband te leggen. Zonder dat zijn de imkers ons niet minder welkom, eenvoudig als landgenoten die onze stad komen bezichtigen.

Het doet mij veel genoegen, dat zij voor de viering van het zestigjarig bestaan van de vereniging Rotterdam hebben uitgekozen. Ik hoop, dat de deelnemers aan de Imkersdag hier vele vruchtbare indrukken op zullen doen en dat uit het samenkomen van zoveel vakgenoten veel goeds mag voortvloeien voor de belangen, die zij te behartigen hebben.

Aangenomen mag wel worden, dat velen onder onze bezoekers niet in staat geweest zullen zijn de vorderingen van de wederopbouw de laatste tien jaar op de voet te volgen. Op hun oordeel ben ik nogal gerust. Met ons Centraal Station en de grote gebouwen en winkelcentra, die tot stand zijn gekomen, is een geheel nieuw stadsbeeld geschapen, dat, dunkt mij, in ieder geval getuigt van durf en vertrouwen in de toekomst.

Voor wie daar gevoelig voor is zal een verblijf in Rotterdam iets als een bemoediging betekenen en dat mag dan een attractie temeer zijn van de Imkersdag 1957.

dr. ir. A. Minderhoud

Oorlog en bijenhouderij

Als we de ontwikkeling der Vereniging in grote lijnen nagaan, zien we duidelijk in de jaren na de oprichting, nu 60 jaar geleden, een gestadige groei van het ledental. Bijzondere omstandigheden, als de verstrekking van accijnsvrije bijensuiker, versnelden weliswaar deze groei, maar de eerste top werd pas bereikt in de laatste jaren van de Eerste Wereldoorlog en vlak daarna.

De grote vraag naar voedsel en vooral naar suiker die dit wereldgebeuren meebracht, gaf de stoot tot een sterke uitbreiding van de imkerij. Ik herinner mij nog goed dat nieuwe bijenstallen en bijenparken als paddestoelen uit de grond schoten.

Deze onnatuurlijke stoot verloor echter zijn uitwerking toen het tekort aan voedsel in 1922 weer was aangevuld. Toen daalde het aantal leden en bijenvolken zeer sterk. De oprichting van de Zuidelijke Bonden maakte de zaak nog erger, maar ook zonder deze splitsing zou de Vereniging een groot aantal oorlogsimkers verloren hebben.

Na deze inzinking is de Vereniging weer langzaam gaan groeien en deze rustige ontwikkeling hield aan tot de Tweede Wereldoorlog. Ook deze bracht een groot gebrek aan levensmiddelen mede, zelfs een veel groter dan zijn voorganger.

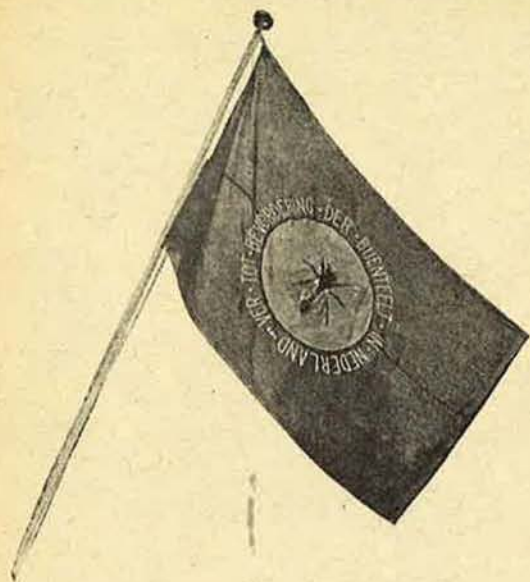
Het gevolg was precies hetzelfde als in en na de oorlog 1914-1918: de imkerij

beleefde een gouden tijdperk door de vraag naar suiker. Dit was niet alleen in ons land het geval, doch overal in Europa breidde de bijenhouderij zich sterk uit. Maar de terugslag kwam vrij snel: in 1947 verminderde in ons land het tekort aan voedsel en vooral aan suiker en daarmee de prikkel om honing ter beschikking te hebben.

De teruggang in aantal imkers, bijenvolken en leden der Vereniging voltrok zich weliswaar in een langzamer tempo dan na de Eerste Wereldoorlog, maar zij kwam en was, ondanks alle pogingen van de imkersorganisaties, niet te stuiten. Ook de verhoging van het materiële levenspeil was hiertoe niet in staat.

Velen hebben de terugslag in de bijenhouderij die wij de laatste jaren beleven, met grote bezorgdheid gadegeslagen en sommigen hebben zich zelfs afgevraagd of dit niet het begin van het einde betekent.

Persoonlijk zie ik deze zaak niet zo somber in: de teruggang van de imkerij na 1947 acht ik volkomen normaal, omdat de groei in de laatste oorlogstijd veel te sterk is geweest en feitelijk een oorlogsverschijnsel was. Ik twijfel er dan ook niet aan of de Vereniging zal, als zij even actief blijft als ze in de laatste jaren is geweest, na een moeilijke periode, weer een betere toekomst tegemoet gaan.

De jaarlijkse

IMKERSDAG

ALS ONMISBAAR ELEMENT IN
ONS ORGANISATORISCH
BESTEL

door Mr. L. R. J. ridder van Rappard

In het decembernummer van 't vorig jaar had ik reeds de gelegenheid een wijle stil te staan bij het komende 60-jarig jubileum van onze vereniging. Ik heb mij in dat artikel toen meer tot het algemene beeld van onze dierbare organisatie bepaald. Thans wil ik speciaal mijn aandacht richten op dat merkwaardige en onmisbare instituut, dat mede de goede geest van onze vereniging zo sterk bepaalt, de jaarlijkse imkersdag.

Onze vereniging kent op haar hoogtijdagen rang, beroep noch stand. Dit geldt wel speciaal voor de imkersdag, waarop doorgaans meer dan duizend bijenhouders plegen uit te zwermen. Deze dag doet Zeeuwen, Drenten en de imkers uit de Achterhoek met Groningers en Friezen in blijde vriendschap verenigen, terwijl de Limburgers, de Brabanders naast de mannen en vrouwen van de Veluwe tezamen met de meer stedelijke bewoners van de Hollanden, zich telkenjare bij hen voegen om elkaar in een steeds weer wisselende plaats van het vaderland weer te zien.

In de loop van die 60 jaren, gedurende welke onze vereniging bestaat, voeren de Nederlandse imkers door Amsterdam, op de Friese meren, zij staken het IJsselmeer over, zij wandelden door de heidevelden van Gelderland of Drente, bezochten Overijssel of betraden de Brabantse bodem; zij reden door het Limburgse land, richtten zich naar de fruitstreken van de Betuwe of reisden naar het verre Zeeland, om dan een volgend jaar weer hun blijde stappen te richten naar het Westland of het Gooise natuurreservaat. Kortom, dank zij de imkersdagen leerden duizenden hun eigen land beter kennen.

Geen bijeenkomst leent zich beter voor het bewijs van de stelling, dat imkers hulpvaardige, vriendelijke en tevreden mensen zijn, die te allen tijde klaar staan voor hun naaste. En dat niet enkel wanneer het gaat om hun medemensen op het gebied van hun liefhebberij tot voorlichting te dienen, maar ook in de bijstandssfeer van alle dag.

De imkersdag verzamelt in doorsnee meer dan 1000 deelnemers en weet altijd weer de overtuiging te wekken, dat het heus niet zo moeilijk is om mensen van diverse pluimage op een stralend feest van vriendschap te verenigen en zo'n bijeenkomst tot een ware familiedag te maken. Tenminste wanneer men zich maar wil openstellen voor de ander, die, hoe verschillend zijn levenslot of plaats in de maatschappij ook overigens moge zijn, toch immers door dezelfde belangstelling en eerbied voor Gods wonderschone natuur wordt geleid. Ligt hierin juist niet het aankno-

pingspunt, dat de in zich eenzame mens nodig heeft om zich zelf in de ander geborgen te weten?

Hoe vreugdevol en rijkmakend zo'n vrije dag in de onbedorven natuur of in de sfeer van onze oude historische steden kan zijn zullen degenen, die eenmaal een imkersdag van onze vereniging hebben meegeemaakt en daarbij de verwarmende genoeglijkheid van het imkerssamenzijn hebben doorleefd, wel nooit kunnen vergeten.

Dit verklaart ook waarom wij ons voor wat de volgende imkersdag betreft nooit over de deelname ongerust behoeven te maken, omdat verreweg de meesten, die eenmaal de nectar van deze bloesemende vriendschap hebben ingedronken, slechts plegen weg te blijven wanneer droevige familiegebeurtenissen of onontkoombare werkzaamheden zulks beletten.

Een groot aandeel in de goede harmonie van ons samenzijn hebben niet in de laatste plaats de talloze vrouwen, verloofden en dochters van onze getrouwe leden, die dit gezellig dagje uit waarlijk niet gaarne zouden willen missen. Menige trotse boerin verlevendigde door het kleurrijk vertoon harer klederdracht de indrukwekkende stoet der deelnemers.

In de 20 jaren gedurende welke ik het voorrecht had met de leiding van het bestuur te zijn belast, heb ik gelukkig geen enkele imkersdag behoeven te missen. Laat ik daaraan toevoegen dat ik nooit het leiden van deze dagen als een last heb gevoeld, doch in tegendeel met dierbare herinneringen vervuld ben vanwege de bijzondere menselijke contacten, welke iedere imkersdag weer bleek op te leveren.

Het zal velen zijn vergaan zoals mij, namelijk dat zij ongaarne die glorieuse dagen van weleer hadden willen missen en in hun geheugen de spaarzame mooie

Ede 1937

Arnhem 1949

momenten, die het leven nu eenmaal oplevert, niet in de laatste plaats zullen zien verbonden aan de trefende ontmoetingen, welke zij op onze imkersdagen hebben beleefd.

De eerste imkersdag welke ik mocht meemaken, maar reeds de 15de voor de ouderen onder ons, viel samen met de aanvang van mijn voorzitterschap. Ik wil niet verhehlen dat ik mij met een kloppend hart voor het eerst opmaakte om mij als voorzitter aan de massale bijeenkomst van Nederlandse imkers, die in 1937 te EDE werd gehouden, voor te stellen. Mijn aanvankelijke vrees, dat ik spitsroeden zou moeten lopen in een gezelschap, dat, naar het heette, onder bepaalde omstandigheden de aanvals- en verdedigingstactiek van de diertjes, waaraan zij hun hart hebben verpand, hadden afgekeken, veranderde spoedig in de overtuiging, dat ik in een wereld van gastvrijheid was opgenomen. Men nam de nieuweling gul in de familiekring als een der hunnen op.

In de plaats waar de oudste bijenmarkt van Europa wordt gehouden vierden wij toen het prachtige heidefeest en herdachten tevens het 40-jarig jubileum van onze zo gedenkwaardige vereniging. Nog 7 van de 20 in leven zijnde oprichters van onze organisatie waren destijds in Ede woonachtig, waaronder de eerste voorzitter, wijlen notaris Dinger. Ede telde toen 4 bloeiende afdelingen en deze hadden gezamenlijk het beste beentje voorgezet om het de kameraden uit alle oorden van het land toegestroomd, zo prettig mogelijk te maken. De toenmalige inspecteur van de Tuinbouw, ir. Van der Plassche, spelde het door H. M. de Koningin aan wijlen onze ondervoorzitter J. H. de Visser te Kruiningen toegekende ridderkruis van de Orde van Oranje Nassau deze trouwe, onvergetelijke imkervriend op de borst.

Ik geloof niet dat de verslaggever, die deze goedge-slaagde imkersdag beschreef overdreef, toen hij van mijn eerste kennismaking met onze vereniging sprak als van een hartelijk, spontaan en kameraadschappelijk contact. Geurt van den Brink te Bennekom, he-

laas het jaar daarop overleden, een der oudste en eerbiedwaardigste imkers van het land, fungeerde toen nog als bestuurslid en ons huidige ere-lid Van Rooijen, die noch zelf, noch zijn familie ooit op een imkersdag hebben ontbroken, nam deel aan de goedgeleide organisatie. Reeds toen mocht ik blijkgeven van mijn nog steeds even vurig beleden beginsel, dat voor een bedrijfstak als de onze slechts één grote nationale allesomvattende imkersorganisatie de enige waarborg mocht heten voor een verdere bloei van de vaderlandse bijenteelt. Nog steeds staan wij ver van deze eenheid af en permitteert men zich een onvruchtbare splitsing met als gevolg, dat, met name in het zuiden, vele imkers de voordelen missen van een vriendschappelijk contact met de gelijkgezinden uit het noorden. Een gemeenschappelijke liefde voor de bijenteelt en een kunstmatig gescheiden blijven naar geloofsovertuiging of levensbeschouwing zijn bij onze hobby dingen, die elkaar niet verdragen.

Als opvolger van mr. F. H. Ebbinge Wubben, een uitstekend mens en een eminent voorzitter, ontveinsde ik mij niet dat mijn taak niet gemakkelijk zou zijn. De imkersdag te Ede heeft echter alle schijnbare moeilijkheden, welke ik vreesde, als met één slag uit de weg geruimd. Dankbaar gedenk ik ons bezoek aan de Hoge Veluwe en de samenkomst in de uitspanning „Oud Reemst" alwaar de helaas ook reeds gestorven rentmeester op ons nationale park, de heer Memelink op zo'n voortreffelijke wijze ons over de grote schoonheid van de Veluwe natuur en haar flora en fauna heeft verteld.

Een jaar daarop gingen meer dan 1000 deelnemers naar ENSCHEDE van waaruit wij via Oldenzaal en Denekamp een bezoek aan Ootmarsum brachten, de Kuiperberg bezochten en van het weergaloze natuurschoon van Twente konden genieten. Wie onzer, die deze mooie dag heeft meegemaakt, draagt niet diep in zijn hart de schone herinnering met zich aan dit prachtige land tussen Dintel en Regge, aan de heerlijke Twentse koffietafel met „boerenstoet en

schinken," alwaar Twentse schone in nationaal kostuum menig jong mannenhart — zij het op verantwoorde wijze — extra deden kloppen. Lammerink's voortreffelijke lezing over „De bijenteelt in Twente vroeger en nu" vormde het wetenschappelijk gedeelte van deze goedgeorganiseerde dag terwijl een bezichtiging van diverse textielfabrieken het niet bepaald industrieel georiënteerde gezelschap de overtuiging bijbracht dat niet enkel bijen vernuftige fabrikanten in Gods vrije natuur bleken te kunnen zijn.

In 1939 maakten wij de lange reis naar ZEELANDS HOOFDSTAD, alwaar ir. J. Mommers, toen nog assistent van de rijksbijenteeltconsulent in zijn met gloed gehouden voordracht „Het nut van het houden van bijen door fruittelers" propageerde. Het lid van Gedeputeerde Staten van Zeeland, mr. P. Dieleman, tevens voorzitter van de Zeeuwse Landbouwmatschappij, een man van grote eruditie, hield zijn befaamde causerie over de belangrijke plaats, welke Zeeland in ons vaderlands bestel innam en gaf boeiend en gezagwekkend blijk van zijn grote liefde voor zijn gewest. Onvergetelijk was de rondrit door Walcheren, waar de knappe Zeeuwse vrouwen met hun prachtige kledij niet nalieten ieders aandacht te trekken. Het bezoek aan de tentoonstelling van Zeeuwse klederdichten in de Abdij vormde mede een hoogtepunt van deze dag. Daarna volgde een wandeltocht door de prachtige stad, alwaar het zich toen nog in al zijn middeleeuwse luister vertonende stadhuis, de prachtige oude Gildehuizen en de monumentale Abdij het vaderlandse hart met trots vervulden. De afdeling Hulst, met 30 man aanwezig, kwam met haar vaandel voorop de vrienden uit het noorden begroeten en niemand onzer, zelfs niet degenen, wier woonstee in heide en bos gevestigd was, aanvaardde het de Zeeuwen wel eens plagerig voorgehouden rijmpje „Zeeland geen land, geef mij maar de heikant." Geen van ons allen immers wilde op die dag het mooie Zeeuwse land voor de heikant ruilen. Talloze Vlamingen onder leiding van de onvergetelijke, geestige en tegelijkertijd zo goedmoedige pastoor Haerens, de latere kanunnik, helaas in 1946 door God tot hoger leven geroepen, kwamen met hun sappige leut ons gezelschap opvrolijken. Onze oude vriend Haerens, die als hoofdopsteller van het maandblad van de Vlaamse Bieënbond jarenlang zo'n actief aandeel in de voorlichting van de Vlaamse imker heeft gehad, is helaas niet meer onder de levenden maar laten wij nooit vergeten dat men bij zijn diamanten priesterfeest zijn leven wilde vergelijken met de „bie," daarbij van hem getuigende zoals men van ons allen t.z.t. moge getuigen „uw

dienaar Hieronymus, o Heer, heeft U als een ijverige bij gediend."

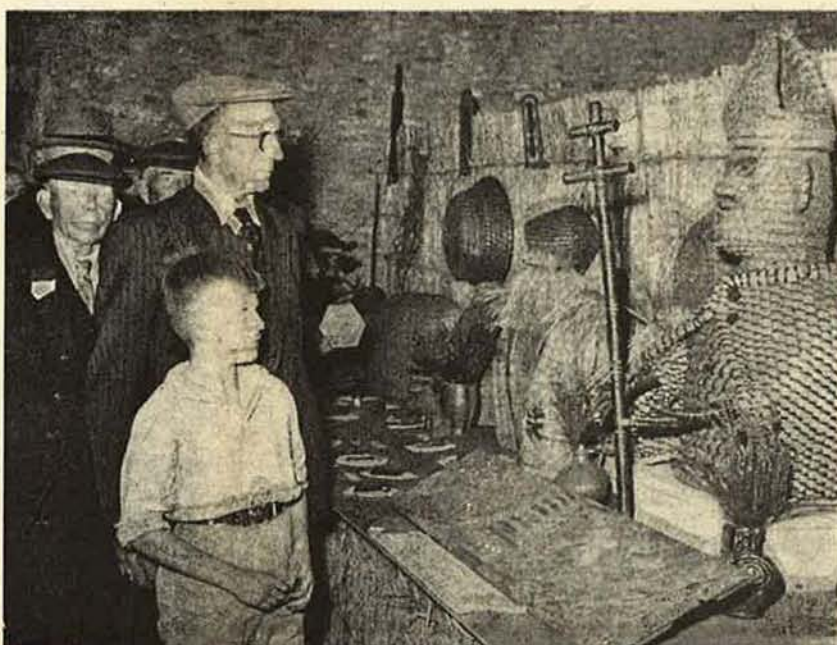
Nooit werd beter dan op dat ogenblik de Nederlanders van beide kanten van de grens duidelijk dat noord en zuid niet eeuwig door kunstmatige grenzen gescheiden kunnen blijven.

Herinnert gij u ook nog het vrolijke pootje baden, waartoe zo vele deelnemers en deelnemers zich lieten verleiden toen wij na een prachtige bustocht door Walcheren onze zuidelijkste havenstad Vlissingen mochten bezoeken?

Kort daarna viel Zeelands oude en vermaarde hoofdstad aan een niets ontziend bombardement ten offer. Zeelands trotse wapenspreuk bleef echter tot op de huidige dag haar bevolking trouw en wanneer weer eens de mogelijkheid aanbreekt om dit meest zuidelijke gedeelte van ons vaderland te bezoeken, dan zullen wij ongetwijfeld met vreugde kunnen constateren dat door de energie en de vasthoudendheid van haar huidige bewoners Middelburg weer praktisch in haar oude luister kon herrijzen.

Na 1939 kwam de duistere nacht van de overweldiging en de bezetting. Acht jaren moesten wij wachten voordat wij ons opnieuw ter reünie konden opmaken om de oude vrienden van voor de oorlog weer te ontmoeten. ASSEN verenigde in 1947 nagenoeg 4500 deelnemers. Drie volle dagen hebben wij toen feest gevierd. Het gouden imkersfeest werd dienstbaar gemaakt zowel aan de eerste algemene vergadering van na de oorlog als aan de weer ingestelde imkersdag. Hoevelen uwer herinneren zich niet de prachtige tentoonstelling „Bijen, bloemen en honing," die dank zij een geniale regeling van de actieve organisatiecommissie van onze Assense vrienden in Bellevue werd gehouden. Mij persoonlijk staat van deze tentoonstelling nog het meest de prachtige afdeling oude imkersgereedschappen bij, die door de zorg van talloze, met eerbied voor het oude vervulde verzamelaars bijeen gebracht was.

De algemene vergadering had op 26 september 1947 in het Concerthuis plaats. Hierop volgde een drukbezochte receptie van het hoofdbestuur. 's Avonds verzamelden wij ons in het concertgebouw, alwaar ons een feestavond door de afdeling Assen werd aangeboden, die klonk als een klok. Namen als Anne de Vries, die de schitterende en ook zeer geestige revue samenstelde en die van Arend Kiewit, die de liederen componeerde, zullen hen, die dit alles mochten meemaken, in het geheugen zijn gegrift. Onvergetelijk was de samenkomst in de reusachtige tent, welke ter gelegenheid van de gouden imkersdag was opgericht en al-

Arnhem 1949

Raalte 1951

gemeenschappelijk feestmaal van het boerengezin een eervol einde te vinden. Een breed opgezette braderie of Parijse markt had van Raalte een jaarmarkt-plaats gemaakt waar de imkers zich gemakkelijk thuis voelden. Een belangwekkende uiteenzetting van Piet Bos te Holten over Sallands rijke natuurleven, hield de aanwezigen waaronder de Commissaris der Koningin in de provincie Overijssel zelf, Ridder de van der Schueren benevens de burgemeester A. J. Ganzeboom in de ochtend in voortdurende spanning temeer toen de spreker zijn causerie nog verluchtigde door het tentoonstellen van een uitgebreide collectie vogels. Na een heerlijk koffiemaal werd een lange autobustocht door Sallands heuvellandschap gemaakt via Luttenberg, Hellendoorn, Nijverdal en Holten alwaar in „Het Losse Hoes” gepauseerd werd. Na bezichtiging van het natuurmuseum van de spreker van

dien ochtend P. Bos, werd de schone tocht vervolgd via Schoonheeten. De herinnering aan deze bustocht langs de stoppelvelden met hun eindeloze schoven, afgewisseld door gouden rogge- en haverakkers en boven dit alles het wisselend spel van zon en wolken zal velen ongetwijfeld nog lang zijn bijgebleven. Menigeen deed zich na terugkomst in Raalte te goed aan de van boekweitmeel gebakken pannenkoeken en spoedde zich tenslotte huiswaarts met de overtuiging, dat men door middel van zijn bijenorganisatie toch maar weer een heerlijke dag in Gods blijde natuur had doorgebracht.

In 1952 richtten wij onze schreden naar de VESTINGSTAD BREDA, de poort van het zuiden, die haar 700-jarig bestaan vierde en door middel van haar stichting „Oranjestad Breda” onze vereniging een hartelijk welkom toeriep. De bijeenkomst in de congreszaal Concordia, verenigde niet alleen meer dan 1000 noorderlingen doch bood tevens gastvrijheid aan een machtige delegatie van Belgische vrienden die onder leiding van de bijensensor Leysen de bestaande vriendschapsbanden gaarne wensten te verstevigen. Aan een gemoedelijke en overvloedige Brabantse koffiemaaltijd werden nieuwe banden aangeknoopt en oude vernieuwd. Breda had de primeur van de eerste nationale honing- en koektentoonstelling, die onder de auspiciën van onze vereniging werd gehouden. Onze oude vriend Kooyma, leutig en energiek propagandist van spreekwoordelijke Brabantse gastvrijheid, heeft niet nagelaten om ons het gevoel te geven dat wij ook in het Brabantse land ons volkomen thuis konden voelen. Na een bezoek aan de prachtige bloemententoonstelling in het Valkenburg, die ter gelegenheid van de jubileumfeesten was georganiseerd, trok een deel van het gezelschap de feestelijk versierde stad in terwijl een ander deel een bustocht maakte door het Mastbos, het Liesbos en de bosrijke omgeving van Ulvenhout. Weer anderen bezochten de praalgraven van de Oranjes in de grote kerk of vermaakten zich op het tentoonstellingsterrein dat rijke ontspanning bood. Des ochtends had een dankbaar gehoor met aandacht geluisterd naar de causerie van ir. J. Mommers over „Koninginneteelt en wat er aan vastzit,” terwijl senator Leysen in sprankelende bewoordingen een redevoering hield over de bijenteelt in Nederland en België. Toen wij allen Breda de rug toekeerden was er nog maar één roep „Breda was best.”

Breda 1952

Hilversum 1953

Het jaar daarop verzamelden wij ons in HILVERSUM, de radiostad. Het gemeentelijk sportpark annex draversbaan was het middelpunt van onze bijeenkomst en de actieve afdeling Gooiland van onze vereniging fungeerde als gastvrouw. De heer Th. Baas te Wolvega hield een leerrijke lezing over zijn speciale bedrijfsmethode. Zijn praktische bedrevenheid wedijverde met de hem kennelijke eigen bescheidenheid en warme menselijke toon. Het was goed dat hij ons voorhield dat het ook in het bijenleven nu eenmaal niet steeds gaat volgens de voorschriften op papier. Elk volk is anders en reageert anders. Wie zou dit beter ervaren dan de imker, die met schade en schande heeft geleerd, dat hij er met theorie alleen niet komt. Aan de andere kant, wie weet beter dan wij, dat degenen, die geen theorie hebben willen leren zoals Von Berlepsch het jaren geleden al zo treffend heeft uitgedrukt, tenslotte hun gehele leven slechts praktische stumperds blijven.

Even voor de koffiemaaltijd mochten wij genieten van de elegante draverswedstrijden. Met grote belangstelling luisterde men naar de deskundige toelichting van de voorzitter van de afdeling Gooiland, de heer Tolk, over de paardensport terwijl tijdens de draverijen zelf de heer van Maarseveen een verklarende toelichting gaf.

Dr. J. de Wilde hield een belangwekkende causerie over „Nieuwe inzichten in de samenwerking der

bijen", waarmee hij voornamelijk het meer wetenschappelijk georiënteerde deel van de deelnemers wist te boeien. Velen maakten zich des middags op voor een bezoek aan de studio's terwijl anderen voorkeur gaven aan een rondrit door het bosrijke Gooi via Laren, Huizen, Naarden en Bussum. Enkelens prefererden een wandeling over de prachtige Gooise heide. Onnodig te zeggen dat menig deelnemer het vermaarde raadhuis, Dudok's schepping, niet heeft overgeslagen; anderen namen de gelegenheid waar om de bijenschans en het prachtige verenigingsgebouw van de afdeling Bussum in ogenschouw te gaan nemen terwijl ook menigeen de dag besloot met een bezoek aan de prachtige Loosdrechtse en Kortenhoefse plassen.

Het jaar 1954 bracht ons in EMMEN tezamen. Meer dan 1000 leden onze vereniging wilden klaarblijkelijk de provincie, alwaar het glorieuze gouden imkersfeest gehouden was, opnieuw bezoeken. Ditmaal voor de zilveren imkersdag. Welke gemeente in ons land is beter met het nijvere bijenvolk en haar offervaardigheid en energie te vergelijken dan het ijverige Emmen.

Wie eenmaal de bouwdrift van de Emmergemeenschap heeft leren kennen, behoeft niet meer naar een vergelijkingsobject te zoeken. Zeer onder de indruk kwam ons gezelschap van de spectaculaire groei van dit merkwaardige Drentse dorp. Een nieuwe stad, in korte tijd door mensenhanden uit de heide

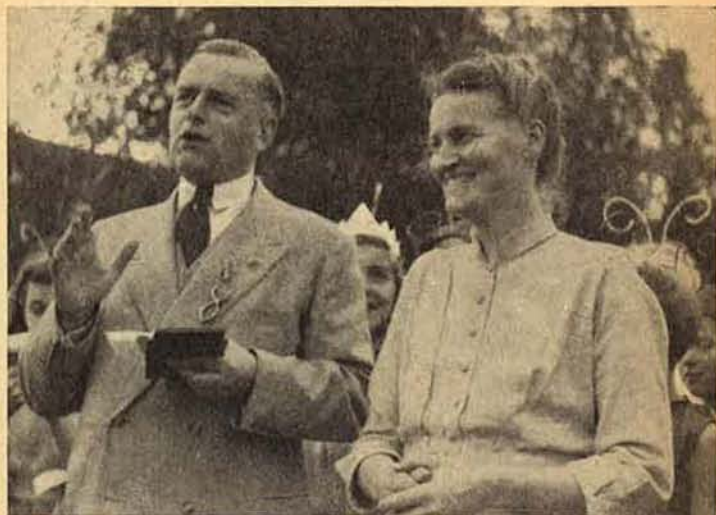
Emmen 1954

opgestuwd, groeit als bewijs, dat niet alleen het verstedelijkte Holland de steeds vermeerderende bevolking van Nederland behoeft op te vangen.

In het prachtige openluchttheater werden wij verwelkomd door de burgemeester van Emmen, de sympathieke heer Gaarlandt terwijl de commissaris van de Koningin in de provincie Drente, mr. J. Cramer ons met zijn tegenwoordigheid vereerde. De heer J. H. Evers, leraar in algemene dienst van de Rijksbijenteeltconsulent te Tilburg hield een indrukwekkende en instructieve rede met titel „De bakens dienen verzet!” Zijn vermaning om tot een produktievere bijenteelt te geraken werd met de grootste aandacht aangehoord. Hierop had in de feestelijk versierde turnhal een Drentse koffietafel plaats, die wij nooit zullen vergeten. Als serveersters fungeerden allerliefste meisjes in oud boeren Drentse kledij. Geert van 't Hoge gaf een korte uiteenzetting over oude volksdansen, die in deze provincie in zwang zijn geweest ter inleiding van een prachtige dansdemonstratie van 't Aol Volk. Acht paren in oud boerenkostuum dansten op gracieuze wijze de dansen van weleer. Hierop voerde een uitgebreid gezelschap van kinderen in de prachtige aula van het lyceum een allerliefste operette op genaamd „Zonnekinderen.” Margot Vos, schoonzuster van de secretaris van de afdeling Emmen, de heer Hilvers, had dit schone spel geschreven. Tilly Hilvers had zich met de leiding belast en de muziek voor haar rekening genomen. Wij zullen niet vlug dit charmante spel van zang en dans in volledige overgave door de kinderen gespeeld, vergeten. Een woord van innige dank verdient de familie Hilvers, die wekenlang niet anders heeft gedaan dan aan deze prachtige operette te werken. Dit was kunst in de ware betekenis van het woord. Het was een ontroerend geschenk van schoonheid dat zij ons in die operette hebben meegegeven. Met weemoed gedenk ik nog dat prachtige afscheidsliedje van de kleine prins:

De dans is uit
En ik moet scheiden;
De tijd ging al te snel.
Herinnering
Zal mij geleiden.
Mijn koningin, vaarwel!

Schoon was de dag.
Nimmer vergeten
Zal ik dit heerlijk spel,
En dat ik u
Mijn bruid mocht heten.
Mijn koningin, vaarwel!

Emmen 1954

De heer Buiskool, een oud kenner van Drente vertelde ons veel wetenswaardigs over het oude landschap. Wij verlieten dit prachtige land, bezielde door dezelfde gevoelens als wijlen de schilder van Gogh, die er van getuigde „Dit land is zo mooi, dat ik, indien ik er niet voor altijd zou kunnen wonen het liever maar nooit had willen leren kennen.”

Het jaar 1955 bracht ons naar NIJMEGEN, de oude keizerstad, die meer dan 1300 imkers in haar uitgebreide stadspark de Goffert, 60 ha groot, zo welkom ontving. Dit met zijn uitgebreide plantsoenen en bosage gestoffeerde recreatieoord bevat een openluchttheater met 2200 zitplaatsen en het was onder een stralende zon dat wij aldaar ons jaarlijks weerzien konden viëren. Het Nijmeegse bestuurslid dr. J. Kalff, hield een interessante rede over bijenhouden in de oudheid, waarna een alleraardigste samenspraak van Marieken van Nimwegen en een imker een bevallig ballet illustreerde. Allen waren diep onder de indruk van de technisch beheerste dansen, die door allerliefste jongedames werden opgevoerd. De tentoonstelling was in een der ontspanningsgebouwen van de

Nijmegen 1955

Goffert ondergebracht en muntte uit door de hoge kwaliteit van de inzendingen. De inzendingen beperkten zich ditmaal niet tot de Nederlandse doch ook onze oude vertrouwde en steeds weerkomende gast en vriend dr. Barnes uit Engeland had merkwaardige en zeer fraaie staaltjes van wasfiguren ingezonden, benevens een bijzonder goedverzorgde collectie honing. Het in was gegoten borstbeeld van de Engelse koningin werd algemeen bewonderd. Met veel belangstelling namen de imkers het waskaarsentrekken waar en bewonderden de handigheid waarmee een oude korfimer zelf zijn korven vlechte. Ook het vervaardigen van kunstraat op de Rietsche pers genoot de belangstelling. Na een uitmuntende Gelderse koffietafel vertrokken 28 bussen voor een rondrit door het 1850 jaar oude Noviomagum en de bergachtige omgeving van de stad, waarna men via Berg en Dal naar Groesbeek de Goffert weer opzocht voor het officiële afscheid.

APeldoorn ontving ons in 1956. Het prachtige natuurreservaat „Berg en Bos” met zijn ravijntje, de Gelderse plantentuin en zijn honderden meters lange bloemenborders, afgewisseld door watervallen en rotspartijen was wel een uitgezochte plaats van samenkomst. Ook hier had de opening in het openluchttheater plaats en meer dan 1000 imkers luisterden met belangstelling en waardering naar de welkomstwoorden van de burgemeester van Apeldoorn, mr. A. L. des Tombe, die de angstigen onder ons de verzekering gaf dat zij veilig door de bossen van de Veluwe konden dwalen zonder het risico te lopen door de Witte Wieven te worden aangevallen dan wel door de heks van de Hunneschans te worden ontvoerd. De heer Vogel, gewezen hofjagermeester van H. M. de Koningin hield een boeiend verhaal over het trotse Roodwild op de Veluwe dat in de vrije wildbaan en ook in de bossen en op de heide van het Veluwekroondomein nog in beduidende aantallen in stand wordt gehouden. Dat wij geen edelherten in natuurlijke gedaante langs ons heen hebben zien schieten heeft zeker niet

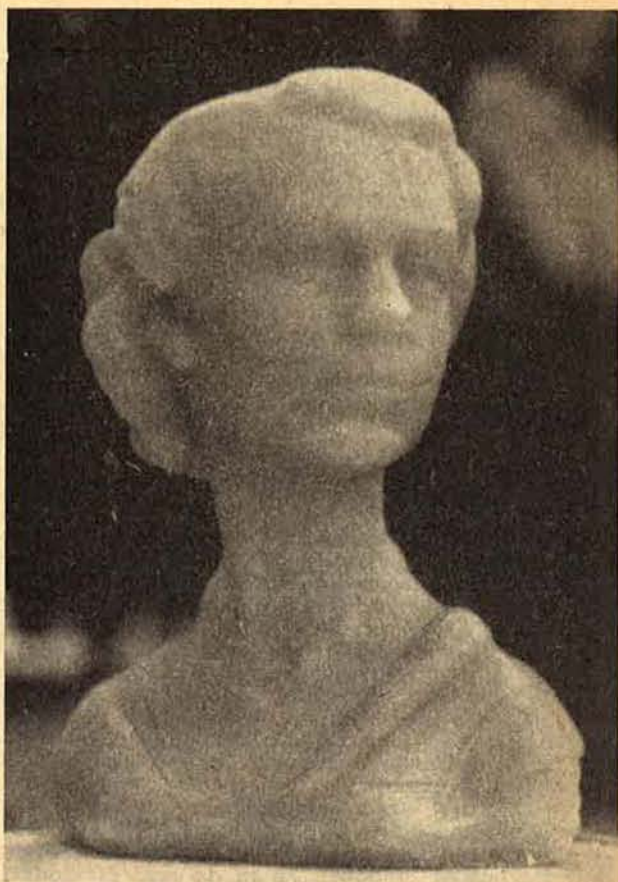
aan de goede bedoelingen van de heer Vogel gelegen, maar voor ons geestesoog hebben deze fraaie sierraden van de levende natuur ongetwijfeld hun elegant spel gespeeld. Na afloop van deze causerie verspreidde zich het gezelschap door „Berg en Bos” en verlustigde zich in de aanblik van de grote vijver, beklom de enorme uitzichtstoren of begaf zich naar het natuurbad om zich daarna door een wandeling in deze fraaie luthof een ogenblik te verpozen. Des middags zagen wij ons genoodzaakt de uit voorzorg opgestelde tent, waarin ook de koffietafel had plaatsgehad weer te betreden, omdat deze imkersdag bij uitzondering door regen en ontij werd bedreigd. Het bestuur van de afdeling Apeldoorn had voor een aantrekkelijk cabaretprogramma gezorgd en onder leiding van André Carell en zijn medewerkers volgde het gezelschap vol belangstelling een vlot programma dat in zijn afwisseling van baarljke nonsens en vrolijke schetsjes zijn hoogtepunt vond in de overigens wat mislukte poging van de conferencier om de zaal haar eigen bondslied te laten zingen. In de bloemenhal, fraai voor deze gelegenheid nog extra opgetuigd, had weer de honingen- en koektentoonstelling plaats en ieder kon buiten de goede inzendingen de prachtige bloemcollectie bewonderen, die de kleurrijke coulissen vormde voor het overvloedige tentoonstellingsmateriaal.

Vol dankbaarheid verlieten wij de grootste gemeente van ons land, die met haar paleis 't Loo de zo zeer verdiende rust van een welbested leven van dienstbaarheid aan het Nederlandse volk voor Prinses Wilhelmina verschaft. Niemand zal het verbaasd hebben dat velen nog even een omweg langs het paleis genomen hebben, teneinde ook thuis te kunnen vertellen dat zij Apeldoorn bezoekende, natuurlijk niet hebben verzuimd om ook nog een ogenblik met hun gedachten bij het eigen vorstenhuis te verwijlen. Mej. Mansveld, een der drie toegewijde juryleden werd met de eervolle opdracht belast om onze gebruikelijke gift inlandse honing in potten en in de raat persoonlijk naar het paleis Soestdijk te brengen.

ROTTERDAM zal thans de lange reeks van imkershoogtijden hopelijk op even waardige wijze voortzetten, terwijl na dit jaar weer nieuwe bijeenkomsten op het programma staan, die er toe zullen bijdragen dat wij het eigen land tot in de verste hoe-

Nijmegen 1955

Nijmegen 1955

ken zullen blijven bezoeken, gedragen door ons gezamenlijk ideaal de bevordering van de vaderlandse bijenteelt.

Het is niet de eerste keer dat Rotterdam een imkersdag organiseert. Ook in 1926, dus 31 jaar geleden trad zij als gastvrouw op. Volgens de Camera Obscura zou Rotterdam een stad zijn waarvan de oudste Rotterdammers hebben getuigd, dat er de zon nooit zou hebben geschinen. Zij, die het voorrecht hebben gehad om onze wereldhaven reeds vroeger te bezoeken, weten wel beter. Onze komst in Neerlands meest geteisterde stad kan tevens een voor iedere Nederlander moreel verplichte pelgrimstocht vormen omdat Rotterdam tegen de achtergrond van het leed, dat ons land in de bezetting moest ondergaan, wel op de meeste compassie aanspraak kan maken. Dit geldt echter alleen voor hen, die de trieste doodse stilte van een platgebombardeerde stad onmiddellijk na de brand in hun herinnering zijn blijven meedragen. Wie er nu komt en de verbluffende opbouw ziet, die het meest energieke deel van Nederland in stage werkzaamheid aan de oevers van de koninklijke Maas heeft tot standgebracht, zal zich nauwelijks kunnen voorstellen dat nog geen 12 jaar geleden een vurig verbeide bevrijding een totaal ontredde en vernielde havenstad te zien gaf. Men moge de Rotterdammers een eigengereid volkje noemen, hun geestkracht en energie is dermate verkwikkend, dat een samen treffen in een stad, wier naoorlogse wapenspreuk zo terecht „Sterker door strijd” luidt, ons allen ongetwijfeld tot nieuwe werkzaamheid zal kunnen stimuleren.

Het beeld van Zadkine's „Stad zonder hart” hoe nonfiguratief of abstract het in schijn ook moge wezen, zal weldra de laatste maar dan ook blijvende herinnering zijn aan het onmenselijke leed dat deze aan

de mond van de Rijn, Europa's voornaamste vaarweg gelegen haven heeft moeten lijden als slachtoffer van ons allen. Ik hoop dat velen door de geest van dit kunstwerk zullen worden getroffen en bovendien zullen worden gegrepen door het verbluffende voorbeeld van nimmer versagende hoop in een nieuwe bloei, dat de schenkers bezielden die dit monument aan hun stad cadeau gaven. Die bloei en groei van Rotterdam, is zo kort na de bevrijding bereids een onloochenbaar feit. Als grootste haven van het continent en als tweede haven ter wereld, maakt Rotterdam zich op om ook de laatste rivaal nog naar de kop te streven. Als toekomstige supertankerhaven, geprojecteerd als buitenhaven op het eiland Rozenburg, zal zij hopelijk binnen afzienbare tijd alle de loef kunnen afsteken ter meerdere glorie van ons allen. Wij imkers mogen dan in hoofdzaak uit de agrarische sector stammen, wij dienen ons toch ook te realiseren dat wij zelfs in de wereldhaven voortreffelijke beoefenaars van de bijenteelt bezitten, die buiten deze vaardigheid ook nog de kunst verstaan om ons op gastvrije wijze te ontvangen. Dit zal des te gemakkelijker vallen nu het gemeentebestuur de niet genoeg te waarderen royaliteit heeft betoond ons gratis een boottocht langs de imposante havencomplexen aan te bieden. Welkomer en grootser geschenk van de zijde van de gemeentelijke overheid op een jubileumdag als de onze kan ik mij welhaast niet voorstellen. Moge deze „grootscheepse” geste door honderden imkers in Nederland worden beantwoord met het vaste voornemen dat zij zich ook op 7 september in drommen naar Rotterdam, zo veel mogelijk vergezeld van hun vrienden en magen zullen begeven. Wij zullen dan ongetwijfeld opnieuw een schone dag beleven, een dag die ons opnieuw zal doen ervaren dat het een voorrecht is om lid te zijn van een vereniging als de onze.

Ik heb u in het bovenstaande een beeld trachten te geven van de hoogtepunten, welke in mijn herinnering zijn achtergebleven van de 13 imkersdagen, die ik in mijn kwaliteit van voorzitter heb mogen meemaken en heb mogen leiden. Zo God wil hoop ik u nog menigmaal ter reünie op te roepen. Moge het u dan zo vergaan als het mij steeds is gegaan, namelijk dat gij op een stille zondag aan de mooie dingen uit uw eigen verleden terugdenkende, bij uw herinneringen altijd weer stuit op de vriendschappelijke ontmoetingen welke de imkersdagen de imkers van Nederland weten te verschaffen. Dat vergoedt veel wanneer men zich ook wel eens genoodzaakt ziet om de talloze teleurstellingen en tegenslagen, welke de imkerij in Nederland steeds meer gaat ondervinden, moet gaan realiseren. Een imkersdag mag er echter nooit toe leiden dat wij ons aan sombere gedachten gaan overgeven. De wijze waarop die dagen georganiseerd plegen te worden beletten ons trouwens zo gemakkelijk aan een dergelijke funeste verleiding toe te geven. Dat dit ook weer in Rotterdam het geval zal zijn acht ik een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid. Komt daarom allen en verkwikt u in de vriendschappelijke sfeer die door een jarenlange reeks van traditionele bijeenkomsten het geheim van onze vereniging is geworden, een geheim, waarover tallozen buiten onze organisatie, indien het hen tenminste aan het nodige voorstellingsvermogen niet ontbreekt, ons slechts kunnen benijden. Rotterdam geleid door haar gulle burgemeester, verwacht ons in haar Rivierahal en wij maken ons in grote getale op haar vreugdevol te gaan begroeten.

GORINCHEM, augustus 1957.

Dr. J. Mommers

De boekhouding van een imker

Er wordt veel geklaagd over de rentabiliteit van de bijenteelt. Er zijn ook al vaak „kostprijsberekeningen” van honing gemaakt, waaruit moest blijken, dat de produktie van honing in ons land met verlies gepaard gaat. De cijfers, waarmee gewerkt werd berustten echter voor een groot deel op fantasie. Dit is begrijpelijk, omdat de meeste imkers er geen — of een zeer onvolledige — boekhouding op na houden. Het doet me daarom genoegen, dat ik toestemming kreeg, de boekhouding van een imker over de jaren 1950—1956 te publiceren. Het is ondoenlijk dit in zijn geheel op te nemen, maar de cijfers, die hieronder volgen, zijn ontleend aan deze boekhouding en alleen wat vereenvoudigd weergegeven.

De bijenstand bestond al deze jaren uit 65 hoofdvolk en 65 reservevolkes, die gebruikt werden ter versterking van de hoofdvolk.

Honingopbrengst gemiddeld per volk per jaar:

1950	40 pond
1951	42.5 pond
1952	61 pond
1953	45 pond
1954	12 pond
1955	85 pond
1956	6 pond
	291.5 pond

of gemiddeld over 7 jaren ruim 41.5 pond.

Deze honing werd gedeeltelijk geleverd aan de groothandel en gedeeltelijk en detail verkocht, een gedeelte was heihoning, die een paar jaar zeer duur betaald werd, zodat de gemiddelde prijs f 1,— per pond was.

INKOMSTEN per volk per jaar:

Honing 41.5 pond à f 1,—	f 41,50
Huur van fruittelers	„ 7,50
Totaal	f 49,—

ONKOSTEN per volk per jaar:

Suiker per hoofdvolk	f 7,50
per reservevolk	„ 7,50
Transportkosten 3 x reizen	„ 4,—
loon helpers	„ 1,50
Kunstraat (na aftrek ingeleverde was)	„ 1,50
Diversen: tabak, literatuur, verwarming, contributies, telefoon enz.	„ 2,—
Afschrijvingen bijenhal 2%	„ 0,60
materialen 5%	„ 2,50
Onderhoud	„ 0,50
Totaal	f 27,60
	f 21,40

NETTO WINST per hoofdvolk per jaar f 49,— — f 27,60 = f 21,40

Gaarne wil ik bij deze cijfers enkele opmerkingen maken: De honingopbrengst is goed, maar er zijn vele imkers, die hetzelfde resultaat bereiken. Er zijn een paar goede jaren bij, maar ook een paar buitengewoon slechte, zodat de opbrengst zeker niet geïmponeerd is. (Zou 1957 al verwerkt zijn, dan was het gemiddelde aanmerkelijk hoger geworden).

De opbrengst van huur aan fruittelers is wel aan de hoge kant, doordat deze imker in de gelukkige omstandigheid verkeert, dat hij zijn zeer goed (uit een kersenfonds gefinancierd) kan verhuren. Vele imkers zullen het voor f 1,50 of f 2,— minder moeten doen. Andere daarentegen halen van het koolzaad een hogere geldelijke opbrengst.

De post suiker is vrij hoog. De reservevolkes zouden in vele gevallen met wat minder toekunnen. De prijs van de suiker is echter gemiddeld berekend op f 0,50 per kg, maar gezien de prijsstijgingen van de laatste jaren is f 7,50 per hoofdvolk en per reservevolk toch niet te hoog.

De imker heeft een zeer dure bijenhal

gebouwd. Zoals men kan zien uit de afschrijving was de aanschaffingsprijs f 1950,—. Bij een vrije opstelling zou hierop aanmerkelijk kunnen worden bespaard. Een berguimte en slingergelegenheid is echter noodzakelijk. De materialen, kasten, slinger, enz. worden in 20 jaar afgeschreven, wat bij een goed onderhoud zeker ruim voldoende is.

De imker noemt het bedrag, dat hij overhoudt, als hij de uitgaven van de inkomsten aftrekt, netto winst. Dit is natuurlijk niet juist. Het arbeidsloon van de imker zelf is namelijk niet in rekening gebracht. Ik zou het daarom zo willen zien, dat de $65 \times f 21,40 = f 1391,—$ een beloning vormen voor de verrichte arbeid en rente van het kapitaal. Deze arbeid wordt verricht in de vrije tijd van de imker, die een werkkring heeft met een volledige dagtaak. Het aantal uren, dat aan de bijen gewerkt werd in al deze jaren is helaas niet bekend. Als we echter aannemen, dat dit per volk per jaar 10 uren is, wat zeker te ruim is gerekend, dan is de beloning per uur nog f 2,—. Voor een liefhebberij nog niet zo gek!

Terugblik

door H. G. Maagendans

In dit jubileumjaar mag in ons maand-schrift een overzicht over het ontstaan en de geschiedenis van onze vereniging — in grote lijn — zeker niet ontbreken. Als we daarbij een beetje verder terug gaan en ook de periode eens bezien, die aan de oprichting van onze vereniging vooraf ging, dan doen wij daarbij een aantal zeer merkwaardige ontdekkingen, die echter beslist hoopgevend voor de toekomst zijn. De pessimisten onder ons zijn er van overtuigd, dat de bijenhouderij hier te lande ten dode is opgeschreven. Zo erg is het met de schr. dezes (die in zijn omgeving als een geboren en getogen pessimist wordt gedoodverfd) nog bij lange na niet, hoewel hij, *als de mentaliteit van de imkers niet verandert*, de toekomst toch ook niet rooskleurig inziet.

Vervuld van deze sombere gedachten gaan we dan eerst maar eens een stapje terug tot 1614 (wat zijn ruim 3 eeuwen op de eeuwigheid). Vooraf zij vermeld, dat de gegevens welke hier worden aangehaald, door schr. zijn ontleend aan het boek „Naerdincklant” van Dr. A. C. J. de Vrankrijker, uitgegeven bij „De Kern” te 's-Gravenhage en wel aan het tweede hoofdstuk „Boekweit, Bijen en Bijenschansen”. Aan ieder, die belang stelt in de geschiedenis van de imkerij, kunnen we lezing van dit zeer belangrijke boek, dat steunt op authentieke gegevens, ten zeerste aanbevelen. Bovendien is, naast een aantal andere afbeeldingen, daarbij opgenomen een zeer duidelijke kaart van „Gooilant” van 1843, waarop alle toenmalig bestaande bijenschansen nauwkeurig staan aangegeven.

We lezen dan in bovenaangehaald hoofdstuk, dat blijkens het „groot Utrecht plaacet boek” op 8 april 1614 een plaacet (verordening) verscheen, regelende de afstand van de bijenschansen. Uit deze verordening, die weldra door Gooilant werd overgenomen, bleek, dat het houden van bijen gedurig toenam en daarmede de oprichting van nieuwe bijenschansen. In die jaren ging het dus goed met de vaderlandse imkerij. Uit hetzelfde geschrift blijkt, dat de korven in het voorjaar van de bongerds bij Jutfaas en IJsselstein naar het Gooi kwamen en daar na de boekweitdracht op de hei werden gezet. Er werd dus gereisd met de bijen en de opbrengst van de vergoeding, welke moest worden gegeven voor een plaats in de bijenschansen, schijnt beduidend te zijn geweest. De aantallen waren dan ook niet gering. De bezetting van de bijenschansen wisselde van 20 tot 50 korven en alleen Hilversum telde al 40 bijenschansen. Laren b.v. had er 8, maar daarvan waren er 5 geschikt voor het opnemen van 300 tot 400 korven. We kunnen dus rustig vaststellen, dat in die tijd, ondanks het feit, dat zowel de opbrengsten van de boekweit als van de hei zeer wisselvallig waren, de imkerij gulden jaren beleefde. Het heeft toch zeker tot 1900 geduurd, voordat door het teruglopen van de boekweitverbouw en het ontginnen van de heide, deze drachtbronnen aan de bijenhouders ontvielen.

Toch was er ondanks deze in onze ogen enorme bijenweide kennelijk iets mis met de vaderlandse imkerij.

Immers reeds in 1782 loofde de „Oeconomische Tak van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem” een prijs uit, groot een Gouden Medaille en 25 Ducaaten of 75 Ducaaten. Aan den geenen, welke de beste middelen zal opgeeven, om het voortteelen der Byen te bevorderen, en wel te doen gelukken, derzelve ziekte voor te koomen, en aan hun op gezette tyden van het Jaar de geschikte plaatsen tot het verzamelen van den Honig te bezorgen. Wyders om een uitgestrekter gebruik te kunnen maaken van den Honig en het Honigwater, hetwelk door de Honigzeemers meest weggeworpen, of aan de beesten gegeven wordt, dan tot nog toe daar van gemaakt is. En eindelyk, de middelen ter verbetering van onzen inlandschen Honig, om dezelve, zo naby mogelyk aan de Marseliaansche te brengen; alles met Proefondervindingen bekrachtigt.”

Op deze prijsvraag kwamen twee antwoorden, welke werden bekroond, binnen. Het eerste, blijkens extract uit de resolutiën van de zesde algemene vergadering van bovengenoemde „Maatschappij” op 18 juni 1783 gehouden, werd beloond met de volle premie en het tweede met de tweede gouden medaille. Het tweede antwoord was ongetwijfeld het beste, maar klaarblijkelijk zijn tijd te ver vooruit, om door de beoordelingscommissie op zijn volle waarde te kunnen worden geschat.

Het eerste antwoord werd ingezonden door H. Ramaer, Provenier in het Buiten-Proveniershuis te Zwolle onder het motto „Der Byen werk en nyveren aard, is 't zoet en het nut te saam gepaard”. Ramaer somt eerst vijf punten op, die ter bereiking van het beoogde doel in acht moeten worden genomen en dan valt het toch weer op, hoe langzaam de vooruitgang in de bijenhouderij verloopt, want wat is zijn eerste punt: „Dat men zig op warme en sterke korven toelegge, op dat de Byen en het werk in het vervoeren niet te veel te lijden hebben” of toegepast op de hedendaagse omstandigheden „behoorlijke kasten, geschikt om er mee te reizen”. Ten tweede: „Dat men nooit moet overgaan om de Byen te dooden”. Zouden er nu, bijna 175 jaar later, nog niet ieder najaar door korf-imkers volken worden doodgezwaveld? R. bedwelmde de bijen met de rook van brandende bovist (een stuifzwam), waar een „teems of gatepetiel” (vergiettest) omgekeerd over gezet werd en waarboven dan de korf kwam, praktisch dezelfde manier als waarop wij het met salpeter doen. R. vindt het uitjagen ook goed, maar „men klopt het werk in de korven te zeer aan stukken, alzo de Byen in het koude najaar niet loopen willen”.

Voor wat betreft het in de vragen gestelde over de voortteling, geeft hij een methode, gecontroleerd door de Stadswaagmeester — gelyk uit de Attestatiën blykt — en twee geloofbare mannen, waarin hij van één korf op tien opzetters kwam. In het na-

jaar zijn deze korven door genoemde Waagmeester gewogen, teneinde vast te stellen, dat zij het vereiste minimumgewicht voor overwintering hadden. De gewichten waren resp. 24, 28, 28, 27, 26, 24, 30, 32, 29 en 36 pond. En zegt hij „Dat zy niet zwaarder zyn, heeft men niet te wyten aan de schraalheid der Byen, men kan dit met regt toeschryven aan het ongunstig Zomersaizoen, dat de Byen deezen Zomer gehad hebben, en waar van mogelyk by menschen geheugen geen voorbeeld te vinden zyn zal. (U dacht dit natuurlijk van de zomer van 1956). Men lette, dat het Zwolse gewigt mede van het zwaarste is” (de ponden van de verschillende steden en gewesten liepen n.l. in die tijd nog al wat in gewicht uiteen).

Het tweede bekroonde antwoord, ingezonden door Ds. Sybel te Kleef, werd door de Maatschappij in het Nederlands vertaald. Hij vestigt er de aandacht op, dat sterke volken de grootste opbrengst geven en is een voorstander van het regelen van het zwermen door het tijdig maken van jagers. Hij zegt: „Ik wenschte, dat de Byenhouders hier uit mogten leren begrypen, dat niet het menigvuldig zwermen en vermeerderen der Byen, zonder overleg, maar wel de aangewezen manier van behandelen, het voordeel jaarlijks moet vergroten, en voor het toekomstige verzekeren”. Hij wijst op het vermogen van de bijen, uit een werkbijlarve een koningin te kweken. „Men heeft voor eenige jaaren de bewonderenswaardige waarneming gemaakt, dat de Byen uit elken driedaagschen Byenwurm eene Koningin of Byenmoeder kunnen maaken”. Hij maakt propaganda voor de zgn. Magazijnteelt, waarbij de korf uit een aantal losse ringen bestaat en dus naar behoefte kan worden vergroot. Dit was alles nog steeds vaste bouw en om de ringen zo nodig van elkaar te scheiden, werd tussen de ringen een dun ijzerdraadje doorgetrokken. „Als het Magazyn gereedheid maakt om te zwermen, en men zulks wil beletten, behoeft men slegts het Magazyn in het midden door te snijden, en er een ledig onderzetel, waarvan het vliegtuig toegestopt is, tusschen te schuiven, alsdan gaat de lust tot zwermen over, en het ingeschoven ledig stuk is ongelooflyk schielijk weer vol gebouwd”. De ouderen onder ons zullen zich zeker de Boxmakorf herinneren, die min of meer op hetzelfde principe berustte.

„Het wasch”, zegt schr., „is een al te gewigtig voordeel van de Byenteelt, dan dat ik niet kortelyk gewag daarvan zou maken”. Hoewel de opbrengst aan was van de korfteelt uiteraard veel en veel groter is dan van kasten, zijn wij toch van mening, dat ook thans de meeste imkers niet zuinig genoeg zijn op hun oude raat en in het bijzonder op de wasafval, zoals schraapwas en braamraat. De schr. beschrijft eerst een voorloper van de zonnewassmelter, als hij zegt: „Als men het zuiverste en witste wasch in weinig tyds uit de ledige waschcellen wil zien druipen, moet men de versche waschcellen neemen, die men door het korten gewonnen heeft, en dezelve op

eenen zeer warmen dag by heeten en helderen zonneshyn, tegen eenen muur op eene schuine geverfde plank of vertinde blikken plaat leggen, en er een vat met water onderzetten, dan zal het schoonste en witste wasch in het water disteleren". Daarna beschrijft Ds. Sybel „myne nieuwe Waschpers, die reeds sedert eenige jaaren aan myne verwagting heeft beantwoord", waarvan een illustratie is opgenomen (zie bijgaande reproductie). Sybel zegt ervan: „Een kind van 8 jaaren kan dezelve zonder moeite regeeren", waaruit moge blijken dat de hedendaagse uitdrukking „Een kind kan de was doen" ook al niet origineel is.

Deze pers schijnt overigens wel bruikbaar te zijn en in Duitsland ook te zijn gebruikt, want R. J. Brouwer, die een der bekroonde antwoorden inzond, op de later te behandelen prijsvraag van de Maatschappij ter Bevordering van de Landbouw te Amsterdam, zegt: „Dat het ons verwonderd en bedroefd heeft, dezelve nog nergens in ons vaderland te hebben zien gebruiken" en neemt de tekening van deze pers opnieuw in zijn werk op. De constructie is eenvoudig. De rechtse staander staat vast, de linkse is beweegbaar en wordt boven geleid tussen twee latten en onder in een sleuf in de voetplank. De beide platen zijn van dik ijzer en worden tevoren warm gemaakt, daartussen wordt de perszak met de was gehangen en de pers aangedraaid, wat dank zij de vele schijven waarover het touw loopt, zeer makkelijk gaat, terwijl het feit, dat de lange beweegbare staander, doordat deze hoven wordt aangetrokken, een zekere spanning krijgt, de druk doet voortduren ook nadat het ingekeepte wiel is vastgezet.

De plank links heeft een paar armen, waaraan de perszak zodanig kan worden opgehangen, dat niemand deze behoeft open te houden. De uitgeperste was wordt opgevangen in een gootje, dat op het uitgeholde blok L wordt gelegd en de was afvoert in een vat met water.

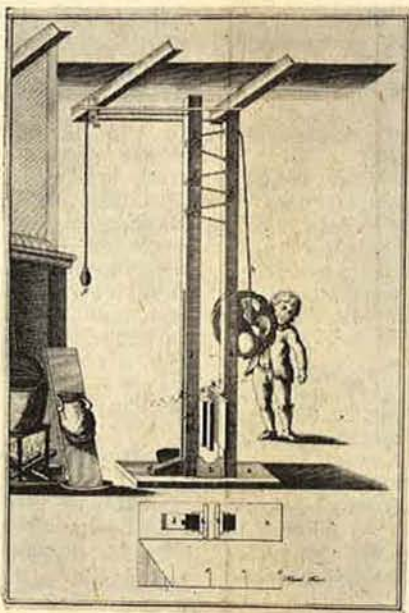
Men moet zeker respect hebben voor de samensteller van deze constructie, die inderdaad eenvoudig en weinig kostbaar kan worden uitgevoerd en in elke schuur kan worden ondergebracht. U moet dit uiteraard bezien naar de toestanden van 1782 en een dergelijk instrument niet willen gebruiken in onze hedendaagse mensenkamers.

Naar het schijnt heeft deze poging tot verbetering van de bijenteelt niet veel resultaat gehad, want in 1839 voelde de redactie van het „Tijdschrift voor Geschiedenis en Statistiek van Utrecht" zich geroepen 3 afleveringen van haar tijdschrift aan de Bijenteelt te wijden. De redactie constateert daarbij enige feiten, die velen van ons — bijna 120 jaar later — op goede gronden op zich zelf van toepassing kunnen verklaren. Het zij schr. vergund uit deze belangwekkende en soms zeer amusante artikelen hier en daar iets aan te halen. Uit de inleiding: „Voor alsnog biedt deze tak van nijverheid weinig of geen voordeel aan, en de menigvuldige aanmoedigingen blijven ijdele klanken in de lucht. De onkostbare teelt der bijen is nog besloten onder de handen van die menigvuldige vooroordelen, welke, daar zij eenmaal gevestigd zijn, zeer diepe wortelen schieten. Inzonderheid bij de landlieden, is doorgaans al het vermogen der

rede en ondervinding onvoldoende, om een voet breed van de oude sleur af te wijken, van hunne voorvaderen overgeerfd".

Omtrent de herkomst van de boekweit wordt het volgende gezegd: „De Turken, uit wier land hetzelfde oorspronkelijk is, najverig, dat de hun voordeelige planten hun uitsluitend eigendom zouden blijven, hadden den uitvoer daarvan op de strengste straf verboden. De Gemalin van zekeren Hollandschen Ambassadeur te Constantijnopel, verzon echter eene list om op eene bedekte wijze eenige korrels aan het vasteland te bezorgen. Zij zond eenige boeken over, en verborg daarin behendiglijk een vrij groot aantal. Dezelve kwamen goed aan, en de daarmede dadelijk genomen proeven zijn gunstig geslaagd. De naam boekweit is waarschijnlijk hieraan zijn oorsprong verschuldigd".

Nadat de redactie haar verontwaardiging heeft uitgesproken „over de onverschillige staat, waarin het bedrijf bij ons verkeert" gaat zij over tot beschrijving van de bij, waarvan „Het hoofd is gewapend met twee

pooten of klauwtjes, teneinde het was mede te vatten en in te zamelen". Tenslotte komt een voor zijn tijd zeer zeker vooruitstrevend imker aan het woord, die aanwijzingen geeft over de behandeling van de bijenvolken en zich o.a. heftig verzet tegen het doodzwavelen na de heide-dracht. Deze imker heeft ook zo z'n eigen mening omtrent het toepassen van rook bij de behandeling van de bijen. Hij zegt hiervan het volgende:

„Op dat uur dus ga ik na den korf (hij is bezig met het overjagen van een volk in een lege korf) zonder masker of handschoenen, eeniglijk weder met een oud stukje half verbrand linnen en met een ijzerdraad aan het einde van een kort stokje gebonden, voorzien. Den rook richt ik naar de opening. De wachtgebende bijen, het gevaar bemerkende, geven er aan de geheele bevolking dadelijk berigt van. Er komen nu terstond een groot aantal bijen voor den dag, teneinde den nood waarin zij zich bevinden van nabij waar te

nemen. Dit oogenblik is beslissend; want trek ik nu het linnen terug, dan zouden allen terstond op mij afkomen en mij met een onbeschrijfelijke woede aanvallen. Werp ik hun echter eenen zwaren rookdamp tegemoet, dan bedenken zij zich niet lang, maar gaan dadelijk weder naar binnen om hunne lotgenooten aldaar kennis te geven, dat het gevaar onoverkomelijk is, en dat slechts het uiterste middel mogelijk voor hen overblijft, namelijk om zoo veel doenlijk is, hun koningin te trachten te redden, door haar van hunne lichamen een holwerk te verschaffen, en zich is het nood, voor haar op te offeren. Allen beginnen thans sterk te brommen en zich rondom de koningin te scharen. Dezen staat noem ik het *gedruisch*, omdat alle bijen die het vrije gebruik hunner vleugels hebben (dat is, die niet onder de anderen liggen) zich oprigten en door een gestadig gebrom, elkander als het ware onderling schijnen aan te moedigen en de koningin vertroosten. Deze toestand is ook voor mij het teken der zekerheid, dat er voor mij niets te vrezen is".

Tot zover dit uitstapje naar 1839, waaruit u moge blijken, dat het ook toen — zonder bespuittingsgevaar, met een veel grotere bijenweide en zonder behoefte aan suiker — immers alleen korven met het juiste gewicht voor overwintering werden opgezet — niet goed ging met de bijenhouderij. Integendeel, de overheid klaagt er over, dat imkers uit Munster en Westfalen tegen geringe vergoeding hun korven op onze dracht plaatsen en dat wij daarna tegen duur geld de op ons gewas gewonnen honing kunnen kopen en de was uit Munsterland moeten importeren. En de depressietoestand, waarin onze bijenhouderij toen verkeerde, duurde al jaren.

Immers de Maatschappij ter bevordering van den Landbouw te Amsterdam schreef reeds in 1806 een prijsvraag uit voor het beste antwoord op de volgende vragen: „Daar de prijs van den Honing en het Was, in de laatste jaren zeer aanmerkelijk vermeerderd is, en echter de Bijenteelt, in ons Vaderland geenszins, naar evenredigheid, is toegenomen, ja verlicht, op sommige plaatsen eer verminderd en achteruit gegaan is; zo vraagt de Maatschappij / Welke zijn de middelen om de zo nuttige bijenteelt, in ons Vaderland meer en meer te doen aanwassen? — Op welke wijze kan men de hindernissen, die derzelver bloei in den weg staan, het beste uit den weg ruimen of te boven komen?

Er kwamen drie bekroonde antwoorden op deze vragen. Een der antwoorden (welk antwoord, zoals de schrijver op de voorpagina vermeldt, den prijs eener gouden medaille waardig geoordeeld is) is een verhandeling van Cornelis de Vos, die in par. 3 zegt: „Het derde middel, dat ik in 't oog had, om de Bijenteelt meer en meer te doen toenemen, is het oprigten van *Bijen Compagnien*, in de verscheidene gedeelten van ons land. Hoe gemakkelijk zouden die niet op te rigten wezen en hoezeer zou niet de bijenteelt daardoor aanwassen". En daarmede zijn wij aangeland in wat schr. het praenatale stadium van onze vereniging zou willen noemen. Het nog sluimerende besef, dat met eendrachtige samenwerking meer bereikt zou kunnen worden, begon te groeien, al moeten we zeggen dat deze groei wel erg traag is geweest. Het zou immers nog bijna 90 jaar duren, voordat onze vereniging werd opgericht.

honig

(Vervolg)

Het is reeds vele jaren geleden, dat een bekende Nederlandse hoogleraar zich langs min of meer officiële weg een aantal monsters honig uit een honig-exporterend land in Midden-Amerika liet toezenden; de wijze, waarop dit geschiedde garandeerde als 't ware, dat de aldus verkregen honig onvervalst was. Het lag in het voornemen, deze honigmonsters uitvoerig te analyseren, ten einde een beeld te krijgen van de samenstelling van de door dat land geproduceerde en in ons land ingevoerde honig.

Door verschillende omstandigheden werd het onderzoek echter uitgesteld en toen men na verscheidene jaren tenslotte het onderzoek verrichtte bleek tot verwondering van de onderzoekers, dat alle monsters een positieve reactie van Fiehe vertoonden, m.a.w. oxymethylfurfurol (o.m.f.) bevatten!

Dit verwekte des te meer verwondering, omdat men in die tijd de aanwezigheid van o.m.f. uitsluitend toeschreef aan vervalsing met kunsthonig; dat o.m.f. ook kan ontstaan bij het verhitten van honig en op welke wijze de PH van de honig, de temperatuur en de duur der verhitting daarop van invloed zijn, was niet bekend.

Waarschijnlijk werd aangenomen, dat de toegezonden monsters uit niet verhitte honig bestonden.

Daar de toezending reeds verscheidene jaren geleden had plaats gehad, was informatie, waarbij dan de twijfel aan de deugdelijkheid der, zoals gezegd, langs min of meer officiële weg verkregen, monsters naar voren moest komen, niet wel mogelijk; men stond voor een raadsel en de honigmonsters werden terzijde gezet met de gedachte, dat dit raadsel wel nooit zou worden opgelost.

Toen omstreeks 1930 door mij aan het Nederlands Honigcontrolestation voor het eerst verband werd gevonden tussen de chemische samenstelling en de botanische herkomst van honig, werd onze aandacht getrokken door een publikatie *) van twee Duitse scheikundigen, n.l. Auerbach en Bodländer, die van mening waren, dat in oude honig het glucose- en fructose-gehalte zijn veranderd, d.w.z. dat een deel van de glucose in fructose is overgegaan, zodat het cijfer, dat men vindt voor $100 \times \frac{f}{g}$ het fructosegehalte gedeeld door het glucose-

gehalte ($= 100 \times \frac{f}{g}$) hoger zou zijn geworden.

Om nu de werkelijke invloed van de ouderdom op de samenstelling van honig te kunnen nagaan, zou het nodig zijn, een aantal flacons met dezelfde honig te vullen en elk jaar de inhoud van één der flacons te onderzoeken.

Na 10 of 15 jaar zou men de resultaten van dit onder-

zoek naast elkaar moeten leggen en eventuele veranderingen kunnen nagaan.

Hieraan is het nadeel verbonden, dat men eerst na 10 of 15 jaar het onderzoek kan beëindigen.

Hoewel dit de enige absoluut juiste methode is, was ik door toevallige omstandigheden in staat ook op een andere, voor mij minder tijdrovende wijze enig inzicht te verwerven betreffende de invloed van de ouderdom op de samenstelling van honig.

Een bijenhouder te Groningen, Dr. S. van Houten, een bekend lid van de Ver. tot Bev. der Bijenteelt, (enkele jaren geleden op hoge leeftijd overleden) bleek n.l. in het bezit te zijn van een serie honig-monsters, door hem in de loop der jaren persoonlijk gewonnen. Zoals een echte wijnkenner een verzameling aanlegt van verschillende jaargangen van een bepaalde wijnsoort, zo bewaarde deze honigkenner een aantal jaargangen van de door hem zelf gewonnen honig; deze honigen waren niet verhit geworden, waren op dezelfde bijenstand gewonnen en blijkens het pollenonderzoek alle van ongeveer dezelfde botanische herkomst (hoofdzakelijk witte klaver, met wat andere in het late voorjaar en in de vroege zomer bloeiende drachtplanten).

Dr. van Houten was zo welwillend, aan mij onaangebroken flacons honig, elk inhoudende ongeveer 450 gram van zijn honigoogst van 1933, 1932, 1931, 1930, 1929, 1924, 1921, 1919, 1918 en 1915 te willen afstaan!

Wanneer nu de mening van genoemde scheikundigen Auerbach en Bodländer juist zou zijn, zou dit uit het scheikundig onderzoek van deze monsters, welke resp. enige maanden, ruim 1 jaar, 2, 3, 4, 9, 12, 14, 15 en 18 jaar oud waren, moeten blijken. Immers ik mocht veronderstellen, dat in de oorspronkelijke samenstelling van deze monsters, die voornl. uit klaverhonig bestonden, wel geen opvallend grote verschillen zouden bestaan.

Het verhoudingsgetal $100 \times \frac{f}{g}$ — bleek in de onderzochte

monsters te schommelen tussen 103.2 en 118.3 en van enig hoger worden van dit getal bij klimmende ouderdom der monsters was geen sprake.

De mening van Auerbach en Bodländer, dat het cijfer voor $100 \times \frac{f}{g}$ in oude honig hoger wordt, kon dus niet worden bevestigd.

Wel werden een tweetal andere veranderingen in de samenstelling van de honig bij het ouder worden daarvan geconstateerd. Wat betreft de invloed van de ouderdom op de diastatische kracht werd gevonden, dat met toenemende ouderdom de hoeveelheid der in de honig aanwezige diastatische fermenten enigszins afneemt; deze afneming is echter betrekkelijk gering en was eerst in de monsters, welke 4 jaar en ouder waren, merkbaar. Van de twee oudste monsters, welke 15, resp. 18 jaar oud waren, bedroeg het diastase-

*) F. Auerbach und E. Bodländer, Ueber ein neues Verfahren zur Untersuchung von Honig und Kunsthonig, Z. Nahr. Genussm. 47, 233 (1924).

Als we de nu besproken periode overzien komen we tot de conclusie, dat de bijenhouderij steeds perioden van opgang en neergang heeft gekend en dat deze perioden, merkwaardigerwijze helemal niet samenvielen met het al of niet aanwezig zijn van goede drachtgebieden of het al of niet lonend zijn van de prijzen van honing en was.

Maar wat ook in de hele geschiedenis naar voren komt, dat is de moeite die het kost om de inkers er toe te bewegen nieuwere en doelmatiger methoden over te nemen, om aan te passen aan gewijzigde omstandigheden, om open te staan voor nieuwe inzichten, waarbij het helemal niet nodig is het oude — mits deugdelijk bevonden —

lichtvaardig overboord te zetten. En hoe staan wij thans tegenover onze gewijzigde omstandigheden en de daaraan aangepaste nieuwe bedrijfsmethoden? Laten we de beantwoording van deze vraag tot een later tijdstip uitstellen en ons vol goeden moed scharen om de wieg van onze thans 60-jarige vereniging.

getal nog 13.9 resp. 17.9, terwijl van het jongste, ongeveer 3 maanden oude, monster datzelfde getal 29.4 was.

Er bleek echter nog een tweede verandering in de samenstelling van de oudere monsters te zijn opgetreden; alle monsters, welke 9 jaar en ouder waren, bleken o.m.f. te bevatten; zij vertoonden nl. een positieve reactie van Fiehe.

Zoals wij in een voorgaand artikel hebben gezien, daalt bij verhitting van honig (bij bepaalde temperaturen en verhittingstijden) het diastasegetal, terwijl eveneens bij het verhitten van honig onder bepaalde omstandigheden o.m.f. kan ontstaan. Waar wij verder bij het ouder worden van de honigmonsters van Dr. van Houten geringe veranderingen in de chemische samenstelling konden waarnemen (afhankelijk van de gevolgde onderzoeksmethoden), welke ook in verhitte honig werden geconstateerd (doch die verder voor de praktijk van het onderzoek zo onbelangrijk zijn, dat zij hier niet zullen worden besproken), kwamen wij door het meervermelde onderzoek tot de slotconclusie, dat:

bij het ouder worden van honig in de loop der jaren alle veranderingen optreden, welke ook bij het verhitten van honig, doch dan reeds na enkele uren, worden geconstateerd.

Hiermede was ook het raadsel opgelost van de honigmonsters, welke door de betr. hoogleraar gedurende een aantal jaren werden bewaard alvorens tot het chemische onderzoek over te gaan, en welke toen o.m.f. bleken te bevatten.

De onderzoekingen betreffende de samenstelling en de eigenschappen van in Nederland gewonnen honig, welke door het Nederlands Honigcontrolestation werden verricht en waarvan de resultaten gedeeltelijk in deze artikelenreeks zijn besproken, hadden een bepaald doel.

Over de samenstelling en de eigenschappen van honig was tot dusver wel veel bekend, doch te weinig om elke vervalsing zonder een enkele uitzondering snel en foutloos te kunnen opsporen. Dit moge op zich zelf beschouwd jammer zijn, doch aangezien men daartoe wel voor een groot deel in staat was, had dit in de praktijk geen directe ernstige gevolgen. De Keuringsdiensten van Waren controleerden aan de hand van de bepalingen van het Honigbesluit de verkoop van honig; het publiek had dus grote zekerheid onvervalste honig te krijgen; een honderdprocentige garantie gaf genoemde controle echter niet.

Met de honig, welke gedurende een aantal jaren onder het Rijkshonigmerk werd verkocht, was het echter anders gesteld. Het Rijksmark garandeerde de Nederlandse herkomst en tevens de deugdelijke samenstelling van de honig. Het Nederlands Honigcontrolestation moest dus de kennis van de samenstelling en de eigenschappen van honig vergroten, eventueel nieuwe onderzoeksmethoden ontwerpen, ten einde in staat te zijn met grotere zekerheid dan tot dusver het geval was, vervalsingen te kunnen opsporen en de oorzaak van ondeugdelijke samenstellingen te kunnen nagaan.

Ook het omgekeerde van hetgeen hier naar voren is gebracht, kan bij het honigonderzoek geschieden; een niet vervalste honig kan onder bepaalde omstandigheden door onvoldoende bekendheid bij de onderzoeker van de eigenschappen en de samenstelling van honig twijfel betreffende zijn deugdelijkheid verwekken. De mogelijkheid, dat dit aan het Nederlands Honigcontrolestation zou kunnen geschieden, moest zo mogelijk geheel worden uitgeschakeld.

Daarom moest aan genoemd Honigcontrolestation naast de gewone chemische controle-arbeid het zgn. researchwerk een grote rol blijven spelen. Alle resultaten van dit researchwerk werden gepubliceerd in het Chemisch Weekblad; het spreekt vanzelf, dat bij de beoordeling der bij de aangesloten bedrijven genomen monsters rekening werd gehouden met de bij het researchwerk gevonden resultaten.

Voordat nu zal worden overgegaan tot het op populaire wijze bespreken van de te volgen analysegang bij het honigonderzoek, zullen enkele bepalingen en eisen, welke voorkomen in het „Honigbesluit” onder ogen worden gezien.

Om te beginnen wordt, misschien ten overvloede, nog eens de aandacht gevestigd op de bepaling, dat op elke flacon ten verkoop aanwezige honig het woord „HONIG” ev. „HONING” vermeld moet zijn en wel in latijnse hoofdletters, die een hoogte hebben van ten minste 6 millimeter en een lijndikte van ten minste 1 millimeter. Verder moet elke flacon aan de buitenzijde zijn voorzien van een aanduiding, aangevende de hoeveelheid der in de verpakking aanwezige waar, bijv.: „Inhoud 450 gram”. De letters en cijfers van deze laatste aanduiding moeten een hoogte hebben van ten minste 4 mm bij een lijndikte van ten minste 0,5 mm.

Artikel 4 sub 2 van het Honigbesluit luidt als volgt: Op, aan of bij de verpakking (van honig) mogen geen namen of andere aanduidingen, in welke vorm ook, voorkomen, die een onjuiste geografische herkomst van de waren zouden kunnen doen veronderstellen, of die ten aanzien van de bewerking der waar of in enig ander opzicht misleidend zijn. Volgens deze bepaling is het m.i. verboden, slingerhonig aan te duiden als „ruwe honig” en als zodanig in de handel te brengen. Onder ruwe honig is altijd verstaan de uit de korf gebroken honig, welke bestemd is om te worden geperst en welke uit de aard der zaak zich in de, in de korven gebouwde, raten bevindt en alle door de bijen in die raten gedeponeerde stuifmeel bevat; zelfs komen daarin, zij het dan bij zorgvuldig sorteren slechts geringe hoeveelheden, bijenbroed, bijen (of fragmenten daarvan) voor. Deze ruwe honig heeft geen enkele bewerking ondergaan dan de behandeling, waardoor hij uit de korf is gebroken, soms al, soms niet aangevuld door het uitzoeken van die delen van de honigraten, waarin zich veel bijenbroed bevindt. Slingerhonig heeft zoals de naam zegt, wel een behandeling ondergaan; deze is nl. na ontzegeling door centrifugeren uit de raat verwijderd, waarbij het stuifmeel grotendeels in de raten achterblijft; daarna wordt de slingerhonig gezeefd, teneinde wasdeeltjes en andere zichtbare zwevende bestanddelen te verwijderen.

Het verkopen van slingerhonig onder de naam „ruwe honig” is dus m.i. misleidend ten aanzien van de bewerking der waar.

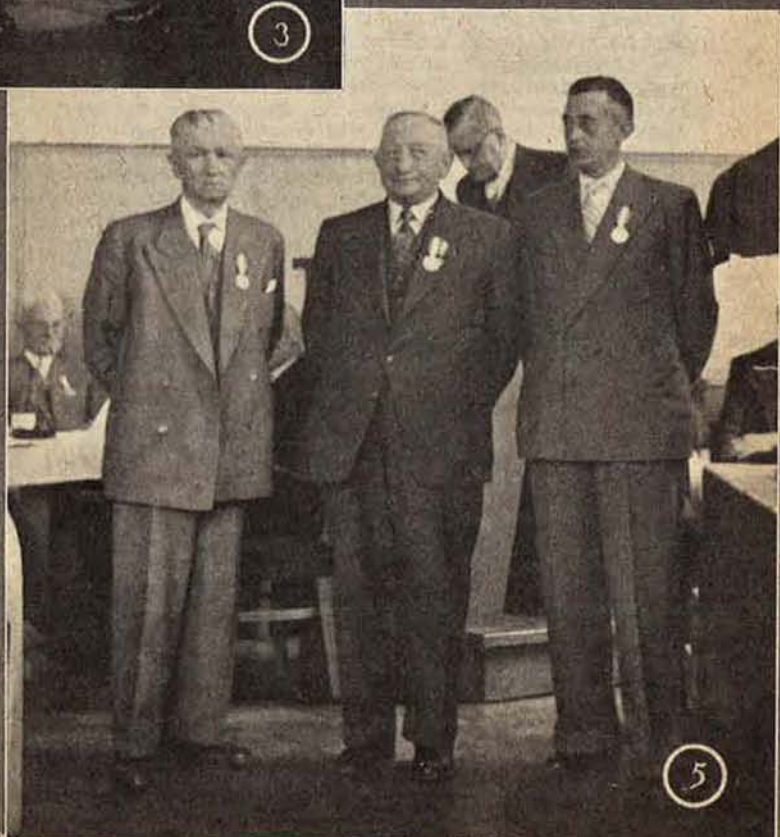
Wij zullen ons nu moeten bezighouden met de kritische beschouwing van enige eisen, welke in Art. 7 van het Honigbesluit aan honig zijn gesteld. We lezen daarin, dat:

1e. het extractgehalte niet lager mag zijn dan 75%.

Onder „extractgehalte” wordt verstaan: het gehalte van alle in de honig aanwezige opgeloste stoffen samen (suikers, dextrinen, eiwitachtige stoffen, zuren, zouten, enz.). Daar de hoeveelheid der niet opgeloste bestanddelen (voornl. stuifmeel) zo klein is, dat deze hierbij is te verwaarlozen, kunnen we ook zeggen, dat deze eis betekent (en dit zal voor de meeste lezers begrijpelijker zijn) dat het watergehalte van honig niet hoger mag zijn dan $100 - 75 = 25\%$.

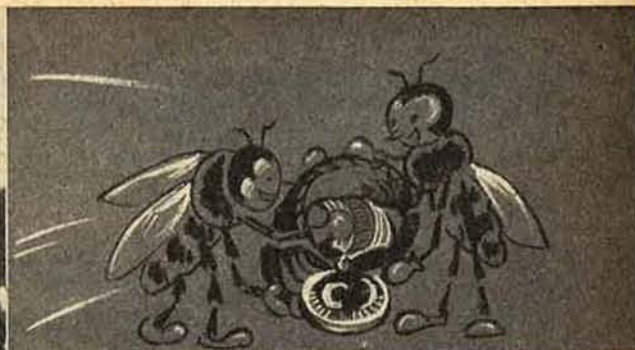
Is dit een billijke eis? Is deze niet te hoog of niet te laag gesteld?

Volgens de onderzoekingen van het Nederlands Honigcontrolestation betreffende het watergehalte van 268 monsters honig, geoogst in 1930, was het gemiddelde watergehalte van deze monsters 20.27 %; het laagst gevonden watergehalte bedroeg 15.52 %, het hoogste 30.06 %. Dit hoogst gevonden watergehalte was zeer waarschijnlijk veroorzaakt door het laten staan van de honig in open voorwerpen. Honig is n.l. wateraan-trekkend. Wanneer men de in flacons gegoten slingerhonig niet direct goed sluit, of in de honigslinger een laagje honig gedurende een nacht of nog langer laat staan, dan trekt de honig water uit de lucht aan; vooral in het laatste geval (waarbij de hoogte van de zich in de honigslinger bevindende honig laag betrekkelijk gering is, doch het wateraan-trekkende oppervlak groot) kan dit watergehalte verscheidene procenten stijgen en

Spreken

Ter gelegenheid van het zestigjarig
de medaille voor bijzondere verdie
Voor ieder van de gedecoreerden
charmant karakter, wat alleen o

s zilver, zwijgen is goud

staan van onze Vereniging werd aan een dertigtal leden van de Vereniging en uitgereikt door de Voorzitter de heer Mr. L. R. J. ridder van Rappard. l de Voorzitter een vriendelijk woord en daardoor kreeg de uitreiking een Voorzitter kan bereiken. De medaille was van „goud” en blijkbaar gedachtig aan het bovenvermelde spreekwoord zwegen de gelukkigen na afloop van de plechtigheid in alle talen.

Na de vergadering had ik er toch geen vrede mee, dat we het Hoofdbestuur niet hadden bedankt voor deze onderscheiding.

Daarom meen ik te handelen in de geest van allen, die met deze medaille gesierd werden, door op deze plaats het Hoofdbestuur en in het bijzonder de Voorzitter te danken voor de onderscheiding, welke ons ten deel viel.

De Voorzitter van Afd. Westland,
J. J. WAGNER.

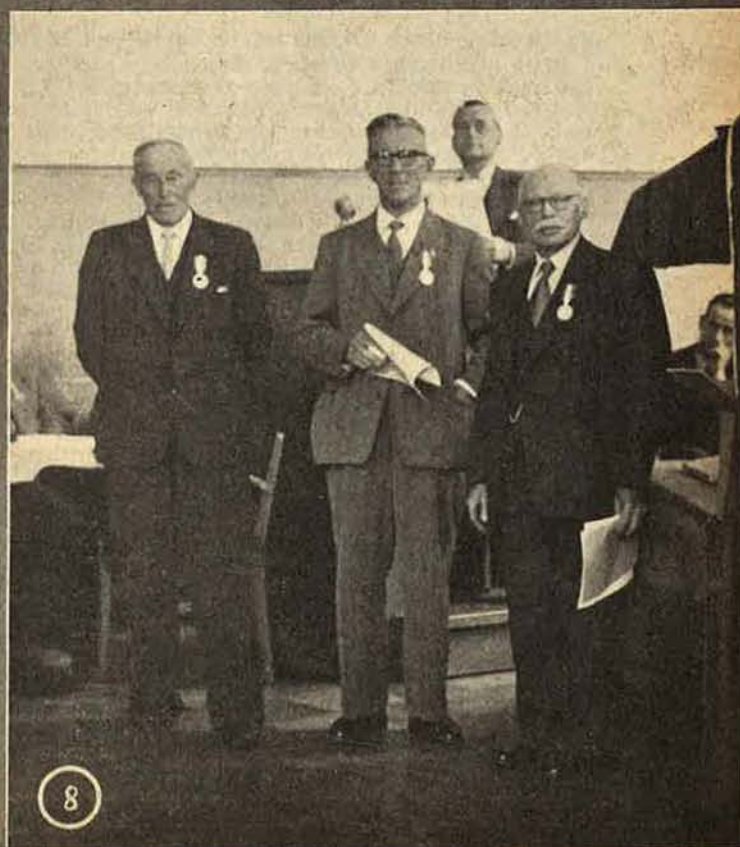
Voor hun bijzondere verdiensten

reikte onze algemeen voorzitter op de algemene vergadering een medaille met oorkonde uit. Van links naar rechts op foto:

1. J. Burgers, Eerbeek
A. T. van den Brink, Renkum
J. C. van den Berg, Norg
2. Joh. Hilvers, Emmen
J. de Haan, Assen
E. C. Hooykaas, Zuilichem
3. A. Keetlapper, Goutum
W. J. L. Huisingsh †
4. S. Koning, Apeldoorn
J. Koopman, Hijken
P. Koppes, Abbekerk
J. C. Koning, Velsen
5. R. C. A. Kroes, Kaatsheuvel

- J. H. Peters, Elst, Betuwe
J. de Ruiter, Assen
6. C. Smit, Schoorl
F. Slot, 's-Gravenhage
A. Smits, Nijmegen
F. H. Teune, Amsterdam
7. J. J. Troost, Meppen
J. F. Verhoeven, Beekbergen
D. A. G. Verbrugh,
Eck en Wiel
8. D. Zondervan, Den Hulst
J. J. Wagner, Scheveningen
P. Vermeer, Tiel

(foto's Muagendans)

daardoor boven, soms ver boven de in het Honigbesluit indirect gestelde grens van 25 % komen.

Op een buitenlands congres, waar de deelnemers o.m. in de gelegenheid werden gesteld, een weliswaar niet zeer grote, doch een buitengewoon goed geoutileerde bijenstand te bezichtigen, werd door mij de volgende behandeling geconstateerd.

Alle geslingerde honig werd in een groot, open reservoir overgebracht, waarin deze enige dagen bleef staan, zgn. om te rijpen. Weliswaar stegen door deze behandeling fijne wasdeeltjes en andere ongewenste, niet opgeloste bestanddelen naar boven, zodat zij door afschepping konden worden verwijderd, door dit laten staan gedurende enige dagen in een open reservoir trok de honig zoveel water uit de lucht aan, dat de bovenste laag merkbaar „dunner” werd; deze dunne, de was- en andere onopgeloste deeltjes bevattende laag werd vervolgens afgeschept. Het eigenaardige was hierbij, dat de eigenaar van de bijenstand en zijn adviseurs van mening waren, dat het water uit de honig naar boven steeg, m.a.w. dat de honig zich door het laten staan scheidde in een meer water bevattende bovenste laag en een minder water bevattende onderste laag. Men meende door het vervolgens verwijderen van de bovenste laag, dat het watergehalte van de honig hierdoor aanmerkelijk werd verlaagd en de honig hierdoor beter houdbaar werd.

Het omgekeerde was echter in werkelijkheid het geval. De, een bepaald percentage water bevattende, slingerhonig trok water uit de lucht aan, waardoor het watergehalte van de bovenste laag veel hoger werd; daar deze meer water bevattende bovenste laag waarschijnlijk nooit in zijn geheel werd verwijderd, was het resultaat, dat de honig uiteindelijk iets meer dan het oorspronkelijke percentage water bevatte . . . en de bovenste laag honig, welke water uit de lucht had aangetrokken, kon niet voor consumptiedoeleinden worden gebruikt, doch moest als voerhonig worden aangewend.

Onder de vermelde 268, door het Nederlands Honigcontrolestation in 1930 onderzochte monsters, waren, zoals uit het **pollenonderzoek** bleek een aantal zuivere koolzaad-, vruchtboombloesem-, klaver- en heidehonigen.

Van deze monsters was het watergehalte als volgt :

	gemiddeld in %	minimum in %	maximum in %
koolzaad-honig	19.01	17.22	20.28
vruchtboombloesem-honig	19.64	17.10	21.84
klaver-honig	20.86	17.36	27.36
heide-honig	22.58	19.00	26.56

Uit de gemiddelde gehalten is af te leiden, dat **hoe later in het jaar de honig door de bijen op de betreffende drachtplanten wordt verzameld, hoe hoger het gemiddelde watergehalte is.**

Verder leren ons de cijfers voor de maximum gehalten, dat klaver- en heidehonig een enkele keer meer dan het toegelaten gehalte van 25 % water kunnen bevatten. Wij kregen de indruk, dat dit bij klaverhonig mede moet worden geweten aan de sterke water aantrekkende eigenschappen van deze honig, welke bij het bewaren in open voorwerpen gemakkelijk water uit de lucht aantrekt; ook het winnen van de honig uit niet voldoende verzegelde raten kan hier een rol spelen.

Bij heide-slingerhonig kunnen de gevonden te hoge watergehalten zijn veroorzaakt, doordat het hand-Kolbtoestel waarmee de honig wordt behandeld, ten einde het uitslingeren mogelijk te maken, nu en dan **in heet water wordt gedompeld**, waardoor de temperatuur van de te centrifugeren honig iets wordt verhoogd en deze sneller en **vollediger uitslingert**.

van Horen en Zien

CANADA.

II (slot)

In de eerste plaats viel het mij op dat de imkers zulke grote bijenkappen droegen. Het gehele masker was van gaas en stond als een rond geval op de schouders. Aan het masker zat of een linnen vest met lange mouwen, of een hemd dat over het middel hing. Daar het masker het hoofd zeer ruim omsluit kan men niet met een pijp roken. Men gebruikt hier vrij grote blaasbalgberokers met als brand- of rookstof jute.

Gelukkig liepen niet alle imkers zo erg ingepakt. Dit waren wel de beginnelingen. De ervaren imkers liepen blootshoofd en vaak met los open overhemd. De mooie gele Italianen, welke men daar in Brits Columbia algemeen houdt, leken mij makker dan onze eigen inlandse donkere bijen.

De voorlichting op deze velddag deed een inspecteur voor het bijenwezen. Deze, Mr. Thorgerson, zei mij, dat er drie inspecteurs en een hoofdinspecteur in Brits Columbia voor de bijenteelt waren. Zij zijn in dienst van het gouvernement, dus rijksambtenaren.

Voor de beginners werd gedemonstreert hoe men een bak met kunstraat tussen de broedkamers plaatst. Ja, broedkamers, want deze kasten hadden ieder drie broedkamers en drie honingkamers, terwijl het vliegagat de volle breedte van de kast beslaat.

De kunstraat in de ramen is gewapend met zigzagdraad verticaal op afstanden van 5 cm; er liepen dus 8 draden naar beneden.

In de broedramen liepen bovendien nog 2 draden horizontaal. De gewapende kunstraat is zo in de handel. De bovenlatten van de broedramen zijn vrij zwaar, 21 mm

dik en bestaan uit een vast en een los zijdelings gedeelte. Met de losse lat spijkt men met 3 nageltjes de raat klemvast. De onderlat is gespleten, daar schuift men de kunstraat tussen. De ramen zijn dus geheel gevuld van boven tot onder met kunstraat in tegenstelling als bij ons. Wij houden graag aan de onderkant wat ruimte opdat bij het uitbouwen de raat niet krom gaat staan. Dit is hier door de zware wapening praktisch uitgesloten. De kunstraat heeft precies dezelfde celgrootte als die van ons Bijenhuis te Wageningen.

Bij het nazien van enige kasten kwamen er prachtig uitgebouwde ramen, van broedkamergrootte, met vol verzegelde honing te voorschijn, geen celletje overgeslagen. Het is te begrijpen dat er een kreet van bewondering opging toen men dat zag. Maar dat geluid kwam alleen van mij. De Canadezen vonden het blijkbaar heel gewoon. Men spreekt hier dan ook van 200 tot 250 pounds honing per kast per seizoen als normaal, dat is maar doodgewoon hier. Nu zijn dit weliswaar Engelse ponden van 4½ ons Nederlands gewicht, maar wat zoudt u er van denken in Nederland als 180 tot 225 pond honing per volk nu bij ons eens heel gewoon zou zijn?

Wat zou dan de liefhebberij voor het bijenhouden bij ons weer toenemen. Op m'n vraag hoe de animo in dit deel van Canada voor het bijenhouden is, werd gezegd dat deze sterk toeneemt. Het viel mij echter op dat de imkers, ook de beginners, allen ouderen waren. Men zei me dat de jeugd er bijna geen interesse voor had en men gaf mij toe dat het zeker veranderen moest, want als de ouderen geen opvolgers hebben, kan het verval niet uitblijven.

Natuurlijk kan niemand hier z'n honing voor eigen gebruik op en moet men het meeste verkopen. Daarom ziet men hier en daar wel eens een bordje staan „Honey for sale”, honing te koop. Doch vele imkers hebben hun vaste afnemers. Dat zijn de grote levensmiddelenbedrijven, meestal zelfbedieningszaken, in de grotere plaatsen. Zo kwam ik bij A. E. Cole aan de Shermanroad te Duncan. Hij is 7 jaar imker. Heeft 10 volken en ver-

De schijnwerper op....

Enschede, voor de tweede maal. Deze afdeling biedt niet alleen in de winter de leden een prachtig programma, maar vergeet de leden ook in de zomer niet. Ze gaf op 8 juni een praktische les, er staat een excursie naar een koninginneteler op het programma, ze huurde al een bus voor 49 personen voor de imkersdag en ze onderhandelt over het krijgen van een bijenstal waar imkers, die op een flat wonen of om andere redenen geen bijen bij huis kunnen houden, hun volken kunnen plaatsen. Als we verder nog vermelden dat de leden maandelijks zeer praktische aanwijzingen krijgen voor het behandelen van de volken, is dat voor de leden van „slapende” afdelingen zeker om van te watertanden. Zó kan het bij u ook! Zet uw schouders er eens onder!

koopt per jaar zo'n 2000 pond honing. Hij werkt erg op aflevering van een prima produkt. Zo worden alleen die ramen geslingerd welke vol verzegeld zijn. Het ontzegelen gaat met een elektrisch verwarmd mes boven een zinken bak met dubbele bodem. De bovenste bodem is nl. een fijne zeef zodat er geen honing verloren gaat. Men kent hier drie drachtperiodes. De eerste is op de Maple, de esdoorn, de boom die hier in geweldige hoeveelheden voorkomt. De tweede is niet zo groot, valt in juni op Shalal berrys, Oregon grope en vele andere bloemen, welke hier in uitbundige pracht in 't wild voorkomen. Want dit eiland, (Vancouver Island) zo groot als Nederland, met z'n vele bergen, is wild. De nog geen 200.000 inwoners kunnen hier de natuur voor het grootste gedeelte niet baas. Nu niet en nooit. Gelukkig.

De derde, grootste en laatste dracht, juli tot half augustus, is op het fireweed (wilgeroosje). Het is eigenaardig, doch waar in de bossen brand geweest is en er is hier nog al eens bosbrand, daar komt die plant op in een zo overstelpende hoeveelheid dat de berghellingen met een paarse deken overdekt worden en de plant zich verder uitzaait waar geen brand is geweest. Het is een dikke deken, want het fireweed groeit 6 tot 8 voet, 1,83 tot 2,44 meter hoog.

Zo gaan de imkers hier niet heien en kleien, maar zij gaan naar de bergen, want dit fireweed groeit alleen op de berghellingen. Dan stapelen de imkers hun kasten 10 kamers hoog, zodat zij er niet meer over heen kunnen kijken en de mooie gele bijen spuiten steeds maar in een voortdurende stroom naar buiten en tuimelen dol-drieffig dronken beladen binnen, terwijl uw knecht er bedruid bij staat in die bewogen toestand die men lachen en huilen tegelijk noemt. Wat een pracht.

Maar waar overvloed is daar is geen duurte. De honing is hier namelijk goedkoop. De imkers krijgen hier voor de eerste kwaliteitshoning 28 tot 30 cent per pound van 4½ ons Nederlands gewicht of 31 tot 33 cent per 500 gram, van de winkels. Dan moet de honing verpakt zijn in 1 en 2 ponds kartonnen flacons met cellofaanvensters. Ook vraagt het publiek hier in hoofdzaak naar vloeibare honing, daarom staat bij vriend Cole een grote elektrische verhitte met watermantel.

Als ik dan naga de kosten aan materialen en onderhoud, de exploitatiekosten en de meerdere arbeid die grote oogst nu eenmaal meebrengt, bedenk dat voor 10 volken er 100 broed- en honingkamers nodig zijn, dat men moet reizen met de bijen naar de bergen en daar de kasten in een stevig afgepaalde ruimte afgeschermd met schrikdraad op een zware batterij moeten staan, want alleen voor zo'n kering houdt men de beren, laten die Canadese beren nu ook gek op honing zijn, dan schiet er financieel bekeken zeker niet meer over dan bij ons en is hier evenals bij ons in Nederland de eigenlijke winst de liefhebberij van het imkeren.

Op het eiland Vancouver Island, zo groot als Nederland, is dan ook maar één beroepsimker. Hij woont vlak bij Victoria en heeft 500 volken. In juni had hij

van de esdoorn dracht al 50.000 pond honing afgeleverd. Dat is heel wat en toen moest de grote dracht op het wilgeroosje nog komen. Maar hij houdt er vrachtauto's en personeel voor op na.

De bij is hier de Italiaanse, geïmporteerd uit Californië. Hoewel er ook een zwarte hier inlandse soort is, houdt de gele zwartgeringde Italiaan lang stand. Vele imkers hebben in jaren geen zuivere moeren geïmporteerd, omdat hun volken zo mooi constant geel bleven.

De kasten noemt men hier hives, hoewel dit woord korven betekent. Maar korven vindt men er hier niet een omdat zij van regeringswege verboden zijn om bijenziekten tegen te gaan.

Bijenziekte komt hier niet veel voor, men sprak van wel eens een enkele maal vuilbroed. Maar ik heb dit niet nader kunnen controleren.

Overigens gaan de meeste imkers hier nogal ruw met hun bijen om. Ik zag te veel geplette bijen tussen kameranden uitsteken. Zij stapelen maar op. Even een stoot rook en meteen maar vlak neerzetten. Dat zijn we in Nederland anders gewend. Wij hebben respect en waardering voor iedere bij en eerbied voor het leven.

Overigens beste mensen daar en een mooi land. Hoe vindt u het hier?, vragen de Canadezen en dan zei ik dat Canada prachtig is, dan stralen ze. Want zeg je verder, wat je hier ziet dat zie je in Nederland niet, dan zijn ze nog verheugder.

Maar denk je dan, je zegt dat niet, laten de mensen blij zijn, wat je in Nederland ziet dat zie je in Canada niet. En zo is het. 't Is hier net zo mooi en je aardt hier beter. Ik ben nu weer terug. Ik hoop er, bij gezondheid, over drie jaar weer eens te gaan kijken, dan zal ik ook die grootimker opzoeken en er over schrijven. ♦

PRIJS DE DAG NIET ENZ.

Het gaat niet goed met de bijenteelt. Dit is in het algemeen slechts aan ingewijden bekend en verder interesseert het ook eigenlijk niemand.

Maar 10 of 14 dagen mooi zomerweer doen wat honing in de kast komen, of Jan Imker roept van de toren dat het geweldig is. Zelfs de radio komt er aan te pas en misschien is de televisie er ook nog wel bijgehaald.

Dit nu is publiciteit, waar iedere imker, die zijn honing tracht te verkopen, schade van heeft. Wonderlijk is het, hoeveel mensen zo'n berichtje lezen of horen en hun eenstemmige reactie is: „Nu zal de honing wel goedkoper worden”. Dit zegt de gebruiker, maar dit zegt ook de winkelier en beiden worden wat voorzichtig met kopen en wachten eens even af. Het komt wel weer in orde, maar er worden moeilijkheden veroorzaakt door verkeerde publiciteit, waardoor de verkoop tijdelijk vertraagd wordt. Zo gooit Jan Imker een steen door zijn eigen ruiten, omdat hij het zo graag hoort rinkelen.

Diepenveen.

J. H. WIGERSMA.

BEDERF DE HONINGPRIJZEN NIET!

Een lid schrijft ons: „Zet in het Maandschrift eens iets over de prijs van buitenlandse honing en waarschuw de imkers dat ze niet zelf de prijs moeten gaan bederven. Soms geeft de groothandel zelfs een hogere prijs dan waarvoor de imkers hun produkt aan particulieren aanbieden”. We herhalen gaarne wat de heer Vink in het nummer van oktober 1956 schreef: „De prijs van buitenlandse honing is verdubbeld en stijgt nog steeds. De handel kan thans goedkoper Nederlandse honing kopen dan buitenlandse. Maar... de imkers blijven nog aan particulieren leveren tegen prijzen, die lager liggen dan die van de buitenlandse honing. Wij dienen onze particuliere prijs aan te passen aan die, waarvoor buitenlandse honing in de winkels wordt verkocht”.

uit de Jaagkiepers

Onze vereniging bestaat nu zestig jaar, maar is het niet opmerkelijk dat ze pas in 1897 werd opgericht? Deed de behoefte aan een organisatie der imkers zich niet eerder gelden? Reeds lang hebben de bijenhouders met moeilijkheden te kampen gehad, al lagen deze vroeger anders dan tegenwoordig.

Vóór honderd jaar geen suikerprobleem, geen spuitmoeilijkheden, geen vermindering der drachtplanten, terwijl het ambacht meestal van vader op zoon overging.

Vóór het verschijnen van het Groentje is over de bijenteelt in ons land weinig bekend; in de eerste helft van de 19e eeuw zijn zo goed als geen boeken over bijenteelt hier verschenen.

De, in die tijd in Gelderland op sociaal gebied baanbrekend werk verrichtende, dominee O. G. Helderling, zag ook in de bijenteelt een middel om de arme bevolking op het platteland wat meer inkomsten te bezorgen.

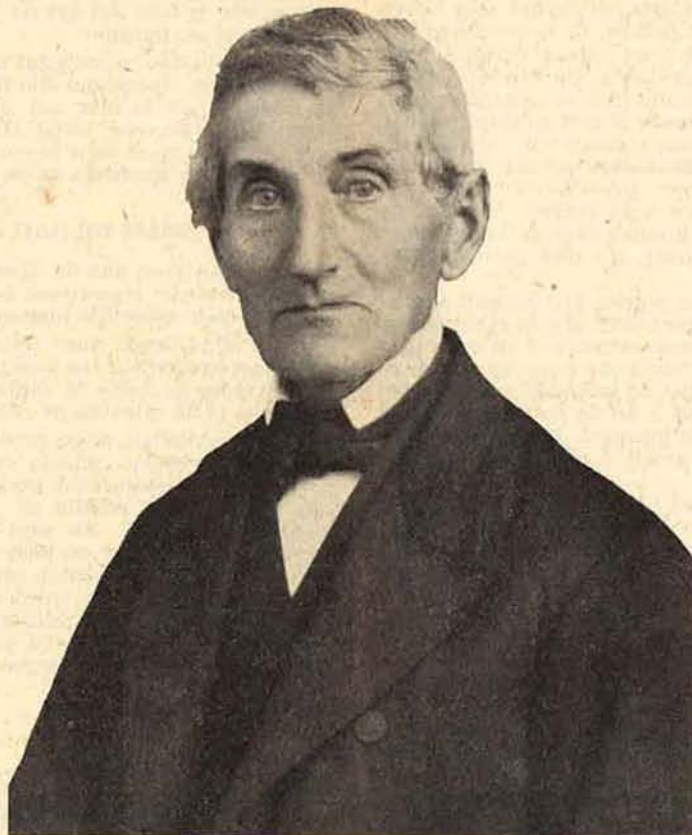
Hij vertelt in zijn boek: De Veluwe-Een wandeling (1841) hoe hij deelnam aan het honingfeest op de boerderij de Valk bij Lunteren. (Deze boerderij bestaat nog). Hier maakte hij kennis met de jonge voortvarende boerenzoon A. v. Schot-

horst en deze schreef in de door de dominee uitgegeven Geldersche Volksalmanak van 1841 en 1845 een verhandeling over de bijen. De dominee gaf hierbij een inleidend woord. Aangenomen mag worden dat op de Valk veel over bijen en de moeilijkheden der imkers werd gesproken en ook de veel kwaad bloed zettende heffing van de „smalle, krijtende of bloedtiende” kwam ter sprake. Een kleindochter van de heer v. Schotthorst en dochter van één van de pioniers van onze jubilerende Vereniging, de heer B. Wigman (algemeen secretaris van 1898-1913 en voorzitter van 1916 tot 1925) vond

een ontwerp van een brief, welke aan Koning Willem II zal zijn verzonden en welke zeker door de dominee en v. Schotthorst zal zijn opgesteld. Ik vond deze brief, welke omstreeks 1842 in duidelijk handschrift is geschreven, een passende bijdrage voor dit feestnummer, tevens een herinnering aan het werk der genoemde heren.

Aan zijne Majesteit onzen Koning.
Sire!

Met verschuldigden eerbied nemen

wij de vrijheid onze belangen voor den troon van Uwe Majesteit te brengen, met den wensch dat het Uwe Majesteit behagen moge om hetgene waarin wij de grootste onregtvaardigheid zien en ons daarom zoo geweldig drukt ten onze gunste eenige verandering en wijziging te doen ondergaan.

Het is het volgende:

Er wordt van ons een Smalle of bloed tiend geëischt. Deze tiend werd vroeger nooit gevorderd, slechts ontving de pachter een kleine gift waarmede hij zich tevreden stelde. In de laatste jaren echter begon de pachter veel heviger te worden en de boeren mee-

nende zich hieraan niet te moeten onderwerpen, werden er in het jaar 1839 verscheidene voor de regtbank gedagvaard, zoodat sedert dat jaar deze tiend een plotselinge verandering heeft ondergaan en nu met eene ongehoorde gestrengheid over alle mogelijke zaken geheven werd. Deze tiend strekt zich, volgens oude wetten ook over onze bijen uit, en wel over de zwermen in zoo ver als dezelfde als nieuwe stokken aangewonnen werden. Daar de menschelijke geest nooit stil staat maar steeds

voorwaartsch streeft, is daardoor veel verandering in het cultuur der bijen ontstaan, en daar men toch hier alleen de productie van honing en was betracht, oneindig beter en meer met onze wijze van bijenhouden overeenkomt dan zoo als vroeger toen men de bijen geheel aan de natuur overliet en haar door zwermen vermeenvuldigde. Het geheel bijencultuur is dan eene andere zaak geworden zoo als Uwe Majesteit deze verandering uit onze opgaven hoe het thans op de Veluwe plaats vindt geredelijk zal bemerken. Het geschiedt hier op deze wijze:

Wanneer men in de herfst de bijenstokken, welke een genoegzaam gewigt van honing verzameld hebben om gedurende den winter geen gebrek aan voedsel te lijden, uitgezocht heeft, worden de anderen, welke deze voorraad niet bezitten, uit hoofde dat zij vroeger van den honing beroofd

en maar slechts een voorraad van eenige ponden hebben of zij arm in volk zijnde niet zooveel konden verzamelen als zij voor den winter noodig hadden, van de bijen ontdaan. Deze bijen worden dan over de stokken, die men over wil houden, verspreid, of ook wel somtijdt door noodzaak van tijdsomstandigheden gedood. (Echter zijn wij van dit moorddadig werk groote vijanden).

Deze nu zonder bijen zijnde stokken worden vellen genoemd. Zoodra de lente daar is verlaat de Veluwsche bijenhouders met zijn overgewinterde bijenstokken het Veluwsch grondgebied en bezoekt andere vruchtbaar-

der oorden, waar koolzaad, heriksvelden enz. gevonden worden om zoo aan de nijvere bijen overvloediger gelegenheid te verschaffen tot verzameling van haar voedsel. Daar worden dan, zoo spoedig als de stokken er toe geschikt zijn, van ieder een gedeelte der bijen afgejaagd, om de vellen weder te bevolken of zoo men zegt: weder levendig te maken. Van deze, Sire, werd ons ook de tiend gevorderd en daar zij noch in natuur noch in de wijze waarop zij in de wereld komen, noch in naam iets met zwermen gemeens hebben, en alle regtsgeleerden en met wie wij hier over gesproken hebben, allen ons zeggen dat niet meer tiend dan alleen van de Zwermen en wel van degene, welke als nieuwe stokken aangeworven werden, naar de wet kan gevorderd worden, zoo valt het ons geweldig zwaar ons hieraan te moeten onderwerpen en wij meenden deze ongehoorde daad eens aan Uwe Majesteit te moeten zeggen. Was het nog, dat men niet meer dan de tiende der bijen vorderde wij zouden nog zwijgen maar men eist ook de honing en was en zelfs de korf met zijn toebehooren en daar men reeds in het vorig jaar de tiende van heeft betaald, zoo dat het hier nu geene tienheffing meer is, maar een heffing van het kapitaal zelve. En wanneer men niet aan de eischen van den pachter voldoet, worden wij dadelijk met een dagvaarding, om een proces te beginnen, bedreigd. Sommige onzer hebben dan ook uit vrees voor een proces, zich bewegen

laten aan deze eischen te voldoen. Echter zoude deze vrees niet zoo groot zijn geweest was het niet dat een knecht van den Heer Merkes, ontvanger der Domeinen te Wageningen, deze tiend heeft gepacht en zoo als men zegt genoemde Heer Merkes de geheele zaak bedrijft en ons dus op last van het Domein laat dagvaarden, voor welke ieder der dagvaardingen onze Rijksadvokaat circa aan regskosten eer de zaak nog op de rol is.... vraagt. Dit risico kunnen wij niet wagen. Wel is waar wordt het ons vrijgelaten hier tegen te procederen doch dit kunnen, dit durven wij niet te ondernemen want de zaak door ons voor de regtbank al gewonnen zijnde, zoude dezelfde ligtelijk voor Hof en Hoogen Raad kunnen gebragt worden, zoo dat wij daardoor onze geheel welvaart op het spel zouden brengen en dat om eene schuld waarmede zelfs onze vaders en voorvaders niet belast waren. Sire! Het is dus voor onze gemoederen hoogst onaangenaam zulk eene nieuwe belasting te zien invoeren, die onze welvaart noodwendig moet ondermijnen en te gronde helpen, en aan de zaak van het bijen cultuur hoogst nadelige gevolgen moet toebrengen en waarvan het Domein geen voordeel heeft te wachten maar eerder verlies te vreezen. Het valt ons dus hard zoo behandeld te worden en dat onder Uwer Majesteit milde regeering. Wij smeeken daarom van Uwe Majesteit regt, zoo het zijn kan, het zelfde regt dat Uwe vaders

ons geschonken hebben. Het is waar dit regt is eene gunst maar deze is het die wij afsmeeken voor ons en onze kinderen, want stelt Uwe Majesteit hier geen paal en perk zoo zal onze druk eindeloos zijn.

Mogt het Uwe Majesteit gelieven een breedvoeriger verslag van het tegenwoordig bijen cultuur te verlangen, ten einde beter over deze zaak te kunnen oordelen, gaarne zijn wij daartoe gereed en wij twijfelen niet of Uwe Majesteit zal dan het regtmatige der eischen nog duidelijker zien.

Sire! Wij meenen de getrouwste en onderdanigste dienaren van Uwe Majesteit te zijn. Wij hopen dat deze bede tot Uwe troon moge door dringen en wenschen Uwe Majesteit lengte van dagen.

Uwe Majesteit onderdanige dienaren

w.g. A. van Schothorst.

Wij weten niet welke uitwerking deze brief heeft gehad en of deze inderdaad verzonden is. Maar wel kunnen wij er uit opmaken, dat reeds toen de imkers steun nodig hadden. Thans zorgt onze jubilerende Vereniging voor de bijenteelt en het is onze plicht ons Hoofdbestuur daarbij naar onze beste krachten bij te staan.

Mevr. v. H.-W. te Lunteren danken wij hartelijk voor het toezenden van de brief en voor het portret van de heer A. van Schothorst.

Tot ziens op de IMKERSDAG te Rotterdam.

Jékavé.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan het Bijenhuis te Wageningen

Vraag 18.

Door omstandigheden moest ik twee zwermen in een kleine kast doen waar helaas geen bak bovenop kan. Kan ik, wanneer deze kast overbevolkt wordt, deze ook omzetten met een zwakbevolkte kast (afgezwermd). En zo ja, moet het dan ook juist mooi vliegweer wezen? Wanneer moet of kan ik dat doen? 's Avonds of 's Morgens? In verband met mijn werk ben ik alleen thuis van 12 tot 13 uur en na 17 uur.

E. S. te d. H.

Omzetten van volken.

Dat „omzetten” kunt u inderdaad toepassen, maar daarbij dient u het volgende in acht te nemen: Als u twee volken „omzet” dienen beide een bevruchte moeder te hebben en bovendien gesloten broed. Het moet niet alleen mooi vliegweer zijn, maar er moet ook flinke, liefst zware dracht zijn. Het omzetten dient voorts te geschieden op een tijdstip, dat er sterk gevlogen wordt. Dus in geen geval 's avonds. De beste tijd is tussen 11 uur en 2 uur.

Verder verdient het aanbeveling het uiterlijk van de twee kasten, vooral om en bij de vliegopening, zo veel mogelijk gelijk te maken en de vliegopening op dezelfde hoogte te stellen.

Mochten de aanvliegende bijen desondanks toch niet vriendelijk worden ontvangen, sprenkel dan met de hand wat karnemelk om het vlieggat van beide volken en ook wat binnen in de kasten (bovenin op de ramen). Hierdoor worden de reukorganen van de bijen wat misleid en het middel is overigens geheel onschuldig. S.

Vraag 19.

Verleden jaar maakte ik op 28 mei een kunstzwerm van een volk dat reeds enige koninginncellen aan het uitbouwen was. Deze werden verwijderd. Op 10 juni (14e dag) brak ik doppen en liet 3 jonge moeren in het volk lopen. Dit jaar deed ik hetzelfde op 11 mei bij een volk dat nog geen doppen had aangezet. Op 24 mei (14e dag) wilde ik weer doppen breken en enige moeren uit laten lopen. De nymfen waren nog geheel wit en hadden naar schatting

nog wel drie dagen nodig om rijp te worden. Het volk werd toen op één dop gezet.

Verleden jaar werden dus koninginnen gekweekt uit jonge larfjes (ik meende dat dit regel was); dit jaar uit pas gelegde eitjes.

Is hier een verklaring voor?

Is er een verband met het stadium van zwermrijpheid van het volk?

Met vriendelijke dank voor de moeite die u met het beantwoorden wilt nemen.

Met imkersgroet en hoogachting,

H. J. te K.

Ontwikkelingstijd koningin.

De ontwikkeling van ei tot volwassen insect duurt voor de bijenkoningin als regel 15 à 16 dagen maar kan ook 18 à 19 dagen duren. Uit het eitje komt na drie dagen een larve. Redcellen worden meestal aangezet op cellen, welke jonge larfjes bevatten, maar ook wel op cellen, waarin zich eitjes bevinden en soms op cellen, waarin de larve al 2 of 3 dagen oud is. Door al deze omstandigheden zal de tijd, welke verloopt tussen het wegnemen van de oude moeder en het uitlopen van de eerste jonge koningin niet altijd gelijk zijn. Ik geloof niet, dat het stadium van zwermrijpheid van het volk van invloed is op de keuze bij het aanzetten van redcellen.

(Zie verder pag 155)

De Wereld van de Honingbij

(vervolg)

Maar wanneer door een of andere reden de hoeveelheid „koninginnestof” tot lager dan een bepaald minimum daalt, wordt deze rem weggenomen en zowel redcellen, aangezet op cellen, die een jonge werksterlarve bevatten als koninginnelarven in zwermstoffen worden beide toegelaten en opgeweekt. M.a.w. zwermen wordt mogelijk. Bovendien werkt „koninginnestof” op een kwantitatieve manier en de kleinste hoeveelheid die nodig is om een bepaald aantal werkbijen te beletten om redcellen aan te zetten of om de aanwezigheid van koninginnelarven in moerdoppen te dulden is niet genoeg om een groter aantal bijen van dezelfde stam daarvan te weerhouden.

In vele gevallen van stille moerwisseling moet de vermindering van „koninginnestof” geweten worden aan de een of andere tekortkoming van de koningin, waarschijnlijk veroorzaakt door hoge leeftijd of ziekte. Een massa bewijzen zijn er verkregen, dat elke vermindering van de hoeveelheid voortgebrachte „koninginnestof” niet direct samenhangt met een vermindering van het aantal gelegde eieren, hoewel een vermindering van het leggen van eieren zich gewoonlijk voordoet en mogelijk een gevolg is van dezelfde factor, die de vermindering van de hoeveelheid voortgebrachte „koninginnestof” veroorzaakt.

Het schijnt zeer waarschijnlijk, dat wanneer bijen zwermen, iets onbekends een vermindering van de hoeveelheid van deze afremmende stof veroorzaakt; of m.a.w. dat de hoeveelheid remmende stof, die voortgebracht wordt, min of meer gelijk blijft, maar dat het aantal bijen, dat er een deel van krijgt, hoe dan ook, vermeerderd, zodat er niet genoeg is om aan de behoeften van het volk te voldoen en om alle bijen te weerhouden van het aankweken van koninginnen. In elk geval zal een ontoreikende hoeveelheid „koninginnestof” of tot het aanzetten van redcellen of tot het dulden van eieren en larven in zwermstoffen leiden.

De laatste van deze mogelijkheden schijnt in 't algemeen de waarschijnlijkste van de twee. Maar hoewel het vrij duidelijk schijnt, dat de hoeveelheid verkrijgbare „koninginnestof”

onvoldoende gaat worden om de bijen te weerhouden van het kweken van koninginnen, weten we niet, waaraan zo'n vermindering moet worden toegeschreven. Het is mogelijk, dat een factor, zoals ongunstige drachtvoorwaarden, leidt tot een overbevolking van de broedruimte door volwassen bijen en het verdringen en in verwarring brengen van de moer tot gevolg heeft en dit op zijn beurt weer op de een of andere manier van invloed is op de produktie van „koninginnestof” of de hoeveelheid daarvan, die de bijen in staat zijn van het lichaam van hun geagiteerde koningin te likken. Een Russische onderzoeker, Taranow, heeft inderdaad beschreven, hoe het nest van een volk, dat begint met de voorbereidingen om te zwermen, overbevolkt raakt met volwassen bijen en hoe de koningin wordt omstuwd en gedrongen. Taranow denkt, dat dit overvloedige voedsterbijen zijn, maar dit blijkt nu onaannemelijk. Hij heeft verondersteld, dat de overvloedige voedsterbijen aan elkaar hangen en werkeloze „zwermbijen” worden, zonder bezigheid, tot ze te zijner tijd met de zwerm de woning verlaten.

Een aantal mensen, die het gedrag van een koningin der honingbijen met haar werksters hebben geobserveerd, heeft opgemerkt, dat de haalsters van een volk geen aandacht aan hun moer schijnen te wijden. Zij voeden, poetsen noch onderzoeken haar. Bovendien werd er in de loop van de onderzoeken van de schr. een aanwijzing verkregen, die sterk doet vermoeden, dat gevestigde haalsters geen belangstelling hebben voor „koninginnestof” en dit ook niet opzoeken en dat, terwijl huisbijen altijd proberen of redcellen of zwermstoffen te bouwen bij gebrek aan voldoende „koninginnestof”, goed ingevlogen haalsters dit nooit doen. Een voor een experiment samengesteld volk b.v. bestaande uit enkele haalsters en een beetje broed van alle leeftijden, maar zonder koningin, heeft veel langer nodig om redcellen aan te zetten dan 'n moerloos, maar overigens normaal volk of een kolonie, samengesteld uit enkel huisbijen.

Bij een reeks onderzoeken had elk van een aantal volken, bestaande uit enkel haalsters, meer dan vijf dagen nodig voor zij een redcel aanzetten, terwijl kolonies, huisbijen van dezelfde stam bevattende, dit in minder dan één dag deden. Nu hebben we al

opgemerkt, dat elk normaal volk een groep bijen bezit, die we de „liaisonbijen” (verbindingsbijen) noemden, waarvan de leden kort tevoren haalbijen zijn geworden en niet alleen in het veld werken, maar ook enig huiselijk werk verrichten, met inbegrip van het verzorgen van broed.

Het schijnt mogelijk, dat zulke „liaisonbijen”, die later volledige haalsters zullen worden nog een beetje van hun vroegere belangstelling voor de „koninginnestof” hebben overgehouden. Wanneer een proefvolk, bestaande uit enkel haalbijen, gemaakt is, is het redelijk te veronderstellen, dat degenen onder de veldbijen, die nog „liaisonbijen” zijn, tot de huiselijke plichten terugkeren, zoals de noodzakelijkheid dat eist, in plaats van aan hun haaldrift te voldoen en dat met het hernieuwde broedverzorgingswerk de neiging, die ze mogelijk nog bezitten om redcellen aan te zetten bij afwezigheid van een voldoende hoeveelheid van de remmende „koninginnestof”, toeneemt, totdat er tenslotte een paar doppen zijn gebouwd. Het kan worden beredeneerd, dat er soms hetzelfde gebeurt, wanneer in de zomer een of andere factor (zoals karige dracht) leidt tot overbevolking van de broedruimte van de kast.

De „liaisonbijen”, niet in staat verschillende dagen achtereen te halen, zullen waarschijnlijk proberen zich bezig te houden met huishoudelijke plichten, met inbegrip van het verzorgen van het broed en zodoende misschien de vraag naar „koninginnestof” tot zo'n omvang doen toeneemen, dat de voorziening onvoldoende wordt om aan de vraag te voldoen: zodoende worden koninginnelarven dan in het nest geduld en de voorbereidselen voor het zwermen zijn begonnen. Anderzijds is het mogelijk, dat noch de voorhanden hoeveelheid „koninginnestof” verminderd noch de vraag daarnaar toeneemt, maar dat de werkzame hoeveelheid die onder de bijen in omloop is, te klein wordt om de remming te handhaven: eenvoudig omdat de koningin en haar hofstoet zo sterk door de overbevolking uit elkaar gedrongen worden, dat de hofdames, die (onder andere omstandigheden) voldoende remmende stof zouden kunnen krijgen door het belikken van het lichaam van de moer, niet in staat zijn dat te doen. Waarschijnlijk is deze laatste theorie, die een ineenstorting van

't mechanisme, waardoor de „konin-
ginnestof" wordt gedistribueerd, ver-
onderstelt, de meest waarschijnlijke.

Dit zijn slechts werk-hypotheseën en
hoe waarschijnlijk elk van deze ook
moge zijn, hun juistheid moet nog
worden aangetoond.

Wanneer een zwerm tenslotte haar
ouderlijke woning verlaat, zet zij zich
gewoonlijk op een of ander geschikt
steunpunt in de buurt neer. Op en-
kele uitzonderingen na, vliegt ze la-
ter weg naar een holle boom of een
andere schuilplaats, waarin ze pro-
beert zich te vestigen. Het is reeds
lang bekend, dat, soms zelfs voor
de zwerm de ouderlijke woning heeft
verlaten (misschien 3 of 4 dagen
van tevoren) speurbijen aan het zoe-
ken zijn geweest naar een geschikte
plaats voor de nieuwe woning. In 1951
publiceerde Lindauer enige buitenge-
woon interessante waarnemingen
over dit onderwerp. Hij beschreef,
hoe elk van een aantal groepen speur-
bijen van hetzelfde volk soms, onaf-
hankelijk van elkaar, verschillende
geschikte nestplaatsen vindt.

Bij terugkomst bij de zwerm, op de
plek, waar zij dicht bij het oude huis
in een tros hangt, wijzen de bijen
van elke groep door dansen die ogen-
schijnlijk niet te onderscheiden zijn
van de berichtgevingsdansen van suc-
cesvolle haalsters, de afstand en
richting vanaf de zwerm naar de spe-
ciale nestplaats, die ze hebben ge-
vonden. De bijen, die op de oppervlak-
te van de zwerm dansen, kunnen de
ligging van 3 of 4 verschillende nest-
plaatsen aanwijzen. Lindauer vond,
dat, wanneer de tijd verstreek, meer
en meer speurbijen, wier lichamen
soms bestoven waren met steengruis
of roet, opgedaan in de nestplaatsen,
die ze ontdekten, door hun dansen
kwamen tot het aanwijzen van één
speciale nestplaats. Tenslotte, dik-
wijls na verscheidene uren, verwij-
zen bijna alle danseressen, soms zelfs
zonder een enkele uitzondering, naar
dezelfde plaats. Hoe dit precies tot
stand gebracht wordt, weten we nog
niet, maar totdat dit is gebeurd, voelt
de zwerm er niet voor op weg te gaan
naar een nestplaats 1).

Herhaaldelijk observeerde Lindauer
de verandering van de dan-
sen van een speurbij voor de plek die
één nestplaats aanwees in 'n dans, die
een andere nestplaats aangaf.

In het geval van één zwerm nam Lin-
dauer waar, dat de dansende speur-
bijen „overeenstemming hadden be-
reikt" over één nestplaats, maar voor
hun zwerm op weg kon gaan om deze
te betrekken, nam een andere zwerm
er bezit van. Blijkbaar werden de

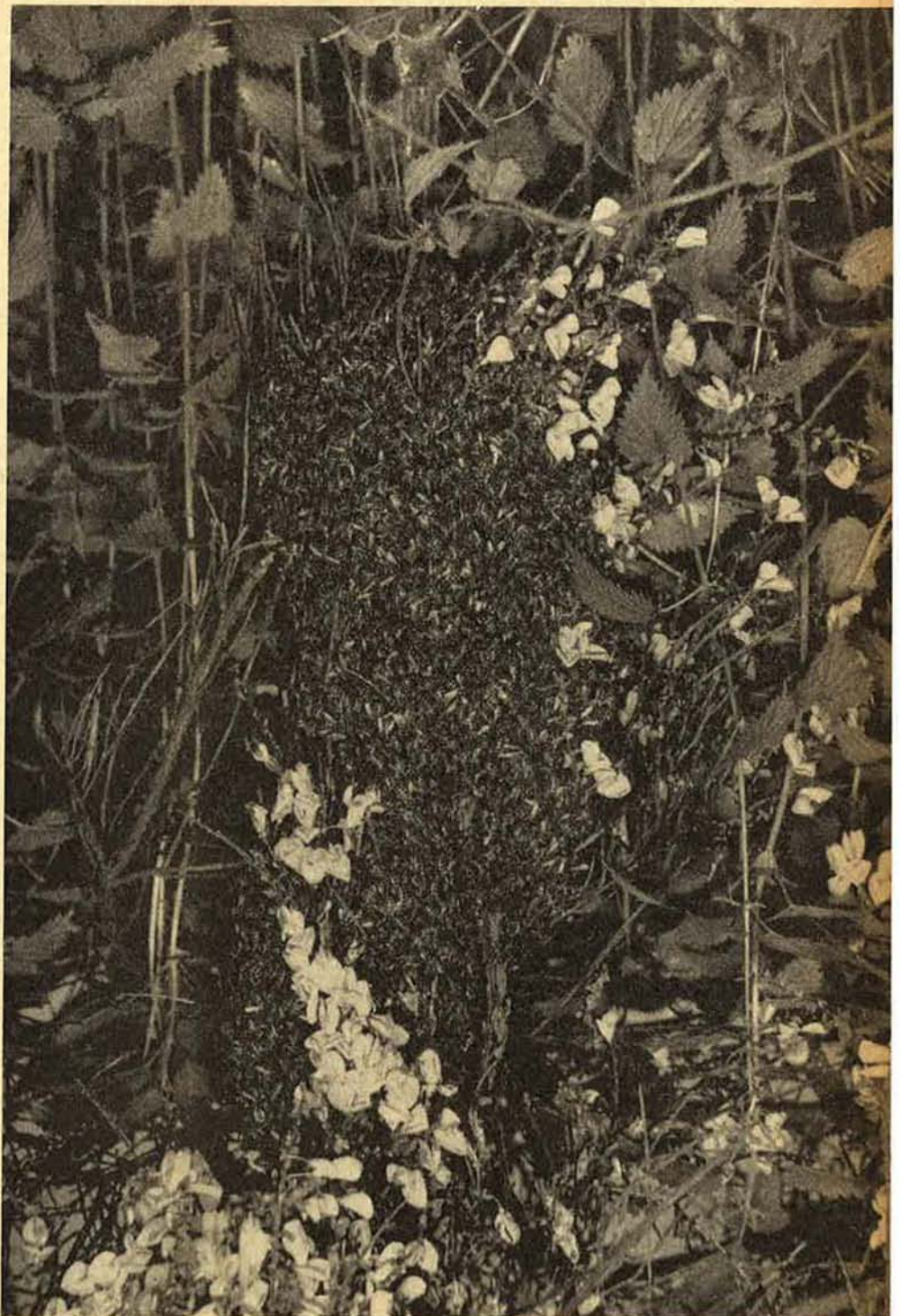
speurbijen van de eerste zwerm zich
van dit feit bewust en staakten het
dansen.

De zwerm bleef 'snachts waar zij was
en vloog niet eerder op voor de speur-
bijen een andere geschikte plaats om
te nestelen hadden gevonden.

Dit zijn zeer zeker enkele van de ver-

bazingwekkendste dingen, die reeds
zijn ontdekt op het hele gebied van
de gedragingen der bijen. Hoe kunnen
bijen, die, naar men veronderstelt,
geen vermogens bezitten om te rede-
neren, bereiken, hetgeen gelijk staat
met 'n overeenstemming over één van
de verschillende mogelijkheden voor
een nestplaats?

Een grote zwerm in een bremstruik. Deze zwerm was ongeveer 1 meter lang.

1). De schr. was in staat gegevens te
verkrijgen, die het feit bevestigden, dat
eenstemmigheid werd bereikt van 2
zwermen, die hij in de zomer van
1953 observeerde.

HET VOEDSEL VAN DE
HONINGBIJ

„Maar honing verzamelen ze het hele jaar door: behalve alleen in die drie stille maanden, als het weer zowel bijen als bloemen binnen houdt. En het bestaat uit twee soorten: het ene zuiver en vloeibaar... het andere grof en vast, dat we met goede reden ambrosia noemen. Want beide dienen als voedsel voor deze goddelijke schepselen”.

Charles Butler (1623): *The Feminine Monarchie*, 2nd ed. (De vrouwenregering, 2e druk)

Voor zover we weten, verkrijgt de honingbij alle materialen, die zij nodig heeft om te groeien en te werken van drie in de natuur voorkomende stoffen, nectar, stuifmeel en water. De eerste beide worden natuurlijk door de haalbijen van een volk van de bloemen van vele sobren planten gehaald.

De derde stof, water, wordt uit vele verschillende bronnen verzameld, zoals dauw- en regendruppels op gras of andere vegetatie, vijvers, sloten, poelen bij koeienvlaaien enz.

Nectar.

Laten we eerst de samenstelling van nectar beschouwen. Het is in werkelijkheid een oplossing in water van een aantal suikers, samen met sporen van proteïnen (eiwitten), zouten, zuren, enzymen (fermenten of verteringsstoffen) en aromatische stoffen. In de meeste nectars overheersen 3 suikers: glucose (druivensuiker), fructose (vruchtensuiker) en saccharose (rietsuiker). De meeste nectarsoorten, maar niet alle, bevatten een hoog gehalte aan saccharose. Dikwijls bestaat wel 40–50 pct. van de gehele suikerinhoud van een nectar hieruit. In het proces van omzetten van nectar in honing wordt veel van de saccharose door een enzyme, de invertase, die er door de bijen aan toe wordt gevoegd, afgebroken tot twee eenvoudigere suikers, glucose en fructose. Tegelijkertijd, daar de gemiddelde waterhoeveelheid van nectar ongeveer 60 procent, terwijl die van honing 20 procent bedraagt, moet een belangrijk deel van het water eruit verdampt worden. Dit komt op de volgende manier tot stand. Bij thuiskomst met een lading nectar, geeft de haalster het meeste daarvan aan een of meer huisbijen, die ieder een rustig plekje in de kast opzoeken en daar de nectar met hun monddelen bewerken. Een bij, die nectar op deze wijze behandelt, opent haar kaken en geeft een beetje nec-

tar op uit haar honingblaas en tegelijkertijd beweegt ze haar tong vooruit en naar beneden vanaf de ruststand onder de kop. De punt van de tong wordt dan langzaam opgeheven en bijna dadelijk daarna weer ingetrokken. De hele reeks bewegingen wordt telkens en telkens weer herhaald, waarbij de punt van de tong elke keer een beetje verder wordt opgeheven en er steeds een beetje meer nectar wordt opgegeven, tot er een heel grote druppel is verschenen, die zichtbaar is onder haar nog gedeeltelijk opgerolde tong. De gehele druppel wordt nog eens ingeslikt en het proces herhaalt zich misschien 80 of 90 keer in de loop van ongeveer 20 minuten. Op deze wijze wordt een tamelijk grote oppervlakte nectar voortdurend blootgesteld aan de opdrogende invloed van de atmosfeer van de kast en het verdampen van het water daaruit gaat zeer snel. Wel 15 procent van het oorspronkelijke water wordt verloren.

Nadat ze de nectar ongeveer 20 minuten heeft behandeld, deponeert de huisbij dit in een cel — gewoonlijk een lege of een, die reeds een beetje half-behandelde nectar bevat. Soms, wanneer de ruimte schaars is en de nectar snel binnenkomt, wordt hij tijdelijk in een cel, die een ei bevat of zelfs een jonge larve neergelegd en de nectar kan ook op deze manier in een cel worden gedaan, zonder enige voorafgaande behandeling ondergaan te hebben. Later, dikwijls in de nacht, wordt deze half-behandelde nectar of onrijpe honing door de huisbijen weer uit de cellen gehaald en onderworpen aan verdere behandeling. Wanneer de waterhoeveelheid tenslotte voldoende verminderd is door het indampen (een groot deel daarvan gebeurt terwijl de nectar in een cel op verdere behandeling door de bijen ligt te wachten) wordt hij weggenomen en in een voorraadsceel verzegeld.

Elke soort plant scheidt haar eigen speciaal type nectar af, die verschilt van de nectars van alle andere plantensoorten. Daar nectar de ruwe materie is, waaruit de bijen honing maken, heeft dit tot resultaat, dat er soorten honing voortgebracht worden, die karakteristiek zijn voor elke plantensoort. Het zijn de kleine bestanddelen van de nectars, de dextrinen, zouten, geurstoffen enz. die voornamelijk verantwoordelijk zijn voor de karakteristieke smaken en geuren van de honingsoorten. De meeste honingsoorten worden door de bijen natuurlijk bereid uit mengsels van nectars van verschillend planten en geen twee honingsoorten zijn gelijk, daar de verhoudingen van de nectars gewoonlijk bij elk volk variëren.

Slechts sporen van proteïnen worden in de meeste nectar- en honingsoorten, waar deze van worden gemaakt, gevonden. Het gemiddelde proteïnegehalte van honing is slechts 0.2 procent, maar heidehoning mag aanzienlijk meer bevatten en Price-Jones heeft een monster heidehoning gevonden (d.w.z. honing, bereid uit nectar van de struikheide, *Calluna vulgaris*), dat een proteïnegehalte bezat van

1.8 procent. Het naar verhouding hoge proteïnegehalte van heidehoning is natuurlijk verantwoordelijk voor zijn opmerkelijke thixotropische eigenschappen 1), die het slingeren ervan zo veel moeilijker maken, dan dat van klaver- en andere zgn. bloemenhoningen. Het is echter nog niet definitief vastgesteld, dat deze proteïnen uit de nectars zelf voortkomen. Het is heel goed mogelijk, dat ze afkomstig zijn van de voedersap- en speekselklieren van de werkbijen en om een of andere reden door hen aan de nectar toegevoegd.

De verhouding van de aanwezige suikersoorten varieert enorm in de nectars van verschillende soorten planten en de hoeveelheden aanwezige glucose en fructose spelen een belangrijke rol bij het bepalen van de snelheid van kristallisatie van de uiteindelijke honing. Honing die een hoge glucose-fructose verhouding bezit, zal spoedig versuikeren, terwijl honing met een lage glucose-fructose-verhouding zeer langzaam kristalliseert.

De concentraties van de suikers in nectar variëren reusachtig. Terwijl sommige nectarsoorten gewoonlijk zeer slap zijn, zoals die van de bloesem van perebomen, zijn andere dikwijls zeer geconcentreerd. In de bloemen van de lindebomen b.v. is het niet ongewoon, bij heet, droog weer, echte suikerkristallen te vinden. Daar het suikergehalte van de nectar in iedere soort bloem dikwijls niet alleen van dag tot dag verandert, maar zelfs van uur tot uur, zijn gemiddelde concentratiecijfers van weinig waarde bij pogingen om het nut van een plant als honingvoortbrengster vast te stellen. Boëtius heeft b.v. aangetoond, dat het suikergehalte van frambozennectar varieert van ongeveer 5½ tot wel 72 procent.

Hoe slapper een monster nectar is, des te groter is de massa energie, die de bijen zullen moeten opbrengen, om deze te concentreren en in honing om te zetten. Er is uitgerekend dat, tenzij het suikergehalte van een nectarsoort meer dan 30 procent bedraagt, iedere bij, die hem verzamelt, tenminste zoveel energie verspeelt bij het proces hem om te zetten in honing, als de suikers, die de nectar bevat, opleveren. In feite verspillen ze hun energie met het verzamelen ervan. Hoewel ik voel, dat proefondervindelijke bevestiging van dit beeld nodig is voor dit kan worden aanvaard blijft het feit bestaan, dat, hoewel ze beslist slappe suikerconcentraties kunnen proeven, bijen zelden nectar verzamelen, waarvan het suikergehalte minder is dan 20 procent, zelfs wanneer ze zelf en hun volken bijna verhongeren.

Nectar wordt door vele bloeiende planten in speciale organen, bekend als de nectariën, voortgebracht. Deze worden meestal in de bloemen gevonden, maar ze kunnen ook op andere delen van de planten voorkomen en ze worden dan „extra-florale” nectariën genoemd om ze te onderscheiden van de vaker voorkomende „florale” nectariën. Bijen en andere nectarzoekende insecten bezoeken

1) Honing, bereid uit de nectar van *Calluna vulgaris* is gewoonlijk een gelei en versuikert niet. Wanneer deze gelei door heftig roeren in beweging wordt gebracht, neemt hij tijdelijk een meer vloeibare vorm aan, maar wanneer hij met rust wordt gelaten, vervalt hij spoedig weer tot zijn vroegere toestand.

zowel de florale als de extra-florale nectariën, vooropgesteld, dat het suikergehalte van de nectar, die ze hebben voortgebracht, voldoende hoog is. Vele mensen moeten bijen hebben gezien, die de extra-florale nectariën aan de onderzijde van de bladeren van de gewone laurier, zowel als die op de groene knoppen van korenbloemen bezoeken. Ook worden ze gevonden op tuinbonen perziken enz. Weinig is er bekend over de natuurlijke aard van de afscheiding van nectar, het proces, waardoor nectar wordt voortgebracht op de uitwendige oppervlakte van de nectarie van een bloem. Het afscheiden van nectar schijnt een specifieke eigenschap te zijn van de cellen van een nectarie. Het wordt door vele factoren beïnvloed, zowel in de plant zelf, alsook in haar omgeving; en het vaststellen van de rol, gespeeld door elk van deze factoren, wordt ingewikkelder gemaakt door de wisselwerking met andere.

Bij de beschouwing van de verschillende factoren binnen in de plant, die het afscheiden van nectar beïnvloeden, moeten we er aan herinneren, dat deze interne factoren zelf in bepaalde mate worden beïnvloed door factoren in de omgeving buiten de plant. B.v. de mate van fotosynthese, het middel waardoor de plant koolhydraten opbouwt, wordt zowel beïnvloed door dingen als de hoeveelheid beschikbaar water en koolzuurgas, als door de temperatuur van de omgeving en de lichtsterkte.

Er moet een evenredige voorraad koolhydraten in de plant aanwezig zijn, wanneer deze nectar wil afscheiden. Mej. Wykes vond, dat wanneer de stengels van verschillende pas afgesneden bloemen in oplossingen van suiker (saccharose) in water worden gezet, de hoeveelheid suiker, die wordt afgescheiden in de nectar, toeneemt, als het suikergehalte in de voedingsoplossing toeneemt, tot er een oplossing, die ongeveer 20 procent saccharose bevat, is bereikt.

Evenals onze kennis van de invloed van factoren binnen de plant op haar afscheiding van nectar zeer gering is, is dit ook het geval met onze wetenschap omtrent de invloed op de nectarafscheiding van de verschillende factoren buiten de plant.

Reeds in 1917 berichtte Kenoyer, dat de honingooft, door de bijen verzameld van bepaalde soorten planten, kleiner is, wanneer er gedurende de bloeiperiode regen valt. Natuurlijk is de honingopbrengst geen zeer bevredigende maatstaf voor de nectarafscheiding, daar het een bekend feit is, dat regenval de haaldrift van bijen vermindert. Maar regen kan ongetwijfeld een onmiddellijke uitwerking hebben op de nectar en zal werkelijk de nectar in open bloemen met onbeschermde nectariën verdunnen en zodoende de hoeveelheid suiker, door de bijen verkregen bij elke vrucht verzamelde nectar, verklei-

1) Spint zijn de buitenste, nog niet rijpe jaarringen van een boom, het lichte en zachte hout dat in de stam tussen de eigenlijke houtlaag en de bast ligt en allengs tot de houtlaag overgaat.

nen. Voorts zal de nectar, daar hij hygroscopisch is, wanneer de atmosfeer voldoende vochtig is, vocht uit de lucht opnemen en zodoende meer verdund worden en minder aantrekkelijk en waardevol voor bijen zijn. Evenzo kan de nectar van bloemen met tamelijk onbeschermde nectariën, zoals van de appel en de pruim, natuurlijk vocht verliezen in een droge atmosfeer en dus meer geconcentreerd worden.

(Vermelding is al gedaan van het feit, dat bij heet, droog weer soms suikerkristallen kunnen worden gevonden in de lindebloesems).

Het is redelijk te veronderstellen, dat de hoeveelheid water in de grond, die voor een plant bereikbaar is in haar bloeiperiode, een belangrijke invloed zal hebben op de hoeveelheid en concentratie van de afgescheiden nectar. De beschikbare gegevens zijn enigszins tegenstrijdig, maar er zijn aanwijzingen, dat sommige planten zelfs nectar gaan afscheiden, wanneer ze al echt aan het verwelken zijn.

Een voldoende regenval voor de bloeiperiode is bijna zeker belangrijk, daar dit nodig is voor de gezonde groei van de plant. Maar zoals door Mclachlan bericht is, te veel regen kan een te krachtige plantengroei ten gevolge hebben en uitputting van de reserves aan koolhydraten van de plant veroorzaken, die anders voor het afscheiden van nectar gebruikt zouden zijn. Het is interessant op te merken, dat in Engeland de jaren, waarin de grootste honingooften werden verkregen, vaak relatief droge zomers waren.

Over de invloed van de bodemtypes op de afscheiding van honing is vaak gediscussieerd, maar totdat er veel meer gegevens beschikbaar zijn, kan er alleen met stelligheid gezegd worden, dat alle grondsoorten, die de normale, gezonde groei van een speciale soort plant onderhouden, de nectarafscheiding in deze plantensoort schijnt te begunstigen.

Daar de temperatuur de vochtigheid van de atmosfeer beïnvloedt, kan deze een directe uitwerking hebben op de hoeveelheid nectar, die op een bepaald ogenblik bij elk open bloemtype, waarin de nectar min of meer vrij ligt, wordt afgescheiden. Het tegendeel is echter gebleken uit de resultaten van proeven betreffende de invloed van temperatuur op het ogenblikkelijke proces van nectarafscheiding; maar het is waarschijnlijk, dat een bepaalde minimum temperatuur nodig is, voor de nectarafscheiding kan beginnen. De gunstigste temperatuur voor het afscheiden van nectar varieert bij de verschillende plantensoorten en deze is bijna zeker veel lager voor sommige bloemen in de lente en vroege zomer dan voor die van de middenzomer. Voor vele soorten planten, met inbegrip van de klaversoorten, die zeer belangrijke honingplanten in Engeland (en ook in Nederland) zijn, schijnt de gunstigste temperatuur voor nectarafscheiding tamelijk hoog te liggen, waarschijnlijk ongeveer bij 80—85 gr. F. (is 27—30 gr. C.) Er is op gewezen, dat de gunstigste condities voor nectarafscheiding voorkomen, wanneer perioden van la-

ge temperatuur, gedurende welke zich suiker in de plantenvezels ophoopt en perioden met hoge temperatuur, gedurende welke de opgehoopte suiker wordt afgegeven in de nectar, elkaar afwisselen. De opvatting, dat koude nachten, gevolgd door warme dagen de nectarafscheiding bij witte klaver begunstigen, is inderdaad volkomen juist.

De hoogte, waarop een plant groeit, wordt ook verondersteld, invloed te hebben op haar nectarafscheiding.

Het is dikwijls vastgesteld, dat struikheide (Calluna), die op een hoogte van ca. de zeespiegel groeit, weinig nectar voortbrengt, vergeleken met andere planten van deze soort, die op 1000 of meer voet hoogte groeien. Er is echter een bepaald stuk heide in Dorset, dat slechts een paar voet boven de zeespiegel ligt, maar waarvan desondanks wordt gemeld, dat daar dikwijls grote oogsten heidehoning worden gewonnen.

Men moet, zoals reeds gezegd is, beseffen, dat onze wetenschap omtrent nectarafscheiding nog zeer beperkt is. In het algemeen schijnt het waar te zijn dat die condities, die een gezonde plantengroei tot resultaat hebben, nectarafscheiding begunstigen, maar dat een overdadige vegetatie kan uitlopen op een vermindering van zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van de afgescheiden nectar.

Wanneer de ingewikkelde processen van de nectarafscheiding uiteindelijk beter zullen worden begrepen, zal het mogelijk worden, de waarschijnlijkheid van een goede nectarstroom van een bepaalde plant te voorspellen.

Enige jaren geleden wees Mclachlan er in Australië op, dat de hoeveelheid koolhydraten (zetmeel), aanwezig in het spint 1) van eucalyptusbomen voor de bloeitijd, waarschijnlijk in direct verband staat met de hoeveelheid nectar, die tenslotte in de bloemen wordt geproduceerd. Zijn suggestie werd later onderzocht door Mej. Wykes, die met regelmatige tussenpozen berekeningen maakte van de hoeveelheid zetmeel, aanwezig in het spint voor de bomen bloeiden. Ze was in staat aan te tonen, dat wanneer er weinig zetmeel in het spint aanwezig was voor de bloemen open gingen, er weinig honing te halen was, terwijl als er overvloedig zetmeel aanwezig was, goede honingooften gewonnen konden worden — vooropgesteld natuurlijk, dat de weersgesteldheid tijdens de bloei geschikt was.

(Wordt vervolgd)

VERKIEZING HOOFDBESTUUR

De hoofdbestuursleden in de groepen **Friesland, Achterhoek, Zeeland, Noordbrabant en Limburg** zijn aan de beurt van aftreden. De afdelingen, behorende tot bovengenoemde groepen, kunnen kandidaten stellen. De namen der kandidaten, vergezeld van een door hen ondertekende verklaring dat zij een eventuele (her)benoeming zullen aanvaarden, moeten vóór of op 10 oktober bij het dagelijks bestuur zijn binnengekomen. Zij moeten getekend zijn door voorzitter en secretaris der kandidaatstellende afdeling.

Proeven met NOSEMACK en FUMIDIL-B

ter bestrijding van Nosema Apis (Zander)

Inleiding

In het vroege voorjaar van 1955 bleken vele volken van de Proefbijenstand zwak te zijn, verschillende waren zelfs gedurende de winter dood gegaan. Bij onderzoek bleek, dat vrijwel alle volken in ernstige mate waren aangetast door *Nosema apis*. Naast de onaangename kant van deze zaak was er ook een goede: we waren nu in de gelegenheid proeven te nemen met de kort geleden op de markt verschenen geneesmiddelen tegen deze ziekte: Nosemack en Fumidil-B.

Het gebruik van fumagilline, de werkzame stof uit Fumidil-B werd voor het eerst beschreven door Katznelson en Jamieson (4) en dat van Nosemack door Gontarski (3). Nosemack is de handelsnaam voor een ingewikkelde kwikverbinding, die in de handel wordt gebracht door Heinrich Mack Nachf in Illertissen. Fumagilline wordt als oplosbaar zout in de handel gebracht onder de naam Fumidil-B door Abboth laboratorien.

Onderzoek naar de mate van infectie

De middendarm werd uit de bij getrokken en op een objectglaasje stukgedrukt. Onder de microscoop werd onderzocht of *Nosema*-sporen aanwezig waren. Van alle volken werden monsters genomen van 31 bijen. Volgens Linder (5) is er dan 80% kans dat in zulk een monster van een volk met 5% besmetting tenminste één zieke bij wordt gevonden.

Toedienen van de geneesmiddelen

De geneesmiddelen werden toegediend in een oplossing van gedenatureerde suiker ($\frac{1}{2}$ g. methylviolet en 50 g. octosan per 100 kg suiker). Gevoerd werd in een spaarkast-voerbak, die ongeveer 8 l. kan bevatten. Fumidil B werd gegeven in een suikeroplossing, zoals die gewoonlijk voor inwinteren wordt gebruikt, nl. 50 kg suiker in 27,5 l water. Dit geeft ongeveer 55 l suikerstroop.

25 g. Fumidil B werd opgelost in warm water en aan deze suikeroplossing toegevoegd. Ieder volk kreeg 10 l oplossing, die bevatte: 9.09 kg suiker, 4.545 g Fumidil B of 0.126 g fumagilline. De eerste helft werd gegeven op 15-9-1955; de tweede drie of vier dagen later.

Nosemack moet volgens de gebruiksaanwijzing gevoerd worden in een

oplossing van 60 kg suiker in 100 l water.

In 10 l van deze oplossing moeten worden toegevoegd 10 tabletten Nosemack, die van tevoren opgelost worden in 150 ml warm water. Ieder volk kreeg op drie opeenvolgende dagen $\frac{1}{2}$ l van deze oplossing en daarna nog zesmaal om de andere dag $\frac{1}{2}$ l. De eerste maal werd gevoerd op 15-9-1955 en de laatste keer dus op 29-9-1955. Kort hierna werd

ir. J. Mommers

Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”
HILVARENBEEK

met de normale inwintering begonnen.

De controlevolken werden gevoerd met een suikeroplossing van 50 kg suiker in 27,5 l water. Ieder volk kreeg 10 l. De voeding begon op 15-9-1955 en werd zo snel mogelijk voltooid.

Resultaten

Door het slechte weer in het voorjaar bleef het percentage besmetting in de volken lange tijd hoog. Zelfs in de eerste week van juli hadden vele volken nog een 50% besmetting. De percentages van alle volken zijn vermeld in de tabel. De volken onder F-nummers waren gehuisvest in fruitteeltkasten. Deze bleven de gehele zomer op de thuisstand. Met de volken met S-nummers (spaarkasten) werd naar de zomerdracht gereisd. De zomerdracht was buitengewoon goed en vermoedelijk daardoor daalde het percentage besmetting aanzienlijk (zie tabel). De volken voor de controle-Nosemack- en Fumidil-B-groepen werden willekeurig gekozen. Op deze drie manieren werden ook enkele volken met koninginnen van de rassen: Carnika, Ligustica en Nigra behandeld. Deze koninginnen waren ingevoerd in kunstzwermen (veggers), die in de eerste weken van juni werden gemaakt. Deze kunstzwermen kregen naast kunstraat ook uitgebouwde raten, die behandeld waren met ijsazijn. Volgens Bailey (1) „steriliseert” dit de raten.

De resultaten van deze rasvolken zijn zo verschillend van die met „Nederlandse” bijen, dat ze afzonderlijk in de tabel werden opgenomen. Enkele kunstzwermen tussen de „Ne-

derlandse” volken zijn in de tabel met „v” gemerkt.

De verkregen cijfers van de „Nederlandse” volken werden statistisch verwerkt door de heer D. C. Post van de afdeling Tuinbouw van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Hiertoe werd gebruikt de t-test volgens „Student” voor twee reeksen van waarnemingen voor dezelfde series volken. Het bleek, dat zowel in de controle- als in de Fumidil-B- en Nosemackgroepen gedurende de winter een toename van de besmetting was opgetreden. Het aantal zieke bijen gemiddeld per kast was in maart 1956 zeer belangrijk hoger dan in september 1955: het gemiddelde verschil was voor de controlevolken + 8.12, voor Nosemack + 3.16 en voor Fumidil-B + 4.14.

Dit wil nog niet zeggen, dat de toediening van de geneesmiddelen niet gunstig gewerkt heeft in vergelijking met de controle. Om dit na te gaan werd de t-toets toegepast voor onafhankelijk van elkaar waargenomen reeksen waarnemingen (verschillende reeksen kasten). Vergelijking van de controle met Nosemack geeft een zeer belangrijk verschil te zien en die van de controle met Fumidil-B een belangrijk verschil. Dit betekent, dat bij de controlevolken het aantal zieke bijen gemiddeld per kast in maart 1956 zeer belangrijk, resp. belangrijk meer was toegenomen, vergeleken met september 1955, dan voor de met Nosemack resp. Fumidil B behandelde volken. Vergelijkt men nu de Nosemack-groep met de Fumidil-groep dan komt men tot een onbelangrijk verschil in werkzaamheid tussen beide geneesmiddelen.

Het aantal volken met raskoninginnen was te klein om met zekerheid conclusies te kunnen trekken. Uit de cijfers in de tabel krijgt men toch wel zeer sterk de indruk, dat de toename van het aantal zieke bijen groter is dan bij de „Nederlandse” bijen. Dit verwondert ten eerste, omdat deze volken (kunstzwermen) op ontsmette raten en in schone, veelal nieuwe kasten gehuisvest waren. Vooral het hoge sterftecijfer valt op. Van de 72 „Nederlandse” volken stierven er 3 gedurende de winter, vermoedelijk tengevolge van moerloosheid. Van 13 Carnikavolken ging er 1 verloren, van 19 Nigravolken 3 en van 15 Ligustica zelfs 9! Bij deze rasvolken waren de verliezen in de controles veel minder dan bij de met Nosemack of Fumidil-B behandelde. Vooral de Ligustica

schijnt slecht tegen de behandeling te kunnen.

Samenvatting

De mate van besmetting met Nosema nam zeer sterk af gedurende de zeer goede dracht (zie tabel). Dit is een bekend verschijnsel, dat bijv. door Morgenthaler (6) en nog onlangs door Dreher (2) is beschreven. Niettegenstaande het lage percentage besmetting in het najaar van 1955 konden de geneesmiddelen Fumidil-B en Nosemack de ziekte niet uitroeien. Integendeel, er trad ook bij de behandelde volken gedurende de winter een verslechtering van de toestand op die bij de behandelde volken echter minder was dan bij de onbehandelde.

Het voeren van Nosemack volgens voorschrift na de heidedracht heeft het nadeel, dat te laat met inwinteren kan worden begonnen. Fumidil-B is gemakkelijker toe te passen, omdat het aan het wintervoer kan worden toegevoegd.

Naar mijn mening is het Nosema-probleem door de behandeling van de raten met ijsazijn, noch door voeren met Fumidil-B of Nosemack opgelost. Verder onderzoek naar een betere behandelingswijze is noodzakelijk.

Literatuur

1. Bailey, L. (1955) Ann. appl. Biol. 43 (3): 379-389.
2. Dreher, K. (1956) Die Biene 92 (1): 11-14.
3. Gontarski, H. & Wagner, O. (1954) Arzneim. Forsch. 4: 161-168.
4. Katznelson, H. & Jamieson, C. A. (1952) Science 115 (2977): 70-71.
5. Linder, A. (1947) Beih. Schweiz. Bienenztg 2 (15) 115.
6. Morgenthaler, O. (1944) Beih. Schweiz. Bienenztg. 1 (7) 285-336.

„NEDERLANDSE” VOLKEN

CONTROLE

Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956
F 11	5	3	0
15	11	1	7
21	15	2	6
36	4	4	0
45	5	0	7
52	—	0	3
80	2	0	7
S 5	0	0	20
6	1	1	9
42v	1	1	11
58	3	3	13
61	2	2	26
64	1	1	11
70	3	3	22
78	3	2*	2*
79	0	4	4
112	1	0	0
115	1	0	0
116	0	10	10
119v	0	8	8
140v	4	12	12
162	0	5	5
186v	3	25	25
193	1	26	26
196	2	5	5

BIJENVOLKEN VOOR FRUITBESTUIVING.

Voor bestuiving van het fruit in Noordholland kwam de afd. Bunnik-Houten e.o. het afgelopen voorjaar vele volken tekort, gezien de stijgende vraag van de fruittelers aldaar. Teneinde in het voorjaar 1958 voldoende volken voor de fruitbloei ter beschikking te hebben, had de afd. Bunnik gaarne thans reeds opgave van imkers en afdelingen die genegen zijn hierheen te reizen. Gereisd wordt op de condities der afd. Bunnik. De plaatsing en verzorging in Noordholland zijn zeer goed, terwijl er vrijwel geen bespuitingsschade is. Opgave en nadere inlichtingen bij de afd. Bunnik-Houten, Achterdijk 26, Bunnik.

NOSEMACK				77	0	22
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	123	0	10
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956	1	1	6
F 14	6	1	5	32	3	28
43	3	0	3	38	5	8*
48	2	0	7	97	1	18
55	14	0	2	166	0	1
60	4	0	2	194	0	19
62	2	1	7			
64	13	7	14	30	1	15
70	2	2	2	34	2	14
83	2	1	3	54	0	17
S 9	2	2	4			
12	2	2	1			
46	2	2	0			
66	0	0	3			
72	1	1	2			
95	0	0	4			
127	0	0	5			
128	3	2	2			
134	0	1	1			
143	0	0	0			
145	2	15	1			
157	6	1	1			
168	1	2	2			
174	2	5	5			
190	0	17	11			
197	6	11	11			
FUMIDIL-B				46	2	0
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	125	1	22*
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956	176	0	30
F 18	1	0	0	177	0	12*
49	14	0	2	189	2	17
57	8	0	0			
58	12	2	2	102	0	15
59	11	6	22	163	1	16
74	20	0	4	191	0	21
76	—	1	2	167	1	23
82	15	0	0			
85	—	1	3			
S 44	0	0	0*			
55	1	11	11			
69	1	0	0			
76	0	17	17			
107	0	2	2			
108	0	7	7			
111	1	15	15			
130	1	11	11			
132	0	0	0			
144	2	9	9			
161	4	4	4			
188	4	5	5			
202	1	0*	0*			
CARNIKA				119	0	8
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	133	2	1
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956	158	2	17*
S 7	0	11	11	80	2	19
70	3	22	22			
LIGUSTICA				62	0	23*
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	121	1	14*
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956	129	3	4*
S 7	0	11	11	175	1	14
70	3	22	22	180	5	—*
NIGRA				36	0	7*
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	100	0	1*
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956	106	0	13*
S 7	0	11	11	109	2	28
70	3	22	22	141	0	15*
Fruitbestuiving				160	0	22
Aantal zieke Bijenvolk	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)	bijsen (per 31 stuks)			
no.	juli 1955	sept. 1955	maart 1956			
S 7	0	11	11			
70	3	22	22			

* Bijenvolk dat stierf in de winter

* Bijenvolk dat stierf in de winter

VAN *M*AAND TOT *M*AAND

Onder het laatste artikel van onze vriend Huisingh stond met vette letters gedrukt: „Wie zijn bijen in augustus verwaarloost, verspeelt zijn voorjaarshoning”. We vertrouwen er op, dat u in augustus uw volken goed hebt verzorgd. Een deel van u heeft ze naar de heide gebracht. Andere imkers hebben in juli voor de laatste maal geslingerd en daarna gezorgd dat ze voldoende voedsel kregen. En nu komen ze straks terug van de heide. Dan moeten we de heidehoning afnemen. En de volken klaar maken voor de winter. Dat geldt zowel voor de heidereizigers als voor hen die de volken thuis hielden.

Het klaarmaken van het voer is heel eenvoudig. We brengen een aantal liters water aan de kook en aan het kokende water voegen we tweemaal zoveel liters suiker toe. Net zo lang roeren totdat alle suiker opgelost is. Laten afkoelen en elk volk 's avonds voeren. Begin met elk volk elke avond een kleine hoeveelheid te geven, b.v. een halve liter. Tegen het eind van deze maand geven we grotere hoeveelheden. Elk volk moet ongeveer 20 pond verzegeld voedsel hebben. In een simplexraam gaat ongeveer vier pond verzegeld voer. Even nakijken en schatten en het ontbrekende nog bijvoeren. Dat was het algemene recept. En nu een paar bijzonderheden.

Winter geen zwakke volken in, het loont de moeite en de kosten niet. Zo nodig dus zwakke volken met sterke verenigen vóórdat we beginnen de volken te voeren. Begin met de koningin van het zwakke volk te verwijderen. Leg daarna op het goede volk een enkel vel van een krant en prik er met een potlood of iets dergelijks wat gaatjes in, niet zo groot dat er een bij door kan. Plaats op die krant de broedkamer waar het zwakke volk in zit. Een of twee dagen later van de beide broednesten één aaneengesloten geheel maken en zorgen dat het verenigde volk zoveel mogelijk stuifmeelraten meekrijgt.

Voerapparaten. Die zijn in vele soorten in de handel. Alleen over de voerbakken van de spaarkast en van het zesraamskastje moeten we een opmerking maken: zorg er voor dat de voerspleet (de opening waardoor de bijen bij het voer kunnen komen) aan de voorkant van de kast komt. Plaatst u die voerspleet aan de achterkant van de kast, dan kan dat tot gevolg hebben dat de bijen het voer niet op de juiste plaats opbergen en dat ze in de winter het voer niet kunnen bereiken.

Raten opbergen. Onze ratenvoorraad is een kostelijk bezit. De vrij-

gekomen raten worden gesorteerd. Oude raten worden uit de raampjes gesneden, tot ballen gekneet en aan het Bijenhuis gezonden. Maar ook raten die nog niet oud zijn, maar die in het midden veel darrencellen vertonen ondergaan hetzelfde lot. Wees in dit opzicht doortastend en berg alleen de goede raten op. Tegelijk met de oude raten sturen we ook het gedurende de zomer verzamelde wasafval naar het Bijenhuis.

De goede raten worden op een droge plek in broed- en honingkamers opgeborgen. Onder en boven op de stapel leggen we een reisraam om de muizen te weren. In de bovenste bak zetten we een open schoteltje met paradichloorbenzol, ook bij het Bijenhuis verkrijgbaar. Het verdampt langzaam en de damp is zwaarder dan de lucht. Maar voor alle zekerheid op het bovenste reisraam toch maar een kleedje leggen. In de loop van de winter de ramen nog eens doornemen en zo nodig de hoeveelheid para aanvullen.

Winterbedekking. Vele imkers menen dat ze in het najaar de volken warm moeten toedekken. Doet u dat toch asjeblief niet. Het is zelfs helemaal niet erg als de voeropening in een kleedje open blijft. Dat toedekken is wel nodig in februari, als het volk weer zijn activiteit begint.

Muizen. De raten bergen we muizenvrij op op de zolder. Maar ook de volken moeten worden gevrijwaard voor bezoek van muizen. Dat doen we nu nog niet, maar eind oktober of begin november als de bijen bijna

niet meer vliegen. Het is heel eenvoudig: met een paar punaises bevestigen we een strookje koninginneooster voor de vlieggaten. Eind februari kunnen we deze stroken koninginneooster wel weer verwijderen.

Rust. Verder is rust het enige wat de bijen na de inwintering nodig hebben.

Maar niet aldus de imker! Hij bezoekt de vergaderingen van zijn afdeling. Hij bezoekt de lezingen en filmvoorstellingen die zijn afdeling organiseert. En zo mogelijk neemt hij deel aan een cursus voor beginners, voor gevorderden of aan een speciale cursus. En ten slotte leest hij een goed bijenboek en verder leest hij het Groentje nog eens door.

Hij stuurt zijn oude raten op, maar hij bestelt ook de benodigdheden voor het volgend jaar, zodat hij daar niet op hoeft te wachten als hij ze nodig heeft. Lege kasten worden op een geschikt moment eens goed bekeken, waar nodig gerepareerd en opnieuw geschilderd of gebeitst. Een kromgetrokken vliegplank wordt vervangen door een betere. De knutselaar maakt een of meer zesramers volgens de tekening van de heer Bulk in het Groentje van mei 1956. Kortom, de vrije uren worden besteed om als een beter imker en met voldoende materiaal het nieuwe jaar tegevoel te gaan. Dat u dat in alle goedmoedsrust kunt doen met het prettige gevoel dat uw bijen voldoende voer hebben tot april, als de wereld weer in bloei zal staan, wenst u toe

Plv.

Uitbreiding vervoerverbod van bijen

In de Staatscourant van 22 juli 1957, No. 139, is opgenomen een beschikking van de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening op grond van artikel 2 van de Bijenwet 1947, Stb. H 13. Ingevolge deze beschikking wordt het bestaande verbod tot vervoer van bijen in verband met het optreden van een besmettelijke bijenziekte van en naar de gemeenten **Bunde, Gronsveld, Gulpen, Heer, Itteren, Maastricht, Mheer, Noorbeek, Schaesberg** en **Urmund** uitgebreid tot **Limbricht**. Evenals tot dusverre kan de rijksbijenteeltconsulent voor het Zuiden des lands vergunning verlenen tot het vervoer van uit andere

gemeenten afkomstige bijen via één van bovengenoemde gemeenten naar elders; aan de vergunning kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aanvragen voor een zodanige vergunning moeten worden gericht tot genoemde consulent, gevestigd Bredaseweg 304 te Tilburg. Overtreding van het verbod tot vervoer en niet-nakoming van de aan een vergunning verbonden voorwaarden wordt ingevolge de Wet op de economische delicten gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden en geldboete van ten hoogste tien duizend gulden of met één dezer straffen.

De lezer schrijft:

De dure bijensuiker

Bij het vernemen van de weer eens verhoogde suikerprijs is menig imker geschrokken. Was de imkerij al niet kwetsbaar genoeg — zo vraagt men — en kan er geen regerings-subsidie af? Ons hoofdbestuur heeft in deze kwestie niet stilgezeten en de nodige stappen hiertoe gedaan, maar met de zorgelijke toestand van 's lands financiën voor ogen houdt de minister de beurs gesloten.

Een en ander doet de vraag rijzen of we op de suikerverstreking misschien iets kunnen bezuinigen. Is het wel nodig om steeds 10 kg suiker als wintervoer te verstrekken? Ik zelf voerde nooit meer dan 7½ kg op en zorgde daarnaast steeds voor de aanwezigheid van enige honing in de kast. En dit laatste is vooral van belang voor een vroege broedaanzet. Wanneer de verstrekte suiker in maart is verbruikt komt de voorradige honing voor consumptie aan de beurt en dit is voor een vroeg broednest noodzakelijk. De koningin kan op een suikerdieet nu eenmaal weinig eitjes leggen, zij moet koninklijk voedsel in de vorm van honing hebben.

Men zegt wel eens, dat de bijen zich steeds later in het voorjaar ontwikkelen. Men zegt ook: vroeger was mei de zwermmaand, tegenwoordig is dit juni geworden en dit wordt dan gemakshalve toegeschreven aan een steeds slechter wordende voorjaarsweergesteldheid. Dit is echter beslist niet het geval, eerder het tegendeel. Wanneer men de weersstatistiek over de afgelopen 60 jaren bestudeert, zal blijken, dat de gemiddelde temperatuur in dit betrekkelijk korte tijdperk iets stijgende is, al is het dan ook in slechts zeer geringe mate. Het verlaten van de zwermtijd dient m.i. te worden toegeschreven aan de afwezigheid van honing rondom het broednest in het voorjaar. Al is de suiker ook het ideale wintervoer, vooral door de geringe hoeveelheid afvalstoffen, welke er door geproduceerd wordt, voor de eierproductie is zij van weinig belang. De koningin verlangt voor dit doel honing, wat ze vroeger, toen de suikerverstreking nog niet gebruikelijk was, ook daadwerkelijk kreeg.

De conclusie luidt dus: voert wat minder suiker en zorgt dat uw volken in het najaar steeds de beschikking over enige honing blijven houden.

In het juni-nummer hebben we het over de ronde korf gehad. In de nu achter ons liggende zomer hebben de lezers het natuurlijk veel te druk gehad om te lezen en de Bijenman om te schrijven.

Het maken van korven gebeurde met grote toewijding en als de korf klaar was, dan kon de maker met welgevallen of zelfs met trots op zijn werk terug zien. Werd een korf met vlechtriet (spaans riet, rottingbast) gevlochten, dan was die nog sterker dan met braamstengels. Er behoren twee vlieggaten in gevlochten te worden, het ene iets onder en het tweede iets boven het midden. Men ziet ook wel uitgesneden vlieggaten, maar dat is niet volgens de regels der kunst. Een goed gevlochten korf is zeer stevig en als de kop iets plat is, kun je lekker op een lege korf zitten als er een prater bij de stal komt.

Met kopspijlen werden drie stukjes niet te jonge raat in de korf gespijld. Daarna werden de spijlen aangebracht en dan kon de zwerm er in geslagen worden. De eerste tien dagen werd de korf niet omgekeerd, maar recht omhoog getild om er van onderen in te kunnen kijken. Een heerlijke woning, zouden de bijen u zeker zeggen als ze praten konden en voor de imker was het niet alleen een goedkope, maar ook een uniforme bijenwoning.

De korf insmeren met mest is vies en beslist overbodig al werd dat vroeger wel gedaan. De bijen maken hem zelf wel glad en dicht met voorwas. Denk nu niet dat de Bijenman terug wil naar de korfteelt, beslist niet. Maar voor wie de gelegenheid en de kennis had om er mee te werken, ging er een grote bekoring van uit. Over het omjagen, het uitbreken van honing, het inspijlen van stukken broed enz. is nog veel meer te vertellen, maar aangezien het korf-imkeren verleden tijd gaat worden, willen we hier onze beschouwingen maar afbreken, doch niet zonder nog te vermelden dat de oude imker J. M. Pool te Drachtster Compagnie in Friesland, nu 82 jaar oud, me in dichtvorm, zoals hij dat leerde van zijn oude schoolmeester, drie vellen vol schrijft over het maken van ronde korven. Het onderwerp is hem, en denkelijk velen van de oude garde, uit het hart gegrepen. We zouden het lange gedicht gaarne afgedrukt hebben in het Groentje, maar dat zou te ver voeren. Laten we enige regels citeren. Over het leren vlechten schrijft hij in het begin:

Zoals geschreven staat in uw stuk
Acht ik dit, voor als goede aanvangsruk
Geschreven in het juni-blad
En als men dat nu even had
Dan gaat men lezen, goede vrind
Hoe of men vroeger was gezind".

Hij vervolgt met het braamranken zoeken en dan over het stro:

Men moest hierbij roggestro gebruiken
.....
De aren werden afgesneden
En dat had ook zijn goede reden,
Anders werd de korf niet glad.

Verder zou vriend Pool het aardig vinden een oude korfvlechter eens onopgemerkt bij het werk te kijken en die foto in ons archief te bewaren. Nu, vriend Pool, de redacteur kennende kan ik u wel verzekeren, dat uw gedicht vast en zeker in het archief van de vereniging zal worden bewaard. Inmiddels hopen we maar dat een jongere generatie het korvenvlechten zal leren, al was het alleen maar om de onmisbare zwermkorven te vlechten. Hoewel we de korf graag in ere houden, al was het alleen maar als symbool van „De Vlijt”, zoals we dat zagen gebeiteld in de gevel van het herenhuis van een koopman (geen imker), moeten we hier dit onderwerp afsluiten. We gaan nu weer over tot het heden, de dingen van de dag. Het leven eist dat. De bijen leren ons zien hoe ze zich bij de omstandigheden aanpassen. Laten wij, als hun hoeders, daaruit onze les trekken.

DE BIJENMAN.

VERSLAG

BIJEN- EN HONINGMARKT TE EPE OP WOENSDAG 31 JULI 1957

Met zeer goed weer richtte de heer W. Groenewold door afwezigheid van de voorzitter een welkomstwoord tot Loco-burgemeester G. Bibo en Wethouder J. T. v. d. Schopop. Over de belangstelling en de medewerking van het gemeentebestuur, die het de imkers steeds verleent, uitte spreker zijn voldoening. De Burgemeester die door reuma verhinderd was, werd er op gewezen, dat ware hij imker geweest, hij bij deze en andere gelegenheden niet had behoeven te ontbreken, want de bijensteek kan heilzaam werken als voorbehoedmiddel tegen deze ziekte. Een welkomstwoord gold ook de juryleden, de heer J. v. Aarst van het Bijenteeltconsulent-schap uit Wageningen, de heer G. Maagendans uit Arnhem (hoofdbestuurslid) en de heer A. Noppenhuis uit Zwollerkerpel, alsmede de heer Vijge uit Epe die bereid was gevonden explicaties te geven bij de observatiekast van 't Bijenhuis uit Wageningen. Dankwoorden werden gericht aan de fabrieken van v. Ark uit Heerde en Gelria uit Epe voor hun verstrekkingen t.w. respectievelijk beschuit en boter.

Het openingswoord sprak de loco-burgemeester de heer Bibo. Indertijd zo zei hij, bij de instelling van de bijen- en honingmarkt hebben velen zich afgevraagd of daarmee de tanende belangstelling voor de bijenteelt nog wel zou zijn te redden. Dat is echter wel degelijk het geval gebleken. Spr. rangschikte de kleine, nijvere beestjes en hun werk onder het agrarische bedrijf en dacht daarbij aan het grote belang dat bijv. de fruitteelt bij de bijen heeft. Met gerioegen zag hij hoe het met deze markt bergopwaarts gaat en hoe ze niet alleen bij de eigen bevolking maar ook onder de vreemdelingen een stijgende belangstelling opwekt voor de bijen en honing.

Aanvoer:

12 inzenders zonden gezamenlijk in 21 korven en 40 kasten.

11 inzenders zonden 910 pond honing en 380 cups. t.w. Heidehoning 110 fl. Zomerhoning 700 fl. en 100 pond raathoning.

3 inzenders van imkersartikelen t.w. 't Bijenhuis, H. T. v. Dam uit Jubbega en C. Pater uit Bunnik. Verder waren er 2 observatiekasten.

Verkoop en prijzen:

2 korven van f 10.— tot f 12.—; 2 kasten, 1 voor f 22.— en 1 voor f 45.—; 335 fl. honing voor f 1,50 tot f 2.— (in 1956 240 fl.); 35 pond zomerraathoning voor f 2,50 tot f 3.— (in 1956 30 pond).

In imkersartikelen is goede zaken gedaan.

Reclame:

De afdelingsberichten in het Groentje en 't Bijennieuws hebben hun diensten bewezen. Vele imkers uit andere plaatsen waren aanwezig. Inzenders uit Apeldoorn, Heerde, Zutphen, Heino, Bunnik enz. Ook pensioengasten waren er meer dan voorgaande jaren. Dit is wel te danken aan de films die zijn vertoond in pensionbedrijven Heidebad, Remboe en de Wayenberg. Ongeveer 800 man hebben de films gezien, en hebben daarvan erg genoten alsmede van de beschuit met boter en honing en ook het praatje van de hr. v. Aarst. Wij zijn de heer v. Aarst dan ook veel dank verschuldigd. De manier waarop hij ons alles bracht was af. Ook de pers en radio zijn ons zeer ter wille geweest. In vele dagbladen hebben berichten en verslagen van onze markt gestaan, terwijl de radio diezelfde avond nog een reportage uitzond met als aankondiging „de Bijen-

steek voor de Reuma". Velen hebben daarnaar geluisterd en ook het vervolg daarvan vrijdags daarop.

De luidspreker was voor de organisatoren een gemak, jammer was het echter dat de muziek wat laat kwam door technische moeilijkheden. Er had meer gebruik van deze microfoon kunnen worden gemaakt voor reclame voor de honing, echter de commissieleden waren te druk met andere bezigheden, waaruit blijkt dat de commissie te weinig leden telt.

Verkoop loten:

Bij de vertoning van de films zijn er ongeveer 130 stuks verkocht. 210 stuks waren er verdeeld onder de leden, ieder lid 5 stuks. In totaal zijn er bijna 600 loten verkocht à f 0,50. Er waren onder onze leden prima lotenverkopers. Zo zag onze secretaris, de heer J. Pruim kans om op de markt 142 loten te verkopen. Ook de heer Hagedoorn wist er weg mee. Zulke mensen kunnen we toch maar niet missen.

Prijzen vielen op de no's: 26, 40, 50, 51, 59, 63, 76, 84, 95, 121, 160, 175, 177, 180, 184, 195, 202, 234, 237, 247, 252, 253, 259, 266, 267, 269, 296, 299, 302, 312, 321, 346, 353, 362, 364, 377, 394, 401, 404, 408, 410, 415, 432, 435, 458, 466, 472, 474, 519, 520, 544, 545, 563, 571, 591, 592, 596.

Keuring:

De heer Van Aarst kon helaas niet aan de jury deelnemen, hiervoor in de plaats heeft de heer W. Reezigt uit Vierhouten zich verdienstelijk gemaakt. De jury gaf te kennen dat de volken in zeer goede conditie waren. De honing was van prima kwaliteit en zeer zuiver. Enkele inzenders hadden de honing oververhit. De heer Maagendans heeft de commissie beloofd richtlijnen te zenden, voor een vlotter en beter verloop van de keuringen. Wij zien deze gaarne tegemoet, want wanneer wij aan onze markt iets kunnen verbeteren zullen wij dit zeker niet nalaten.

De prijzen werden als volgt toegekend:

Kasten: 1. G. Gorselink, Epe; 2. J. Dokter sr., Heerde; 3. W. Groenewold, Epe.

Korven: 1. T. de Wilde, Oene; 2. F. A. Evers, Epe; 3. L. Buisman, Epe.

Zomerhoning: 1. J. Dijkslag, Heino; 2. R. Riphagen, Oene; 3. H. v. Meekeren, Epe.

Heidehoning: 1. T. de Wilde, Oene; 2. B. J. Jonkman, Wijhe.

Raathoning: 1. F. Bisschop, Apeldoorn met lof der jury; 2. B. J. Jonkman, Wijhe.

Twee eerste prijzen met lof der jury werden toegekend aan T. v. Dam uit Jubbega en C. Pater uit Bunnik. Zij deelden niet mee in geldelijke prijzen. Zij hebben zich vrijwillig hiervan teruggetrokken, daar zij beroeps-imkers zijn. HULDE aan deze mensen die de amateur ook een kans geven een prijs te halen. 1e, 2e en 3e prijs bestonden uit resp. f 7,50, f 5.—, en f 2,50.

Commissie:

De commissie bestond uit de heren: A. Wagenvoort, F. N. Evers en W. Groenewold, allen uit Epe. Zij zijn allen zeer erkentelijk voor de medewerking die zij van de leden, inzenders en buitenstaanders mochten onder-vinden.

Voor de Commissie,

W. GROENEWOLD, Ericaweg 5, Epe. Tel. 806.

Officiële mede- delingen

NOTULEN ALGEMENE VERGADERING 1 JUNI 1957

1. Opening

De VOORZITTER betreft in zijn welkomstwoord in het bijzonder de beide consulents en de afgevaardigden van de beviende zusterorganisaties, alsmede de pers.

Uiteraard bekruipt mij op deze dag de lust, aldus spr., om een blik achterwaarts te werpen, maar ik mag zeker niet verzuimen de blik ook op de toekomst te richten. In het houden van beschouwingen over de toekomst schuilt altijd het gevaar van speculatie en dat werd mij duidelijk, toen ik naast elkaar legde een artikel van de heer J. Timmermans, dat ik vond in het orgaan „Woudschoten“, waarin de bijenteelt een „wegstervende bedrijfstak“ wordt genoemd en een artikel van ons hoofdbestuur, de heer Maagendans, in ons laatste kerstnummer, waarin deze een optimistisch geluid deed horen en ik herinnerde mij daarbij tevens een uitspraak van onze consulent, de heer Mommers, op onze laatste hoofdbestuurvergadering, waarin deze deskundige ronduit verklaarde, dat de bijenteelt nog zeer goed winstgevend bedreven kan worden en dat de imkers door hun klaagklachten anderen afschrikken om ook bijen te gaan houden. De deskundigen zijn het hier, als zo dikwijls, dus niet eens maar als ik de gestage daling van ons ledental bekijk, bekruipt mij toch wel de vrees, dat we in de toekomst niet alleen een tekort aan bijen zullen krijgen, maar ook een tekort aan vakkundige imkers, aan mensen, die de bijen kunnen verzorgen en behandelen. Het eerste tekort zal op vrij korte termijn kunnen worden gecompenseerd als dat nodig is, maar vakkundige imkers stampen men niet op korte termijn uit de grond.

Het feit, dat de daling van ons ledental recht evenredig schijnt te zijn aan de stijging van de suikerprijs, wekt het vermoeden, dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen die twee en in dat vermoeden word ik gesterkt door een artikel, dat onze rijksbijenteeltconsulent dr. Minderhoud schreef in het jubileumnummer van ons maandschrift van 10 jaar geleden en waarin hij als zijn mening te kennen gaf, dat wij een harde dobber zouden hebben als wij de accijnsvrije suiker moesten missen.

Nu de accijnsvrije suiker door vele imkers klaarblijkelijk niet meer te betalen is, zullen wij ongetwijfeld met onverminderde kracht moeten doorgaan om bij de regering de noodklok te luiden. Wij zullen dat zeker blijven doen en daarbij zweeft ons niet alleen het spookbeeld voor ogen van een tijd, waarin er geen bijen meer zullen zijn en geen mensen, die ze zouden kunnen behandelen, maar we denken ook aan het belang van de bijenteelt als vorm van recreatie, waaraan onze moderne tijd niet voorbij kan gaan zonder er grote aandacht aan te schenken. Men zal in Den Haag moeten begrijpen, dat de suikerprijs niet alleen zijn hoogste grens heeft bereikt, maar dat die grens door de jongste prijsverhoging is overschreden.

Een dag als vandaag is bij uitstek geschikt om vele dierbare herinneringen op te halen en in het bijzonder om de tallozen, die hun toewijding in de achter ons liggende zestig jaren aan onze vereniging gaven, te herdenken. Gedachtig aan een oude Franse wijsheid, die hierop neer komt, dat de mens niet eerst sterft in het graf maar in de harten van degenen, die hem vergeten, verklaar ik dat wij hen geenszins vergeten en vooral niet op deze dag. Ook in het afgelopen jaar zijn weer vele oude getrouwen van ons heengegaan, die ik u verzoek staande en zijwiegend te gedenken.

Laten wij de heengegane vooral erei door de plaats, die zij in onze rijen bezetten, in te nemen en het werk te doen, dat aan hun handen is ontvallen. Het hoofdbestuur zal dat doen door Den Haag

erop te wijzen, dat de toestand waarin de bijenteelt thans verkeert, grote gevaren in zich bergt en u allen kunt dat o.a. doen door met uw aantal en uw enthousiasme van de Imkersdag te Rotterdam een demonstratie te maken.

2. Benoeming ereleden

VOORZITTER herinnert er aan, dat het hoofdbestuur voor de voordracht voor benoeming tot erelid zeer strenge maatstaven aanhoudt. We hebben thans twee ereleden, de heren ter Brugge en van Rooijen, die hartelijk welkom worden geheten. Thans draagt het hoofdbestuur aan u voor in de eerste plaats de heer Joustra, die onze vereniging zo lange jaren met voorbeeldige trouw heeft gediend en die spr. indertijd met enige aarzeling als voorzitter heeft toegelaten in de heilige hallen van onze vereniging, want hij was een machtig man. Spr. geeft een van geest en humor tintelende beschouwing van de verdiensten van de heer Joustra en staat vooral stil bij het verantwoordelijke werk, dat hij tijdens de bezetting voor ons deed, als trouwe rentmeester en bewaker onzer bezittingen. Voor hem was de situatie moeilijker dan voor velen, die het werk neerlegden. Aan goedkope kritiek was er na de oorlog natuurlijk geen gebrek, maar spr. heeft vanuit zijn gevangenschap gelegenheid te over gehad om contact met de heer Joustra te houden en zijn werk te beoordelen, een werk waarvoor wij hem niet dankbaar genoeg kunnen zijn.

Wat de heer Stienstra betreft, hij is een man van geheel andere allure, altijd vitaal, soms wel wat aggressief, bezield van een onvermoeibaar enthousiasme voor de belangen van de imkers en hun vereniging, die hij op zoveel plaatsen en wijzen heeft gediend en nog dient. Kenmerkend voor de heer Stienstra is vooral zijn ontevredenheid met onjuiste toestanden, die hij om zich heen op het gebied van de imkerij en alles wat daarmee samenhangt ziet, hij heeft de charme van zijn defaults en spr., die dezelfde karaktereigenschappen bij zich zelf vindt, geeft op geestige wijze uiting aan zijn waardering voor de mens Stienstra en voor diens werk. SNEEK is zeer verheugd over deze voordracht, de heer Stienstra heeft van zijn jonge jaren af al zijn vrije tijd en zijn onvermoeibare werklust aan de imkers gegeven.

De vraag van de voorzitter of men akkoord gaat met de benoeming van beide heren tot erelid onze vereniging wordt met luid applaus beantwoord en de voorzitter reikt daarna de beide oorkonden uit.

JOUSTRA dankt ontroerd voor deze huldiging. In 1924 stond onze vereniging er nog minder goed voor dan thans, we hadden toen 5500 leden, we hieven een quotum van één gulden. Spr. voelde zich voor alles propagandist. Toen hij zijn functie bij de vereniging overdroeg, was het ledental 24.000, een resultaat, dat zeker niet bereikt had kunnen worden zonder de steun van hoofdbestuur en leden. Er is, vervolgt spr., geen reden om aan de toekomst te wanhopen, er komen betere tijden en ik wens de vereniging en allen die haar dienen en schragen alle voorspoed toe.

STIENSTRA dankt het hoofdbestuur voor de voordracht en de vergadering voor de benoeming. In de waardering voor zijn persoon betreft hij ook gaarne zijn vrouw en kinderen, zonder welke medewerking hij zeker niet het vele werk had kunnen verzetten.

Reeds toen hij als jongen van 16 jaar de eerste vergadering der afdeling bezocht, kwam hij tot de overtuiging, dat de vele moeilijkheden slechts in verenigingsverband konden worden opgelost. De ernstigste klacht van die tijd was het onder de naam honing in de handel brengen van kunsthoning en toen spr. als 22-jarig jongeman secretaris der afdeling werd, is met medewerking van het afdelingsbestuur zijn eerste taak geweest dit probleem op hoog niveau aan de orde te stellen. Winstpunt: het Honingbesluit 1925, dat o.a. bepaalt, dat kunsthoning als zodanig moet worden aangeduid. Toen volgde de strijd tegen de buitenlandse honing met als resultaat het Rijksmerk op honing, waar vooral Dr. Minderhoud en Dr. de Boer hun schouders onder zetten. Het is jammer op deze dag te moeten zeggen, dat de steun van de imkers, in welker belang dit alles gedaan werd, uitbleef, maar spr. rekent het zich tot een

eer met Dr. de Boer tot het laatste op de bres te hebben gestaan om het waarborgmerk in stand te houden. Door verschillende factoren in het economisch leven schijnen we thans dit verlies overgroeid te zijn. Spr. memoreert verder het werk, dat hij met Dr. Minderhoud en vertegenwoordigers der organisaties heeft mogen verrichten op het gebied van de normalisatie van de simplexkast en het simplexraam.

Het sterk aaneengesloten blijven in graag één grote, nationale vereniging van bijenhouders zal, vooral in een tijd als de onze, waarin de enkeling of zelfs de kleine groep niet meer meetelt, vereiste blijven. Spr. wijdt woorden van lof aan de voorzitter en de organisatie en getuigt van de grote steun, die hij steeds heeft gehad van de heer Joustra. Spr. spreekt de wens uit, dat het ons in eendrachtige samenwerking gegeven mag zijn onder de bezielende leiding van onze voorzitter onze mooie vereniging niet alleen in lengte van jaren in stand te houden, maar ook uit te bouwen tot welzijn van onze geliefde bijenteelt.

3. Medailles voor bijzondere verdiensten

Deze medailles worden door de voorzitter met toepasselijke en vaak persoonlijke woorden aan een 30-tal leden uitgereikt, waarbij spr. er de nadruk op legt, dat het hoofdbestuur hiermede ook de talloze anderen, die mogelijk even goed voor dit eerbewijs in aanmerking hadden kunnen worden gebracht, heeft willen huldigen.

4. Verkiezing voorzitter

VINK vond in dit punt aanleiding de volgende rede te houden: Op gezette tijden prijkt op onze agenda het punt „verkiezing voorzitter“. Voor de oorlog was dat een telkens weerkerend evenement. Het ging er dan nog wel eens warm toe, hetgeen niet altijd in het belang van de vereniging is geweest. De functie van voorzitter van een vereniging als de onze is wel een zeer bijzondere. Ik geloof niet dat het nodig is daar dieper op in te gaan. Maar op één facet wil ik toch wel wijzen: bij ons is de voorzitter de man, die ook het bindende element vormt tussen onze en andere verenigingen, tussen leden en bestuur, tussen imkers en vereniging. En nu zou ik in gemoede willen vragen: waar zouden wij iemand kunnen vinden, die deze eigenschappen van de binding in even grote mate bezit als onze voorzitter. Waar ook zouden we iemand kunnen vinden, die beter kan spreken, die zoveel vuur en gloed en liefde in zijn woorden weet te leggen, die meer met hart en ziel het voorzitterschap bekleedt en de vereniging is toegedaan als onze voorzitter? Ik zou niet hebben gesproken, ware het niet, dat het nu 20 jaar geleden is, dat we onze voorzitter hebben gekozen. Met overtuiging durf ik zeggen, dat die keuze goed is geweest. U zult, daar twijfel ik niet aan, diezelfde overtuiging zijn toegedaan. Laten we dan eensgezind van die overtuiging doen blijken door onze voorzitter bij acclamatie te herkiezen.

Nadat de vergadering de voorzitter staande een ovatie heeft gebracht, vervolgt de heer VINK: Mijnheer de voorzitter, de algemene vergadering heeft een duidelijke taal gesproken. Ik had niet anders verwacht. Ieder weet, dat u het druk hebt, maar ook, dat onze vereniging bijna niet denkbaar is zonder u als voorzitter. Wij weten allen, dat u meer tijd aan onze vereniging en aan de bijenteelt besteedt dan voor u en uw gezin mogelijk verantwoord is. We weten dat, en toch hebben we u weer opnieuw herkozen. Dat hebben we gedaan, omdat onze vereniging zonder u een bijenvolk zonder koningin zou zijn. Jaar in jaar uit spreekt u op onze algemene vergaderingen, op onze Imkersdagen en op congressen tal van mensen toe en brengt hun dank voor hun prestaties. Thans hebben wij een schone gelegenheid om u dank te brengen voor het vele en goede, dat u in de afgelopen jaren voor ons en voor de vereniging hebt gedaan. Wij prijzen ons gelukkig u als voorzitter te hebben en spreken de hoop uit, dat u nog vele jaren de leiding van onze vereniging in handen zult willen en mogen houden. Moge daarbij wijsheid in denken en kracht in handelen ook in de toekomst uw richtsnoer zijn, opdat de daaruit voortvloeiende synthese voor ons het voorbeeld zal zijn om vol te houden, ook, neen juist, in tijden waarin het minder goed gaat en vooral om trouw te blijven aan onze mooie

vereniging. Mijnheer de voorzitter, wij kunnen u niet sieren met een onderscheidingsteken van onze vereniging. Wil daarom dit bloemstukje aanvaarden, dat in verhouding tot het vele wat u deed, zeer bescheiden is. Wil dit zien als symbool van de grote waardering, die wij allen voor u hebben.

VOORZITTER dankt de heer Vink voor zijn vriendelijke woorden. De bijtelling is voor spr. een zaak die hem dierbaar is, niet in het minst wegens de menselijke verhoudingen die daar heersen. Zo velen doen, op welke plaats ook gesteld, in onze vereniging hun plicht jegens God en de naaste. Ik denk met vreugde aan de talloze vrienden, die ik onder de Imkers heb en die ik met zo groot genoegen steeds weer ontmoet op onze hoogtijdagen, de algemene vergadering en de Imkersdag. Spr. wil ook gaarne zijn vrouw in de hulde laten delen, die ook steeds weer gegrepen is door de vele hartelijke en spontane bunden, die een gevolg zijn van het contact met de Imkers.

Tenslotte dankt spr. de leden, de vergadering en het hoofdbestuur voor het in hem gestelde vertrouwen.

5. Voorstel afd. Leeuwarden

LEEWARDEN geeft een uitvoerige toelichting op het voorstel en de bedoeling waarmede het is ingediend.

SNEEK zegt, sprekende namens de kringvergadering, dat men van mening is, dat art. 17 H.R. slechts voor één uitleg vatbaar is, namelijk dat de ledenvergadering van de afdeling kandidaten kan stellen en over kandidaten kan stemmen. Het voorstel beklemtont deze bedoeling en als zodanig is het niet absoluut noodzakelijk. De interpretatie van het hoofdbestuur heeft eigenlijk de bedoeling van het artikel verzwakt. Spr. acht het noodzakelijk, dat het hoofdbestuur de statuten en vooral het huishoudelijk reglement eens grondig herzie.

ZEIST ziet tegenspraak tussen art. 4 en 8. Het gevolg is dat Friesland en Utrecht een afgevaardigde in het hoofdbestuur hebben, die niet door de afdelingen is benoemd.

WARNVELD vindt het huishoudelijk reglement antiek. Ook laat het aan duidelijkheid te wensen over. Dat een voorstel van een afdeling ondersteuning behoeft door andere afdelingen om op de agenda te worden geplaatst acht spr. niet juist. Als men een voorstel doet in het belang van de vereniging of de bijtelling, is het onwaardig om andere afdelingen daarvoor om steun te vragen. Spr. acht wijziging van art. 29 noodzakelijk. Het is zeer onlogisch, dat een voorstel van een grote afdeling, die b.v. 100 leden telt, niet op de agenda komt, terwijl een door een aantal andere afdelingen ondersteund voorstel van een kleine afdeling wel op de agenda kan komen, hoewel ze samen mogelijk lang geen 100 leden hebben. Spr. vraagt zich verder af, op welke grond het hoofdbestuur voorstellen doet. Waarom voor de afdelingen wel de beperking van de ondersteuning door de afdelingen en waarom geldt deze beperking voor de voorstellen van het hoofdbestuur? Waarom zijn onze verspreide leden volkomen onmondig, doordat hun het stemrecht wordt onthouden? Spr. vergelijkt ons reglement met dat van andere organisaties en geneert zich voor het onze.

VOORZITTER, die indertijd ons reglement heeft ontworpen, heeft dat zo democratisch mogelijk willen doen. Een afdeling behoeft zelf uiteraard geen adhesie voor haar voorstel te vragen, daarvoor wordt het in het Groentje gepubliceerd. Wordt een voorstel bij gebrek aan adhesie niet op de agenda geplaatst, dan kan het bij de punten beleid hoofdbestuur en rondvraag uiteraard toch ter sprake worden gebracht. Spr. is huiverig om art. 17 nader te precisieren, omdat het hoofdbestuur geen middelen heeft om controle op zodanige voorschriften uit te oefenen. Het hoofdbestuur meent op het punt van art. 17 eenstemmigheid te mogen veronderstellen tussen bestuur en leden van de afdeling. De verantwoordelijkheid voor de juistheid van kandidaatstelling en stemming ligt bij het afdelingsbestuur en als het buiten zijn boekje gaat, zullen de leden het afdelingsbestuur uiteraard op de vingers tikken. De tijd, waarin de vergadering zou moeten worden gehouden — het zouden er zelfs twee moeten

zijn — die men wenst voor te schrijven, valt buiten het vergaderselsoen en is dus zeer ongeschikt, betekent bovendien extra kosten voor de afdeling. Wat de benoeming van de hoofdbestuurleden voor Friesland en Utrecht betreft, die is rechtsgeldig geschied, tenzij de kandidaatstellingen niet in overeenstemming zouden zijn met de wensen van de meerderheid van de leden der kandidaatstellende afdelingen, waarop het hoofdbestuur uiteraard geen controle heeft. In verband met het geheime karakter der stemming is spr. tegen het plaatsen van handtekeningen op de stembiljetten. Men kan er op rekenen, dat het dagelijks bestuur bij de opening van de stembriefjes geen onwaardige methoden toepast, de stemming is wat dat betreft volkomen geheim. De strookjes met handtekeningen worden verwijderd en direct vernietigd. Het hoofdbestuur is bezig statuten en reglementen te herzien, maar dat werk is nog niet afgesloten. Men moet verder bedenken, dat voorschriften er zijn om onwilligen binnen de perken te houden en dat ze bij degenen, wie ze betreffen, goede trouw veronderstellen. Het moge er de schijn van hebben, dat we uitgaan van een fictie, als we veronderstellen, dat voorzitter en secretaris der afdeling, die hun naam op de enveloppe die het stembiljet bevat, plaatsen, in de geest van hun leden handelen, maar in de praktijk is er niet de minste reden om aan hun goede trouw te twijfelen.

NIJMEGEN vindt, dat de zaak wel erg zwaarwichtig wordt bekeken. Het huishoudelijk reglement is een handleiding. Desgewenst kan men toch buiten het seizoen een aardige avond, b.v. een filmavond hebben en daarvoor of daarna even een ledenvergadering houden.

LEEWARDEN blijft van mening, dat het reglement rammelt. Het voorziet b.v. niet in de mogelijkheid, dat er voor een bepaalde groep geen enkele kandidaatstelling binnenkomt. Wat doet men dan? Over art. 17 heeft spr. de heer Groenveld geschreven, die ook niet kon zeggen wat er precies moest gebeuren, wat zeer onbevredigend is.

VOORZITTER wijst erop, dat het in de praktijk onmogelijk is voor het hoofdbestuur om vast te stellen of de handtekening van voorzitter en secretaris der afdeling gedekt worden door een besluit van een afdelingsvergadering.

MEIJER vindt een speciale interpretatie van art. 17 niet gewenst.

VOORZITTER: Uit de besprekingen blijkt dat men algemeen van mening is, dat de afdelingsvergadering in kandidaatstelling en stemming gekend moet worden.

LEEWARDEN vraagt welk bezwaar er dan tegen is om op de omslagen, welke de stembiljetten bevatten, de datum van die vergadering te vermelden.

RENKUM wijst erop, dat vele sprekers het woord jaarvergadering gebruiken. Om misverstand te voorkomen vestigt spr. er de aandacht op, dat kandidaatstelling en stemming kunnen worden behandeld op een gewone ledenvergadering der afdeling. SNEEK verzoekt het hoofdbestuur met klem om statuten en reglementen kritisch te bekijken en de volgende algemene vergadering zo nodig voorstellen tot wijziging te doen.

APELDOORN heeft bezwaar tegen dwingende voorschriften, als die niet nodig zijn.

VOORZITTER is het daarmee eens. Als men dwingende voorschriften geeft en men kan geen afdelingsvergadering bijeenroepen voor kandidaatstelling en stemming, ontnemt men zo'n afdeling in feite het stemrecht, wat ook weer ondemocratisch is.

VAN DEN BERG (H.B.): Laten we hier dan geen ondemocratische beslissing nemen en laten we stemmen.

Na de pauze vraagt de voorzitter of men er genoeg mee kan nemen, dat in het Maandschrift uitdrukkelijk wordt vermeld, dat het afdelingsbestuur terzake van art. 17 verplicht is te handelen in overeenstemming met de wens der afdelingsvergadering.

Een grote meerderheid blijkt hiertoe akkoord te gaan. VOORZITTER zegt toe, dat het hoofdbestuur spoed zal betrachten met het doen van voorstellen tot wijziging van statuten en reglementen en dat deze voorstellen op de volgende algemene ver-

gadering naar voren zullen worden gebracht.

6. Beleid hoofdbestuur

BEMMEL vraagt waarom voor het subsidie voor beginnende Imkers een leeftijdsgrens naar boven van 36 jaar is gesteld. Mensen, die hun sportschoenen hebben weggegooid worden gemakkelijker Imker dan die van jongere leeftijd. Dr. MINDERHOUD antwoordt dat, zoals hij het ziet, het subsidie na afloop van de thans lopende cursussen niet zal worden verlengd. Het heeft zeer veel moeite gekost het subsidie voor de thans nog lopende cursussen te handhaven.

LOSSER: Destijds werd die leeftijdsgrens niet gesteld.

MINDERHOUD: Die heeft toen nog niet gegolden.

APELDOORN acht intrekking van dit subsidie de nekslag voor de cursussen. Het hoofdbestuur moet hier alles aan doen wat het kan.

WESTLAND acht het beleid van het hoofdbestuur voortreffelijk en brengt daarvoor hulde.

SNEEK merkt op, dat bij punt 4 niet stond, dat de voorzitter herkiesbaar was. De Kringvergadering heeft hier een opmerking over geplaatst, hoewel het spr. des voorzitters bescheidenheid kennende, niet heeft verwonderd. Geeft het hoofdbestuur in overweging bij voorkomende gelegenheid ook de adviezen van de kringbesturen te vragen. Verder vindt men in Friesland de notulen van de hoofdbestuurvergaderingen nog steeds te kort.

VOORZITTER zal zich de opmerking over het raadplegen van de kringbesturen zeker herinneren. De notulen geven weer wat er in het hoofdbestuur besproken is, behalve de ruzies. SNEEK: Daar zijn we nu juist zo nieuwsgierig naar!

WARNVELD vindt, dat het jaarverslag niet veel om het lijf heeft. Van het hoofdbestuur staat er alleen in, dat het moeite heeft gedaan voor de aanplant van honinggevede gewassen. Heeft verder nog geen antwoord gekregen op zijn vraag aan welk artikel het hoofdbestuur het recht ontleent om voorstellen te doen.

VOORZITTER acht dit een vanzelfsprekend recht, dat bovendien is vastgelegd in art. 30. Wat de activiteiten van het hoofdbestuur betreft, is het jaarverslag te beschouwen als een verlengstuk der notulen van het hoofdbestuur. Spr. wil bij de herziening van statuten en reglementen wel aandacht schenken aan art. 30. Men moet echter niet de fout maken in deze stukken uitputtende regelingen te willen zien, een belangrijke functie van deze stukken is een wapen in handen te hebben tegen obstakelen. In de vergaderingen van gemeentebesturen heeft men overeenkomstige bepalingen.

7. Plaats volgende algemene vergadering

Besluit: Utrecht.

8. Voorstel van het Hoofdbestuur om f 2500,— uit het kapitaal te bestemmen voor het maken van een propagandafilm

VOORZITTER zet uiteen, dat het oorspronkelijke voorstel om een gelijk bedrag te bestemmen voor de feestelijke viering van ons jubileum tijdens de Imkersdag te Rotterdam overbodig geworden is doordat het Gemeentebestuur van Rotterdam ons een receptie zal aanbieden ten stadhuis en een boottocht door de havens. ARNHEM: Wij krijgen veel van de vereniging, maar wat geven we haar eigenlijk. Ons jubileum is een prachtige gelegenheid om de vereniging op de Imkersdag te Rotterdam de gelden voor een film aan te bieden.

VOORZITTER neemt met dankbaarheid kennis van het initiatief van de heer Becker. De uitvoering daarvan gaat natuurlijk buiten het hoofdbestuur om en punt 8 kan nu gevoeglijk van de agenda worden afgevoerd.

MEIJER meent, dat we dan het tekort uit het kapitaal kunnen aanvullen. STEM: Wees niet pessimistisch, laten we ons afvragen wat we met het overschot zullen doen!

BEEKBERGEN vreest weinig bereidheid bij de leden om hieraan mee te werken. BUSSUM: De leden moeten aan hogere opdrachten wennen.

VAN DEN BERG (H.B.): Arnheim door-

kruist de plannen van de Commissie voor de Koninginneteelt van het hoofdbestuur, die bijdragen had willen vragen voor de aanschaffing van een apparaat voor K.I. Er is wel een apparaat in ons land, maar we kunnen daar niet over beschikken. VOORZITTER: De vraag van de bestemming van het overschot van de actie-Arnhem is daarmee dan meteen opgelost!

9. Rapport commissie nazien boeken wordt zonder bespreking goedgekeurd.

10. Aanwijzing der Commissie voor 1957 Besluit: Arnhem en Assen.

11. en 12. Jaarstukken, begroting en quorum

Zonder bespreking goedgekeurd en vastgesteld.

13. Rondvraag

MEJ. MANSVELD is bezig gegevens betreffende het gebruik van bijenteeltproducten voor medische doeleinden te verzamelen en hoopt, dat het Groentje dat niet alleen zal opnemen, maar dat er overdrukken beschikbaar zullen komen voor medicij, die er belangstelling voor hebben. Misschien kan daardoor ook het doel van Warnsveld, zij het dan langs andere weg, worden bereikt.

WARNSVELD heeft hiervoor waardering. VERHOEVEN: Groenveld heeft spr. geschreven over het gebruik van koninginmelk voor pluimvee. Spr. heeft dat bij zijn Instituut aanhangig gemaakt.

VOORZITTER: We hebben kortgeleden bericht gekregen, dat proeven op korte termijn niet verwacht kunnen worden. Spr. voegt hieraan toe, dat Jékavé onze achterdocht wat betreft Apiserum de laatste tijd nogal gevoed heeft. Een Frans onderzoeker noemt het onverbloemd escrocquerie, dat is bedriegerij. Velen worden overigens 80 jaar zonder koninginmelk te gebruiken.

KROES meent, dat de koninginmelk ons als imkers meer schade dan goed doet. Een Engels medicus heeft er in Wenen geestige dingen over gezegd. Mogelijk is dat iets voor Jékavé.

VOORZITTER: De heer Mommers heeft het, gezien zijn leeftijd, nog niet nodig en misschien kan hij er daarom objectief iets over zeggen.

Ir. MOMMERS: De Franse onderzoeker Chauvin wekte in Wenen hoge verwachtingen van koninginmelk, maar de door de heer Kroes bedoelde Engelse medicus Dr. Stanley Gooding was serieuzer. Hij zei niet dat het niets waard was, maar suggereerde dat wel.

VOORZITTER: De Fransman Bouchardeau heeft verbazingwekkende resultaten geconstateerd. Het is maar gelukkig, dat de mens het vermogen heeft om zich zeer veel in te beelden en als men zich inbeeldt dat men ergens baat bij vindt, dan is dat niet zo erg, hoewel de verhalen over de eierproductie van de koningin de gebruikers van koninginmelk wel lelijke dromen moeten kunnen bezorgen.

MINDERHOUD: Wat is er op tegen dat de imkers het zelf proberen, lik eens een paar doppen leeg!

VOORZITTER: Als een wetenschappelijk man als Dr. Minderhoud zegt „je kunt nooit weten“, dan is enige twijfel onzerzijds misschien toch nog wel op zijn plaats!

EIBERGEN: Er moet meer reclame en propaganda voor de bijenteelt en haar producten worden gemaakt. In sprekers kring zijn daar goede resultaten mee bereikt, maar we hebben te weinig reclamemateriaal. De platen van het Bijenhuis zaten in Heerlen. Afd. Rijssen wil ook iets ondernemen, 1 stel platen is beslist te weinig.

VOORZITTER: We hebben daarvoor een fonds, maar het bedrag is gering. SEUNNINGA deelt mede, dat het Bijenhuis de afdelingen in dergelijke gevallen altijd helpt met beschikbaar materiaal als kasten, slingers enz. Voor reclamemateriaal is een van de moeilijkheden, dat de afmetingen van de stands altijd verschillend zijn.

SNEEK: De vrijetijdsbesteding heeft tegenwoordig veel aandacht van de instanties en landbouw geeft miljoenen uit. Zou de vergadering willen verzoeken om het hoofdbestuur opdracht te geven om met

alle middelen te streven naar een lagere suikerprijs, hoewel het hoofdbestuur natuurlijk deze opdracht niet nodig heeft om dat te doen.

VOORZITTER waardeert deze aansporing, het hoofdbestuur heeft het wel nodig te weten, dat de leden achter de acties staan. We hebben 41.000 kg minder verstrekt dan voorjaar 1956, er zijn dus weer veel volken afgeschapt of men kan ze door de hoge suikerprijs niet behoorlijk voeren. Het bestuur van de Bedrijfsraad heeft al gerulme tijd geleden een audiëntie aangevraagd bij de Minister van Landbouw, maar de uitnodiging is er nog niet.

PATER vestigt de aandacht van het hoofdbestuur op de Nationale Landbouwtentoonstelling en op de Internationale Tuinbouwtentoonstelling 1960.

VOORZITTER kan geen toezegging doen, de financiële consequenties moeten in het hoofdbestuur worden besproken. KAMPEN vraagt hoeveel de accijns op suiker bedraagt en hoeveel het Rijk dus aan inkomsten derft.

VOORZITTER: Thans f 19.25 per 100 kg. Het Rijk dierf indertijd door de hogere accijns en de grotere leveringen driemaal zoveel.

KROES informeert naar de stand van de komkommerskwestie.

VINK deelt mede, dat er proeven gaande zijn, het staat echter te bezien of die dit

jaar tot een definitief inzicht in de kwestie zullen leiden. In januari 1958 zal terzake een vergadering worden belegd.

14. Sluiting

In zijn slotwoord dankt de voorzitter allen voor de prettige toon waarin de besprekingen zijn gevoerd. De afdeling Apeldoorn heeft ons een van de vele mooie Imkersdagen bezorgd, die we reeds gehad hebben en straks zal de afdeling Rotterdam ons stellen op waardige wijze ontvangen. Op 7 september verwachten we, dat een groot leger vredelievende imkers de stad aan de Maas zal innemen. Op een vergadering als deze algemene vergadering zijn de dames altijd in de minderheid al is die minderheid alleen maar kwantitatief; door hun aanwezigheid alleen al zijn ze zwiigende steunpilaren van de voorzitter, omdat mannen nu eenmaal plegen zich ingetogener te gedragen als er dames in hun midden zijn. In Rotterdam echter hopen we als gewoonlijk op onze Imkersdagen mannen en vrouwen in ongeveer gelijke getale aanwezig te zien. Behalve veel imkers verwachten we er echter ook veel honing op onze Nationale Honingtentoonstelling in de bokalen, waarvan u er vandaag een exemplaar is aangeboden met een witmetalen deksel, dat het embleem van onze mooie vereniging draagt. Tot ziens in Rotterdam op 7 september!

Wel kunnen de algemene toestand van het volk (sterkte, voorraden) en het weer (temperatuur) invloed hebben op de tijdsduur der ontwikkeling. Merkwaardig dat in het lopende seizoen veel klachten zijn vernomen over trage ontwikkeling van de jonge moeren. De koude nachten in het laatst van mei en begin juni zullen m.i. hieraan niet vreemd zijn. S.

Vraag 20.

Toen ik bij de bijenstal van mijn buurman kwam liep daar een bij rond die direct opviel omdat zij een bruine kleur had en heel dik was. Bij nader bezien bleek ze veel ongedierte te hebben. De bij sluit ik hierbij in. Is dit ongedierte schadelijk en zo ja, hoe te handelen.

A. L. te Z.

Bijenluis.

Het „ongedierte“, waarmee de door u toegezonden bij was bezet, blijkt een groot aantal bijenluizen te zijn. De bijenluis (Braula coeca) zijn kogelvormige roodbruine insecten, ter grootte van een speldekknop. Men treft ze niet alleen op het borststuk van de werkbijen maar vaker nog op dat van de koningin aan. Men heeft op het lichaam van één koningin wel eens een kleine honderd luizen geteld.

De bijenluis behoort tot de luisvliegen, ofschoon hij geen vleugels heeft. De naam „coeca“ betekent eigenlijk „blinde“; deze naam is aan dit insect gegeven omdat men aanvankelijk meende, dat het blind was. Later is gebleken, dat dit geenszins het geval is. Het heeft een korte elastische snuit (rekbare lippen) en zes poten, de laatste voorzien van sterke klauwtjes met zuignapjes. Hiermede klemt het zich stevig aan het lichaam van de bij vast, strijkt met zijn poten langs de monddelen van de bij, waardoor deze de tong uitsteekt. Van die gelegenheid maakt de luis gebruik

om van de tong van de bij of van de koningin het voedsel te likken. De luizen verhuizen ook van het ene bijenlichaam op het andere. Als zij in grote hoeveelheden voorkomen kunnen zij een volk ten gronde richten. Meestal blijft het echter bij wat parasiteren.

Volgens sommigen legt de bijenluis zijn eieren op de wasdeksels van de honingraten, waar zich dan de verdere ontwikkeling zou voltrekken. Anderen zijn van mening, dat de eieren in het lichaam van de moeder worden uitgedroogd en dat de jonge larven zich aanvankelijk voeden met afscheidingen van een zich in dat lichaam bevindende klier. Als de larven dan volwassen zijn zouden zij op de bodemplank of op andere plaatsen in de bijenwoning worden gedeponeerd, waar zij zich inpoppen. Uit deze poppen zouden dan na 14 dagen de jonge bijenluizen te voorschijn komen.

De bijenluizen sterven voor het merendeel in de winter.

Als men de luizen op tabaksrook trakteert laten zij zich vallen. Zij gaan er echter niet van dood. Behandelt men zijn volken geregeld met behulp van de carbollap dan worden geen bijenluizen aangetroffen.

Het meest doeltreffende middel tegen bijenluis is, het tegen de avond strooien van een handjevol paradi-chloorbenzol-kristallen (het zelfde goedje dat we tegen wasmot gebruiken) op de bodemplank. De volgende morgen wordt dan de bodemplank grondig gereinigd.

Met naftalineballen (mottenballen) kan een zelfde resultaat worden bereikt, maar dit middel schijnt niet steeds afdoende.

Past men een van deze middelen toe, dan verdient het aanbeveling telkens slechts één volk te behandelen. Behandelt men meer volken tegelijk dan treedt soms hevige roverij op, waarschijnlijk doordat dan die volken een zelfde geur krijgen. S.

Tot 18 jaar
halve contributie.

17e INTERNATIONAAL BIJEN- TEELTCONGRES ROME.

Corso Vittorio
Emanuele 101, Rome.

Het uitvoerend comité voor de organisatie van bovengenoemd congres heeft met goedvinden van het algemeen secretariaat van Apimondia besloten dat het congres van 15—23 september 1958 gehouden zal worden. Het congres wordt voorafgegaan door een onderzoekerscongres van 15 tot 17 september te Bologna, het eigenlijke congres vindt van 18—23 september te Rome plaats. De bedoeling is het onderzoekerscongres in die zin aan het eigenlijke congres te verbinden, dat te Rome mededelingen over het congres te Bologna worden gedaan. De bijdrage in de kosten van het congres te Rome is gesteld op 15.000 lire, terwijl voor alles wat het touristische deel (reis, logies, uitstapjes) betreft, reeds regelingen met de internationale organisatie „Cook” getroffen zijn. Het uitgewerkte congresprogramma en de richtlijnen voor deelname zullen zo spoedig mogelijk worden gepubliceerd.

Oogst en Dracht

GELDROP, 19 augustus 1957 — De maand juli is in onze omgeving goed tot zeer goed geweest, al naar gelang de grondsoort. Het weiland, dat nogal zanderig is, werd met al die hitte gauw te droog. Ook het wilgeroosje heeft het bij ons weer heel goed gedaan. Wat de bevruchting der jonge koninginnen betreft, 4% vloog moerloos, maar ja, dat gebeurt wel vaker. En nu we de laatste troef uitspelen, de heide welke er bij ons goed voor staat en voldoende regen heeft gehad, kan, zo er nu maar enkele dagen met hogere temperaturen komen, nog heel wat geven. En dat zullen we dan maar weer hopen, want . . . dat doet een imker toch steeds?

R. v. d. HURK

DEN HAAG, Duinrand ten zuiden van de Scheveningse haven, 9 augustus 1957 — Van 19 tot en met 25 juni was hier voor

de bijen niets te halen. Het weer was vrij koel, er was veel wind uit noordoostelijke en noordwestelijke richting en bovendien veel bewolking.

De 26e juni draaide de wind naar zuidwest en was het de gehele dag zonnig. Er volgde een periode van zeer warm weer, welke duurde tot 7 juli. In die tijd werd de duin flora (koningskaars, braam, duinrozen, heggerank, slangebloem, teunisbloem, liguster, honingklaver, zandkool, muurpeper, enz.) druk bevolgen en ook de linde en de klaver trokken wat bijen. De linde komt hier zeer spaarzaam voor en de klaver krijgt door het herhaaldelijk scheren van de gazons bijna geen kans tot bloeien. De dracht was ondanks drukke vlucht zeer matig, doch de voerbuis behoeft geen dienst te doen. Het verdere gedeelte van de maand juli was afwisselend mooi en minder mooi en de dracht liep weer terug. De eerste week van augustus ging het weer beter, maar daarna is het gaan regenen en stormen tot nu toe. Desondanks is hier sedert begin augustus een goede dracht, zoals ik die in deze tijd van het jaar, gedurende de 12 jaren van mijn verblijf alhier, nog niet heb meegemaakt. De bijen bevliegen nl. zeer druk de sneeuwbes en de vlucht gaat ook gedurende fikse buien gewoon door. Het begint 's morgens heel vroeg en eindigt pas als het nagenoeg geheel donker is. De dracht is wel niet te vergelijken met een goede dracht op koolzaad of klaver, maar er wordt toch een behoorlijk overschot in de honingkamers geborgen en er wordt zelfs nog druk gebouwd. I.a. ten we hopen, dat dit nog een poosje zo doorgaat; de stand van de bloei laat dit wel toe.

De bevruchting der jonge koninginnen verliep dit jaar op mijn stand buitengewoon gunstig. Van de 18 jonge moeren mislukte er niet één. Wel kregen tal van jonge moeren in de tweede helft van juli weer zwermneigingen, dus nog vóórdat zij zes weken oud waren! Door het afnemen van honing en wat broed konden deze echter tijdig worden onderdrukt.

EGMOND-BINNEN, 20 augustus 1957 — De resultaten van de zomerdracht, vooral die van de witte zaadklaver, hebben bij verschillende imkers de verwachtingen nog ver overtroffen. Waar de zomerdracht te weinig opleverde, bleek de oorzaak toch wel voornamelijk daarin te schuilen, dat men te laat begint met het maken van kunstzwermen. Wie daarmee te laat begint — velen doen het pas na de koolzaaddracht — krijgt zijn jonge moeren niet op tijd aan de leg en verspeelt daardoor de zomerdracht. Zo ontstaan grote verschillen in honingopbrengst. Imkers met 80 pond honing van koolzaad en klaver tezamen, en daartegenover velen, die samen nog geen 30 pond halen. De honing brengt hier, rechtstreeks aan particulieren verkocht, tot f.1,80 per pond op. Wat zal de heide nog opleveren? De meeste imkers hebben al geen reden meer tot klagen, hetgeen velen anders graag doen.

A. VAN DEN BERG

SOEST, 19 augustus 1957 — Na het slingeren van de zomerhoning zijn de volken op 10 augustus naar de Leusderheide gebracht. Een bezoek jl. 18 augustus gaf het ontstellende gezicht dat het begin van broedtrekken aanwezig was. P.o. is toen borstplaat gebracht.

De heide staat er prachtig voor; lange scheuten en geen spoor van het heidehaantje. Bij goed weer belooft de heide (mits de volken sterk zijn) een goede oogst.

Hier zijn enige imkers die klagen, dat de jonge moervolken weer zwermneiging hebben, terwijl toch ruimtegebrek niet aanwezig is. Misschien door die weelde in de afgelopen weken en het nu één maand drachtloos tijdperk dat de volken het zwermen weer in hun hoofd kregen. Hier in Soest is de zomerdracht goed geweest. De volken gaven voorjaars- en zomerdracht 35 à 40 pond honingoverschot. Natuurlijk hangt Soest onderaan in vergelijking met de kleistreken. Wij zijn dus erg tevreden. In andere jaren was te weten, de voorjaars-, zomer- en heide- dracht 15 à 20 pond.

G. H. GRIJZE

EPE, 18 augustus 1957 — Na het goede zomerweer, dat wij de afgelopen maanden hebben gehad, was de ontwikkeling van onze bijen heel goed.

De linden, klaver, korenbloem en verdere zomerbloemen gaven een betrekkelijk goed beschot. Er was veel voor nodig voor de aanzet van broed en jonge bijen.

De goede volken gaven van 10 tot 30 pond honing. De meeste bijenvolken staan thans op de heide, maar zij die geslingerd hebben, en nadien niet een beetje bijgevoerd, zullen, wanneer het weer niet spoedig verandert, bij moeten voeren op de heide, want anders komen er dode volken te staan.

Het is te hopen, dat het weer spoedig mag veranderen en de heide ons nog een mooi beetje beste honing mag geven.

JAC. PRUIM

NIJMEGEN, 18 juli 1957 — De maand juni bracht ons veel zonneschijn en de talrijke honinggevendende gewassen deden het goed. Vooral de korenbloem bloeide langdurig en gaf bijzonder veel honing. Een uitzondering vormde de acacia, die op 5 mei door zware nachtvorst werd getroffen en nu veel te weinig bloemen voortbracht. Het allerbest hadden het de polderimkers uit onze omgeving, doordat de witte klaver bijzonder vroeg kwam en in de periode 10 juni—15 juli volop honing gaf. De vroege linde, die hier nog steeds tot de hoofddracht behoort, had sterk van de hitte golf te lijden en kreeg op 3 juli door een gietbui, vergezeld van zware hagelkorrels de genadeslag. Slechts 5 dagen had hij enige honing gegeven.

Voorts dient nog te worden vermeld dat in onze omgeving allerwege enige blad-honing binnenkwam die de honing een iets donkere kleur gaf.

Overigens was het over het algemeen een goed honingjaar en kon een gemiddelde van 40 pond per kast worden geoogst.

A. SMITS

EPE, 20 juli 1957. — Nu, de afgelopen maand is het goed zomerweer geweest, dus goed weer voor mensen en bijen. De ontwikkeling van de bijen is heel goed geweest, volop jonge bijen en veel broed. Wat de linde betrof, deze bloeide vermoedelijk ook door de vele zon, die zij kreeg niet zo lang als andere jaren, wat de witte klaver betreft deze bloeide goed en de bijen bevolgen deze ook goed. De opbrengst van de goede kastvolken bedroeg van 10 tot 15 pond honing, maar er is veel honing gebruikt voor broed aanzet.

Wat de heide betreft, deze staat er tot heden goed voor en kan, wanneer het weer goed blijft ons nog veel goede honing geven, mijns inziens, de beste honing die er is.

JAC. PRUIM

SOEST, 19 juli 1957. — Het zeer warme weer in juli heeft tot gevolg gehad dat onze bijenvolken veel honing hebben gehaald.

Jammer dat hier ook veel bladhoning werd gewonnen. Hierdoor heeft de zomerhoning een zeer donkere kleur gekregen. Er is behoudens bovengenoemde bladhoning ook gewonnen op linde en korenbloem; enige dagen zelfs op klaver, hetgeen in Soest bijna nimmer voorkomt. Enige imkers in Soest hebben ook de vuilboom kunnen benutten.

De gemiddelde oogst was 20 à 25 pond per volk. Hier zijn enige imkers die de Aalster methode toepassen, zij het dan in gewijzigde vorm en deze hadden 30 à 40 pond honing per volk.

Opvallend waren de grote hoeveelheden stuifmeel die zijn binnengekomen.

G. H. GRIJZE

EGMOND-BINNEN, eind juli 1957. — Evenals 1955 is het lopende jaar 1957 tot op heden een best honingjaar. De imkers, die naar de zaadklaver zijn geweest in de Wieringermeer, melden grote oogsten. Ook de bevruchting der Koninginnen verliep dit jaar over het algemeen vlot.

De honingopbrengst in het duingebied heeft iets te lijden gehad van de grote droogte. De heide in het duingebied van Noordholland staat er goed voor. De regen der laatste weken zal voor de honingopbrengst van de heide misschien nog nuttig blijken te zijn.

A. VAN DEN BERG

WOLVEGA, 16 augustus 1957 — Na het slingeren van de koolzaadhoning maakten allen van onze reisgroep, op één na, de kunstzwermen. Op een enkele uitzondering na kregen de hoofdvolkten vlot hun jonge koningin. Midden uit de dracht op het koolzaad brachten wij de bijen naar Espel in de N.O.P. Daar bloeide de witte klaver zeer rijk. Het warme zomerweer bezorgde ons veel honing. Niet alleen op de kleigrond deed de klaver het uitstekend, maar ook op de zand- en veengronden. Oogsten van ver boven de 100 pond van honingvolk en kunstzwerm samen zijn dit jaar stellig geen zeldzaamheid. Morgen, 17 augustus, komen de volken weer thuis. Enkele van ons gaan dan nog naar de heide. Al met al kunnen wij zeggen dat 1957 voor onze reisgroep een prima honingjaar is geweest.

Th. BAAS

HENGEL (Ov.), 10 augustus 1957 — Pers en radio hebben de wereld al verkondigd dat de honingslingers snorden en de opbrengst is enorm, zelfs ongekend. Wanneer diezelfde radio en pers ons in januari kunnen aankondigen dat er een wet is aangenomen die het spuiten in open bloemen verbiedt, zullen alle imkers een vreugdedans maken! De opbrengst was bij ons gemiddeld 20 à 30 pond per volk, voor twee jaar was het beter, ja was het voor goede volken het dubbele.

Door het slechte voorjaar (8 juni hebben we nog gevoerd!) zijn er vele zwermen verloren gegaan op de klaver. Oorzaak vaak oude moeren en ruimtegebrek. Op 2 augustus zijn de meeste imkers al met hun bijen naar de heide gegaan die dit jaar 10 dagen eerder bloeide en er gunstig voor staat. Moge het weer spoedig wat gunstiger worden, dan zullen de goed verzorgde volken voor de tweede keer hun korven en kasten veldragen; maar let vooral op de volken met oude moeren waarvan vele juist nu zwermplannen krijgen.

NIJHUIS

MAASTRICHT, 15 augustus 1957 — De honingslinger heeft hier inderdaad nog eens goed gedraaid. De linde, wilde klaver, veldbloemen - en zelfs bladhoening is binnen gestroomd - en deden het best. Men kan zelfs zeggen dat de honing letterlijk en figuurlijk van de bomen droop en vermoedelijk zal dit wel door heel het land zo geweest zijn. Zo blijkt dat ondanks het gemopper over te weinig dracht, het toch een goed honingjaar is als het weer maar goed is en daar hadden we in juni hier en elders toch niet over te klagen, het was best. De opbrengsten per volk liepen van 10 tot 30 kg. Thans maken wij onze volken weer klaar voor het volgende voorjaar en dromen dan maar van een zelfde zomer voor 1958.

G. BIESMANS

Uit de

Afdelingen

AFD. ROTTERDAM

Geslaagde tentoonstelling

Op 6 en 7 juli jl. hield de volkstuintverg. „Eigen Hof“ te Rotterdam, ter gelegenheid van haar 20-jarige bestaan, een bloemententoonstelling, waar ook de afd. Rotterdam, bij monde van de secretaris, de heer Klapwijk, vertegenwoordigd was. Door de medewerking van het Bijenhuis te Wageningen, dat een simplexkast met imkersartikelen in bruikleen had afgestaan, heeft ondergetekende daar een bijenstand ingericht, welke zich niet alleen in de belangstelling van de gemeentelijke autoriteiten en anderen mocht verheugen maar waar ook de bezoekers zeer enthousiast over waren. Door het opstellen van een 3-raams observatiekastje kon het bijenleven van zeer nabij worden gadeslagen. Het eitjes leggen van de koningin, alsmede de bijendans waren duidelijk waar te nemen. Daar het kastje in de zaal was opgesteld en de bijen door een 50 cm lang tunneltje konden uitvliegen ging alles normaal door en kon zodoende

alles rustig bekeken worden. Bij zo'n gelegenheid blijkt maar weer eens overduidelijk dat de doorsnee stadsmens nog maar weinig weet van hetgeen Moeder Natuur ons biedt. Juist daarom ligt er voor de afdelingen van onze vereniging in de steden een dankbaar terrein braak. Reeds direct na de opening mocht ik het genoegen smaken een nieuw lid te kunnen inschrijven. Enkelens zegden toe nog nadere inlichtingen te willen inwinnen. Hopelijk komen ook daaruit nog nieuwe leden voort.

Misschien is dit een suggestie voor andere volkstuintverenigingen in de grote steden welke plannen beramen een bloemen- en fruiitentoonstelling te houden. Dit niet alleen om de propagandistische waarde voor de bijenteelt die daarvan uitgaat, maar tevens omdat hiermede met woord en daad kan worden aangetoond dat bijen en bloemen ten nauwste met elkander verbonden zijn.

W. v. WERKHOVEN

AFD. DEN HELDER

Met leedwezen geven wij kennis dat op 4 juli jl. onze zeer geachte secretaris, de heer

D. ABBENES

op 71-jarige leeftijd van ons is heengegaan.

Hij was reeds meer dan 25 jaar bestuurslid van onze afdeling en vervulde deze taak op voorbeeldige wijze.

Ook als imker bezat hij een grote kennis en was steeds bereid eenieder met raad en daad bij te staan.

Hem werd de eremeditie der vereniging uitgereikt en op de jl. Algemene Vergadering de medaille met oorkonde voor zijn bijzondere verdiensten in het belang van de imkerij.

Echter, hij was geen man die op de voorgrond geplaatst wilde worden en trachtte zichzelf bij jubilea e.d. te verbergen achter zijn vrouw van wie hij zo'n grote steun genoot bij zijn werk.

Mogen zijn vrouw en kinderen de kracht ontvangen om het verlies van zo'n man en vader te dragen. Wij zullen de heer Abbenes in dankbare herinnering blijven denken.

Bestuur en leden
der afd. Den Helder

AFD. TIEL

In de op 26 april 1957 gehouden jaarvergadering was de opkomst slecht te noemen. Tot secretaris werd benoemd de heer G. H. N. M. van Rosmalen. Het ledental was, na enkele dankjes, toch nog op peil gebleven, doordat we 2 nieuwe leden er bij gekregen hebben. Een van onze leden, die na afloop van de cursus in het bezit was gekomen van 2 nieuwe kasten, was zo vriendelijk geweest om aan een nieuw lid 2 gebruikte kasten af te staan, omdat deze laatste vanwege zijn leeftijd daar niet voor in aanmerking was gekomen. Dit was een grote tegenvaller voor hem, aangezien dit nooit aan ons bestuur was bericht. Toch willen wij dat feit hier even memoreren, omdat hiermede het be-

wijs geleverd werd, dat de schenker goed begrepen heeft, dat deze daad werkelijk is „Bevordering van de bijenteelt“.

AFD. WEZEP (Gld.)

Op 9 augustus 1957 overleed, op 84-jarige leeftijd, het oudste lid van onze afdeling, de heer

J. HARTMAN

Hij was een der oprichters van onze afdeling en heeft van de dag der oprichting, 7 juli 1920, af tot aan zijn overlijden, als penningmeester deel van het bestuur uitgemaakt. Hiervoor werd hem, op 4 april l.l., door de heer Maagdans namens het hoofdbestuur, de zilveren eremeditie uitgereikt.

Hoewel met moeite, kon hij toen nog onze vergadering meemaken. Hij was een onzer trouwste en beste leden. Zijn gedachtenis zal nog lang in onze herinnering blijven.

HET BESTUUR

AFD. 's-GRAVENHAGE EN O.

Geheel onverwachts is op 63-jarige leeftijd overleden ons geacht bestuurslid, de heer

A. J. GODDIJN

Jarenlang verzorgde hij geheel belangeloos de suikerdistributie. Hij stond altijd voor een ieder klaar. Niemand deed tevergeefs een beroep op hem.

Op het overlijdensbericht stond: zijn leven was helpen. Ieder die hem heeft gekend — en dat waren er velen — zal dit volledig beseffen. De herinnering aan hem die zoveel goed deed; zal in vele harten blijven voortleven.

De secretaris

AFD. ZEIST

Wegens bedanken als bestuursleden zijn de heren C. Krabbendam en D. H. Ooms vervangen door D. de Vries, Charlotte de Bourbonlaan 16, secretaris en mevrouw Groenveld-Call, 2e secretaresse. De verdiensten van de afgetreden heren zijn vele en de afd. Zeist is daar dankbaar voor. Hier in Zeist winterden heel kleine volkjes uit, die eigenlijk geen levensvatbaarheid meer bezaten. Heeft het IBO soms dien-aangaande nog iets bijzonders ontdekt?

Het gezamenlijk reizen naar de heide en naar het koolzaad vindt steeds meer liefhebbers. Koolzaadhoning wordt altijd gewonnen, heidehoning in mindere mate, doch steeds weer blijkt, dat gezamenlijk reizen grote voordelen biedt en ruimschoots de onkosten dekt. Het reizen over een afstand van 200 km heen en terug kost ongeveer 4 à 5 gulden per volk, bij deelname met bijv. 25 volken. Er zijn bij ons, enkel van koolzaadhoning, ontvangsten van f 40,- per volk bekend. En wat houdt de mens beter fit dan beweging, wat geeft hem meer courage dan geld op zak, wat is prettiger dan je evenmens goede raad te kunnen geven? Daarom is ons devies voor alle afdelingen: „Ga gezamenlijk reizen naar de honingbronnen“.

WIJ HEBBEN

Honing

Stuur 55 ct en U ontvangt franco Honing-verkoop-affiche volgens bovenstaande schets. Drie kleuren zeefdruk met fluorescerende inkt. Afname boven de 50 stuks (event. met firma-naam) speciale prijs.

Zeefdruk S. HOEKSTRA, Wildervank. Tel. 4003. Specialiteit: affiches en transfers

BIJENMARKTEN

BIJEN- EN HONINGMARKTEN

28 september: Eerbeek.
5 oktober: honingmarkt Zutphen.

49e HONING- WAS- EN BIJENMARKT- TE EERBEEK

De honing-, was- en bijenmarkt wordt dit jaar gehouden op zaterdag, 28 september a.s. bij „De Korenmolen”. Daar de zomerogst goed is geweest en ook de vooruitzichten voor de heide gunstig blijken, verwachten we ook dit jaar weer een drukke markt. Een nieuw reglement voor deelneming aan de keuring van honing en bijenvolken is in wording en we hopen dit reglement begin september voor verzending gereed te hebben. Op aanvraag zenden we u gaarne een exemplaar toe. Daar de markt dit jaar, in tegenstelling tot verleden jaar, op een later tijdstip valt, krijgen ook de imkers, die met hun bijen naar de heide reizen volop gelegenheid om hun inzending heidehoning goed te verzorgen. Mocht u ook dit jaar met honing aan de markt willen komen, geef dit dan s.v.p. even op aan ondergetekende. We kunnen dan van tevoren rekening houden met het verdelen van de beschikbare ruimte, zodat er ook voor eventuele laatkomers nog ruimte gereserveerd is. Dit voorkomt teleurstelling.

We wensen alle aanvoerders van honing, bijen of imkersartikelen een goede markt. Tot ziens dus op 28 september in Eerbeek.

Namens het bestuur,

A. H. VERBEEK, secr.-penn.
Jan Mankestraat 36, Eerbeek.

BIJENMARKT VEENENDAAL 16 JULI 1957

Aanvoer bijenvolken: 600 stuks, waarvan 30 in kasten. Grootste aanvoerder was A. W. Renkers, Hooglanderveen.
1e prijs: beste kast met volk en bouw: W. v. 't Land, Barneveld.
1e prijs: beste korf met volk en bouw: E. C. Hooykaas, Zullichem.
2e prijs: idem H. Brulleman, Breukelen.
De handel was vlot en de prijzen oplopend. Korven van f 11—f 16. Het weer was behoorlijk gunstig uitgezonderd enkele buien, het bezoek was ook bevredigend. Trekkingslijst verloting:

1e prijs:	Bijenvolk	op lot no. 178
2e prijs:	Bijenvolk	557
3e prijs:	Bijenslulder	348
4e prijs:	Bijenkap	104
5e prijs:	Bijenkap	76
6e prijs:	Schepkorf	384
7e prijs:	Schepkorf	407
8e prijs:	Raamlichter	220
9e prijs:	Ontzegelvork	598
10e prijs:	Voederballon	239
11e prijs:	Voederballon	542
12e prijs:	Wielspoorje	182
13e prijs:	Flacon honing	452

14e prijs:	Flacon honing	375
15e prijs:	Flacon honing	213
16e prijs:	Flacon honing	579
18e prijs:	Bijenveger	123
19e prijs:	Bijenveger	572
20e prijs:	Raamlichter	592
21e prijs:	Vlechnaald	86
22e prijs:	Honing-sierflacon	647
23e prijs:	Klos draad	69
24e prijs:	Dathepijp	569
25e prijs:	Honing-sierflacon	158

Winnaars van een prijs kunnen hun lot opzenden aan W. Huibers, Emmalaan 30, Veenendaal, secretaris van de bijenmarkt, waarna de gewonnen prijs aan de winnaar wordt toegezonden.

MARKTBERICHTEN

Bijenmarkt Drachten, 23 juli 1957

Ofschoon de aanvoer gering was, heerste er een prettige drukte op de markt, die werd opgefleurd door de stand van Dam, die goede zaken deed. Aangevoerd werd 325 pond honing, die werd opgekocht voor van Dam à f 1,55 per kg; 3 ronde korven, 2 simplexkasten en 3 zesraamskastjes. De keuring had aller belangstelling. De uitslag was:
Ronde korven: 1e prijs H. van Dam, Jubbega; 2e prijs H. Kijlstra, Opeinde.
Simplexkasten: 1e prijs H. van Dam, Jubbega. Zesraamskasten: 1e prijs L. Hof, Drachten; 2e prijs M. de Haan, Beetsterzwaag; 3e prijs G. Hlemstra, Drachten.
Twee zesraamskasten werden verkocht voor f 12,— per stuk en een ronde korf met een zwermpje er in voor f 15,—.

SPEURBIJTJES

TE KOOP: Volken op Simplexramen of met kast. — Ook 8 raamskasten voor reizen naar fruit en 6 en 4 raams-teeltkastjes en Simplex honingkamers. G. VELDKAMP, Franklinstraat 70, Amersfoort.

TE KOOP GEVRAAGD: Wij geven hoge prijs voor uw koolzaadhoning. Bijenstand „MARJA”, Zwolseweg 211, Deventer.

GEVRAAGD: enige gebruikte originele gewone en/of verbeterde Simplexkasten, enige bijpassende zesramers en een paar dito drieramers, ook andere imkersbehoeften. Prijsopgaaf met beschrijving der kasten aan F. JAARSA, Bas Backerstraat 13, Elburg.

Wegens sterfgeval TE KOOP 4 Bijenkasten, waarvan 2 nieuwe met 2 broedkamers en 1 honingkamer. Brinkstraat 4, Den Ham (Ov.).

TE KOOP: 5 goede en prima bevolkte Bijenkasten. Door omstandigheden tot heden niet geslingerd. 2 in prima, 3 in zeer goede conditie. Staàn op de heide momenteel in Smilde. Prijs f 20,— per kast. Bij voorkeur in één koop. TUIZE, Oosterstraat 16a, Stadskanaal.

TE KOOP: 70 gebruikte Bijenkasten en een Honingslinger, tegen elk aannemelijk bod. S. KLAASSE, Sloterweg 1202, Nieuw Vennep. Tel. 02546—366.

TE KOOP: Zomerslingerhoning. Gewonnen op korenbloem, klaver, linde en spraaikhout tegen hoogste bod. D. W. KOSKAMP, Bijenpark de Korenbloem, Buurtschap Barlo 115, gem. Aalten. (Gelderland)

WEGENS ZIEKTE TE KOOP: 3 bevolkte dubbelwandige kasten, 26-raams. Mevr. HOLSBERGEN-GLJISWIJ, Saxenburgerstraat 34-1 te Amsterdam.

TE KOOP GEVRAAGD. Particulier vraagt 50 à 60 pond linden-honing, geslingerd, liefst in potten van 1 pond. Aanbieding aan W. A. C. VAN SAND, Petrarcaaan 34, Utrecht.

TE KOOP: enige bijenvolken in kasten en 2 in korven. Kastvolken zijn ook te koop zonder kast. F. POSTMA, Van Diggelenstraat 38, Emmeloord.

TE KOOP: 9 Simplex bijenkasten met broed- en honingkamers, in goede staat, waarvan twee met volken, benevens 2 strokorven en los materiaal. W. JIMMINK Hz., 't Zand (Nh.), tel. 0 2249—225.

WIJ VRAGEN goede heide-, slinger-, pers- en raathoning, tegen hoge prijs. Bijenstand „MARJA”, H. Steenbruggen, Zw.-weg 211, Deventer.

TE KOOP wegens opheffing: 3 bijenkasten, 3 korven, goed bevolkt. J. PIENEMAN, Zuider Parallelweg 7, Ede.

GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning. Hoge prijzen voor ruwe en zuivere bijenwas en propolis. Honing en Was-zemerij annex Chemische Industrie en Waskaarsenfabriek „ARKADIA”, Lochem. Tel. 0 6730—1827.

Voor de fijnste

RAATHONING EN
SLINGERHONING

de hoogste prijs.

Stuur daarom eerst klein
monster aan

BIJENSTAND

DE KOERSHOF
DIEPENVEEN

W. van 't LAND koopt à CONTANT
ruwe honing, zuivere honing, ruwe was.

**W. van 't LAND, Honingzemerij
Barneveld**

**Wij leveren alles op het gebied der bijenteelt
tegen de laagst mogelijke prijzen:**

Simplexkasten normalisatie m. 2 broedkamers, ramen plus blikjes voor slechts f 35,—.
Kunstraat br.k. m. 20 vel per kg à f 7,50.
Extra dun voor honingkamer à f 8,—.
Werkloon zuivere was tot kunstraat f 1,50 per kg. Ook uw droge raten kunt u zenden voor kunstraat. Ook zijn we steeds kopers van droge raten en zuivere bijenwas.

Wij brengen in de handel een nieuw geneesmiddel tegen Nosema, onder de naam van Nosemack, dat door het Duitse Instituut für Bienenforschung in Erlangen en het Institut für Bienenkunde Oberursel im Taunus wordt aanbevolen. De prijs per tube van 15 tabletten is f 4,—. Gebruiksaanwijzing wordt bijgeleverd.

Tevens vragen wij weer ieder kwantum
nieuwe oogst honing tegen hoge prijs.

H. T. VAN DAM en Zn - BIJENPARK
JUBBEGA (Fr.) - TELEFOON 382

Ons depot te Assen is verplaatst naar:
H. DRENTH, GRONINGERSTRAAT 188

de eenheid van
het bijenvolk
leeft ook in
onze bond
de bijentaal is elk
ten tolk
die bijenliefde vond

een ieder vindt hier
zijns gelijk
van wat voor rang
of stand
geen enkele klove die
ons scheidt
sterk is de imkerband

zo lang er bijen
zullen zijn
bij ons in
nederland
zo lang zal onze
bond er zijn
sterk is de
imkerband

Wat betekenen de BIJEN in uw leven?

Bijenhouden brengt mij dicht bij de natuur en is een deel van mijn leven. Ik kan er eenvoudig niet meer buiten.

J. C. v. d. BERG, Norg.

Een goed imker kan niet leven zonder bijen.

J. BURGERS, Eerbeek.

Het leven der bijen is slechts een klein deel van het grote gebeuren in de natuur, maar voor mij is het altijd een wereld van levensvreugde geweest.

A. T. v. d. BRINK, Renkum.

Bijen houd ik omdat ik er niet meer buiten kan; eerst had ik bijen en nu hebben ze mij. En lid van onze vereniging ben ik omdat ik het prettig vind in gezelschap te zijn van lui met verschillende levensbeschouwing, die samen het wondere leven beschouwen.

J. P. A. COERMAN, Bussum.

Bijen? Wonderen van de schepping!

J. DE HAAN, Assen.

De bijen hebben steeds een grote plaats ingenomen in mijn leven, ik zou ze niet kunnen missen. Je als imker deel te voelen van die grote imkersfamilie, anderen te mogen inwijden in de wonderen van het bijenvolk, het maakt mijn leven voller en rijker.

JOH. HILVERS, Emmen.

Waarom ik bijen houd? Omdat het bijenleven altijd boeiend is en ik de bijen steeds bewonder om hun ijver en van het grote nut overtuigd ben en onder mede-imkers mijn beste vrienden vind.

E. C. HOOYKAAS, Zuilichem.

Welk een interessante wereld, bij voortduring houdt zij ons gevangen en leert ons haar onuitputtelijke schoonheid. 't Geest eerbied voor de levende natuur en kameraadschap onder imkers.

G. JAPIN, Apeldoorn.

De bijen zijn mijn vrienden, bij hen kan men mij steeds vinden.

H. KLOMP, Eerbeek.

Het beoefenen van de bijenteelt is een zinvolle ontspanning.

J. G. KONING, Velsen.

Honing is een produkt tot gezondmaking van het lichaam, een volkomen natuurlijke brandstof voor het hart, volgens een recept van natuurlijke samenstelling, geeft levensvreugde.

S. KONING, Apeldoorn.

Bijenhouden, vereniging en Groentje zijn voor mij levenskracht en levensbehoefte.

J. KOOPMAN, Hijken.

In blijde herinnering zal ik steeds aan het ogenblik terugdenken, waarop ik mij met bijen heb beziggehouden, wat mij veel genoegen en vrienden bezorgd heeft.

P. KOPPE, Abbekerk.

Tweeërlei wil de echte man: gevaar en spel. Daarom houdt hij bijen als gevaarlijk speelgoed. (Vrij naar Nietzsche).

R. PEDDEMORS, Assen.

De bijen geven me de kracht en de moed om dit leven in vreugde en tegenspoed te leven zoals het komt, omdat ik door de bijen Gods schepping leer kennen als het enige volmaakte wat er is in het heelal. Daar ons bestuur en onze vereniging deze mening ook zijn toegedaan, meen ik dat zij zestig jaar heeft kunnen bestaan en daardoor zijn ook zes van mijn tien kinderen met imkeren doorgedaan.

J. H. PETERS, Elst O.B.

Bijenhouden blijft mij boeien omdat de volleurde imker nooit zal bestaan.

Ir. J. DE RUITER, Assen.

Wat de bijen in mijn leven betekenen? Zij houden voor mij vast de prettigste herinneringen aan mijn jeugd. Zij hielpen mij aan de nodige geestelijke ontspanning op rijpere leeftijd en zij versieren mijn oude dag.

F. SLOT, 's-Gravenhage.

Van 1921 af, toen ik bijen begon te houden, heb ik daaraan veel genoegen beleefd en hoop nog vele jaren mijn bijen te verzorgen.

C. SMIT, Schoorl.

Na ongeveer een halve eeuw imkeren zie ik het grote geluk voor hen, die in onze jachtige tijd nog in staat zijn om bijen te kunnen houden.

A. SMITS, Nijmegen.

Wat betekenen de bijen in mijn leven? Zeer veel, daar bijenhouden intellectuele arbeid is, gepaard met een nauwe binding aan de natuur.

F. H. TEUNE, Amsterdam-Z.

Zo gewis een ieder tegen brand verzekert zijn eigen huis, zo horen sterke volken in uw boomgaard thuis.

D. A. G. VERBRUGH, Eck en Wiel.

De bijen? We zien het, maar doorgronden het niet.

J. F. VERHOEVEN, Beekbergen.

De bijen zijn voor mij altijd een bron van vreugde geweest, terwijl ik steeds met het grootste respect hun onvermoeide arbeidzaamheid heb gadeslagen, waarmede zij op hun wijze de grootheid van hun Schepper tot uitdrukking brengen.

P. VERMEER, Tiel.

Hoewel ik nu reeds veertig jaar bijen houd, stellen deze nijvere diertjes me nog steeds voor verrassingen en dat maakt juist het bijenhouden tot zo'n interessante hobby.

J. J. WAGNER, 's-Gravenhage.

De tijden veranderen, geslachten komen en gaan, maar bijen en imkers blijven er. Het bijenhouden zit ze in het bloed, men wordt als imker geboren.

D. ZONDERVAN, Den Hulst (Ov.)